

541

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 8

*Instytut Techniczny
Kochi. Ekonomii i Statystyki
Politechniki*

1950 2000

POLSKIE KOPALNIE SKARBOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE

CHORZÓWI G.ŚL.

PLAC MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 9-12, TEL. 409-01

SPRZEDAŻ
WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW
I SIARCZAMONU Z KOPALNÍ
„KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR.

CHORZÓW

SKARBOWE FERME

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
ZMIANY W BILANSIE HANDLOWYM—A. B.	1707	KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1731
REFORMA ROLNA NA ŚLĄSKU ZAOLZAŃSKIM— K. SMOLEŃSKI	1710	RYNEK AKCYJNY	1731
KRONIKA GOSPODARCZA:		KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1732
Budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego—W. Sz.		Rejestrowe prawa rzeczowe na pojazdach mechanicznych—S. K.	
Rozwój działalności Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych		ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1733
Z IZB USTAWODAWCZYCH	1720	Nowe zamówienie dl Stoczni Gdyńskiej—G. N.	
Z MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU	1720	KRONIKA TYGODNIOWA:	
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ:		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1735
GÓRNICCTWO WĘGLOWE	1720	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1735
PRZEMYSŁ NAFTOWY	1722	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
HUTNICCTWO	1725	AKCYZY I MONOPOLE	1736
PRZEMYSŁ METALOWY	1725	PIENIĄDZ I KREDYT	1737
ROLNICTWO	1725	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1737
Nowelizacja ustaw oddłużeniowych—S. O.		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
W sprawie stosowania kotoniny we Włoszech i w Polsce—P. K.		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL:		OGÓLNE	1738
Wywóz trzody chlewnej i przetworów mięsnych w III kwartale 1938 r.—St.		NIEMCY	1739
HANDEL WEWNĘTRZNY	1731	FINLANDIA	1740
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1740

ZMIANY W BILANSIE HANDLOWYM

W PAŹDZIERNIKU 1938 r. bilans handlowy zamknięty został po raz pierwszy od roku saldem dodatnim w wysokości zł 9·4 miln. Zmiana ta jest dosyć istotna, jeśli się zważy, że przeciętne miesięczne saldo ujemne w pierwszych 9 miesiącach b. r. wynosiło zł 16·0 miln., oraz że analogiczne saldo ujemne w całym roku 1937 wyrażało się kwotą zł 4·9 miln.

Zrównoważenie bilansu handlowego — a nawet zjawienie się salda dodatniego — w październiku b. r. stanowić powinno, jak się zdaje, punkt zwrotny w dotychczas ujemnym kształtowaniu się tego bilansu.

Poniżej — w grubych zarysach — przeprowadzamy analizę struktury przywozu i wywozu wraz ze zwróceniem uwagi na główne motywy, kształtujące obie strony bilansu handlowego — z zastrzeżeniem, że nie

kusimy się o całkowite wyczerpanie tematu — co wymagałoby długich drobiazgowych rozważań — a jedynie chcemy uwypuklić najważniejsze fakty oraz podkreślić niektóre możliwości celowych działań w polityce handlowej.

W rozbiciu na podstawowe grupy towarowe przywóz kształtował się w okresie pierwszych 3 kwartałów lat 1936—38, jak następuje:

	3 kwartały			3 kwartały		
	1938	1937	1936	1938	1937	1936
	miliony zł			procenty		
I. Zwierzęta żywe	0·2	0·3	0·2	0·0	0·0	0·0
II. Artyk. spożywcze	83·9	79·9	66·4	8·5	8·6	9·2
III. Surowce	493·6	542·9	396·5	50·2	58·5	54·7
IV. Wyroby gotowe	406·2	306·1	262·0	41·3	32·9	36·1
V. Towar zbiorowy	0·4	0·3	0·4	0·0	0·0	0·0

Ogółem: 984·3 929·5 725·6 100·0 100·0 100·0

Udział w przywozie grupy artykułów spożywczych stopniowo powoli maleje; przywóz tych artykułów stał się obecnie stosunkowo nieznaczną pozycją, poważnie zredukowaną w stosunku do liczb absolutnych i procentowych, rejestrowanych np. przed 10 laty. Import ten stanowi w dużym stopniu przedmiot przetargów w umowach handlowych w zamian za co najmniej równoważne lub niejednokrotnie znacznie wyższe koncesje ze strony kontrahenta, czynione na rzecz polskiego wywozu.

Duże zmiany dokonały się w przywozie w porównaniu z ub. r. w zakresie surowców i wyrobów gotowych. Zarówno w liczbach absolutnych jak i stosunkowych surowce wykazały znaczny spadek przywozu, odwrotne zjawisko powstało natomiast w dziale wyrobów gotowych. Objawy te, pozornie ujemne, przy bliższej analizie bynajmniej nie uwydatniają ani zmniejszenia wolumenu przywozu surowców i związanego z tym stanu zatrudnienia w przemyśle, ani nadmiernego nieprodukcyjnego przywozu wyrobów gotowych.

Poniżej zamieszczone zestawienie dotyczy przywozu głównych surowców, które, jak dotąd, niemal nie były ograniczane w drodze reglamentacji towarowej i dewizowej. Przywóz tych surowców był przede wszystkim funkcją stanu zatrudnienia w przemyśle. Zestawienie dotyczy okresu pierwszych 10 miesięcy roku i wykazuje zwyżkę (+) bądź zniżkę (-) przywozu tegorocznego w porównaniu z zesłorocznym:

	Miln. zł	Tys. ton	% wartości	% wagi
Bawełna i odpadki	-20.1	+ 2.5	-16.8	+ 3.9
Wełna owcza surowa nieprana	- 8.4	+ 1.5	-16.9	+11.0
Wełna owcza prana	+ 1.9	+ 1.0	+10.1	+33.3
Odpadki wełniane	- 1.7	- 0.0	-19.3	- 0.0
Szmaty	- 8.1	- 6.0	-31.6	-28.7
Juta i odpadki	+ 0.4	+ 1.0	+ 7.4	+ 9.4
Kauczuk surowy, myty	- 1.4	+ 1.3	-10.3	+26.0
Żelastwo	-25.3	-168.5	-36.2	-32.0
Rudy żelazne	+ 3.1	- 14.5	+19.9	- 2.6
„ manganowe	+ 0.2	- 22.8	+ 5.9	-28.1
„ cynkowe	- 1.7	- 3.6	-20.2	- 3.9
Miedź i blacha miedziana	+ 2.9	+ 7.5	+12.4	+52.8
Skóry surowe	- 1.3	+ 4.2	- 3.4	+21.4
Garbniki	+ 0.4	- 0.5	+ 7.0	- 4.1
Fosforyty (nawozy)	+ 3.3	+ 34.9	+37.1	+19.4

Z powyższych liczb wynika, że spadek wartości nie był wywołany skurczeniem się rozmiarów przywozu surowców, które w znakomitej większości wykazały wzrost wolumenu przywozu. Zmniejszony przywóz rud i żelastwa nie spowodował redukcji zatrudnienia w przemyśle żelaznym. Natomiast spadek cen surowców na rynkach światowych był przyczyną obniżenia się globalnej sumy wartości.

W dziale wyrobów gotowych główną pozycją przywozu stanowią towary o charakterze produkcyjnym, przede wszystkim objęte grupami XIV i XV polskiej statystyki handlu zagranicznego (maszyny, aparaty, sprzęt elektrotechniczny, środki transportowe). Te dwie grupy reprezentowały w przywozie w ciągu pierwszych 3 kwartałów: w 1936 r. — zł 89.3 miln., w 1937 r. — zł 113.6 miln., w 1938 r. — zł 189.3 miln.; udział procentowy tych towarów w dziale wyrobów gotowych wynosił analogicznie: 34%, 37%, 46%.

Z powyższych przytoczonych zestawień wynika zatem niezbicie, że zmiany w strukturze przywozu, pozornie ujemne, nie są spowodowane zmniejszonym

zapotrzebowaniem surowców, lecz pomyślnym objawem — z punktu widzenia kraju przywożącego — spadku cen surowca; równoczesny wzrost przywozu wyrobów gotowych w bardzo dużej części jest wynikiem ruchu inwestycyjnego i renowacyjnego, jak również zwiększonego ruchu motoryzacyjnego w dziedzinie komunikacji. Tendencja do wzrostu przywozu dóbr konsumcyjnych — istniejąca potencjalnie w wyniku niepomyślnej różnicy poziomów cen — nie realizuje się — skutecznie neutralizowana przez kontyngentowanie tego rodzaju przywozu.

Zasadnicze zmiany w strukturze wywozu obrazuje następujące z kolei zestawienie:

	3 kwartały			3 kwartały		
	1938	1937	1936	1938	1937	1936
	miliony zł			procenty		
I. Zwierzęta żywe	39.5	32.4	28.9	4.7	3.7	4.0
II. Artykuły spożywcze	245.4	239.4	243.7	29.3	27.6	32.8
III. Surowce	384.1	396.1	323.3	45.8	45.7	43.5
IV. Wyroby gotowe	169.0	199.3	146.7	20.2	23.0	19.7
V. Towar zbiorowy	0.4	0.3	0.5	0.0	0.0	0.0
Ogółem:	838.4	867.5	743.1	100.0	100.0	100.0

Spadek wywozu wyrobów gotowych — zarówno w liczbach absolutnych, jak i stosunkowych — z równoczesnym analogicznym wzrostem wywozu artykułów spożywczych — stanowią główne zmiany, ujawniające się w bież. roku w porównaniu z ub. rokiem. Rosnące nadwyżki produkcji hodowlanej (mięso i jego przetwory, mała, jaja) wpłynęły na wzmocnienie w wywozie pozycji artykułów spożywczych. Wywóz artykułów roślinnych uzależniony jest niemal wyłącznie od urodzajów. Lepszy urodzaj w b. r. w porównaniu z ub. r. nie uwydatnił się jeszcze w okresie pierwszych 3 kwartałów w liczbach wywozu artykułów pochodzenia roślinnego; dopiero w wywozie październikowym odnajdujemy wpływ zwiększonych tegorocznych zbiorów.

Spadek wywozu wyrobów gotowych spowodowany jest w znacznym stopniu różnicą poziomów cen na rynkach światowych i w Polsce, konkurencją krajów, stosujących daleko posunięty dumping, wreszcie — nie w najmniejszym stopniu — słabą organizacją finansową i handlową polskiego wywozu.

Wpływ wywozu na kształtowanie się polskiego bilansu handlowego jest prawdopodobnie niedoceniany. Zarówno naturalne warunki jego kształtowania się, jak i świadome działania polityki handlowej — kryją w sobie jeszcze znaczne możliwości.

Przylączenie Śląska Zaolzańskiego oraz lepszy urodzaj tegoroczny — powiększają wydatnie bazę polskiego wywozu. Wprawdzie inne warunki — jak różnica poziomów cen — wpływają jednocześnie ujemnie na prężność polskiego wywozu, to jednak częściowe kierowanie go (artykuły spożywcze) do krajów o związanej gospodarce i wysokim poziomie cen oraz zastosowanie odpowiedniej polityki cen wywozowych powinno zneutralizować nieprzychylnie działanie powyższej różnicy.

Wzrost wywozu do krajów clearingowych (gdzie kraje o związanej gospodarce i wysokim poziomie cen dominują) w okresie pierwszych 3 kwartałów wyraził się podniesieniem udziału tych krajów w polskim wywozie z 27.8% w ub. r. do 35.5% w b. r.

Do zadań polityki wywozowej należy — obok stworzenia podstaw dla polskiej ekspansji handlowej w traktatach i umowach, obok właściwej polityki

cen wywozowych — także świadome, na długą metę obliczone, oddziaływanie w kierunku powstawania i rozwoju polskiej wytwórczości wywozowej. Zaległości w tej ostatniej dziedzinie są niewątpliwie znaczne, w szczególności w dziale produkcji przemysłowej, opartej zarówno na surowcach krajowych, jak i zagranicznych. Wytwórczość wywozowa musi być przedmiotem specjalnej troski i opieki. Uwydatnić się to musi zarówno w normach prawnych, jak i w specjalnie przychylnym nastawieniu proceduralnym władz i urzędów. Tego rodzaju czynność gospodarcza, prowadzona zresztą przez należycie dobrane podmioty gospodarcze, musi być podniesiona do właściwej godności w całokształcie zadań i poczynań gospodarczych społeczeństwa.

W dziedzinie wiązania przywozu z wywozem istnieją również znaczne możliwości podniesienia rozmiarów tego ostatniego. Kryją się tutaj środki nacisku zarówno na zewnątrz — wobec kontrahenta, jak i w stosunku do własnego obywatela. Całkowity clearing towarowy z uwzględnieniem odpowiednim po stronie przywozu surowców i środków produkcji, transakcje wiązane, nastawienie przywozu (w szczególności surowców) z krajów, odbierających towary polskie, wreszcie preferowanie przy dystrybucji kontyngentów przywozowych importerów, wywożących towary pochodne lub pokrewne — stanowi bogaty arsenał środków poparcia wywozu.

Należenie wzorem niektórych krajów zagranicznych na całe branże przemysłowe, opierające swoją działalność na przywozie surowców, obowiązku znalezienia przynajmniej częściowego — ale jednak wydatnego — pokrycia wydatków dewizowych w formie wywozu towarów, produkowanych przez odnośną branżę — stanowi jeden ze sposobów wykonania zasady powiązania przywozu z wywozem. Dla przykładu dajemy obraz potrzeb dewizowych oraz ich pokrycia własnym wysiłkiem w branży włókienniczej. Odnośne zestawienie zawiera dane, dotyczące wartości (w tys. zł) przywozu, wywozu i salda w obrocie towarowym, związanym z przemysłem włókienniczym, przy czym nie uwzględnia ono lnu i przetworów, jako stanowiących odrębne zagadnienie:

(p. — tablicę obok)

Uderzająca jest w grupie włókienniczej dysproporcja między przywozem i wywozem. Deficyt dewizowy, wahający się w granicach zł 250 ÷ 300 miln. rocznie, bez tendencji w kierunku poprawy — powinien być przedmiotem zainteresowania nie tylko organów polityki gospodarczej, lecz i samej branży — w jej własnym, dobrze zrozumianym interesie.

Jednolity w swym całokształcie plan handlowo-polityczny, wyposażyony we właściwy podział pracy przy jego wykonaniu, zapewnić powinien równowagę, a nawet dodatniość bilansu handlowego.

Duże możliwości wywozowe — stopniowo, lecz stale realizowane — zwolnić nas mogą od potrzeby, czasem może koniecznych, doraźnych ograniczeń przywozowych, nie dających się jednak utrzymać na dłuższą metę. Po stronie przywozu należy natomiast — w pracach nad równowagą bilansu handlowego — przysięgając do rachunku te z pewnością znaczne oszczędności dewizowe, które przez zrationalizowanie metod i dróg handlu dadzą się uzyskać. W chwili obecnej te ostatnie zagadnienia są przedmiotem prac przygotowawczych konferencji importowej.

A. B.

Tabl. IV

	1 9 3 5			1 9 3 6			1 9 3 7			3 kwartały 1937			3 kwartały 1938		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
Bawełna surowa i odpadki	114 458	—	- 114 458	126 972	—	- 126 972	142 379	—	- 142 379	108 019	—	- 108 019	89 996	—	- 89 996
Przędza bawełniana	9 727	1 162	- 8 565	10 845	967	- 9 878	11 402	613	- 10 789	8 099	545	- 7 554	8 737	255	- 8 482
Tkaniny	7 695	2 142	- 5 553	9 179	3 552	- 5 627	9 981	7 561	- 2 420	7 537	6 020	- 1 517	8 007	3 059	- 4 948
Włena wszelka	72 979	—	- 72 979	103 140	—	- 103 140	107 013	—	- 107 013	86 319	—	- 86 319	73 108	—	- 73 108
Przędza wełniana	5 613	11 549	+ 5 936	10 168	10 952	+ 784	11 252	15 140	+ 3 888	8 363	11 384	+ 3 021	7 792	10 846	+ 3 054
Tkaniny wełniane	2 122	9 166	+ 7 044	2 352	10 413	+ 8 061	2 307	13 388	+ 10 991	1 958	10 290	+ 8 332	1 940	7 585	+ 5 645
Szmaty ¹⁾	13 787	—	- 13 787	22 967	—	- 22 967	29 003	—	- 29 003	23 478	—	- 23 478	16 445	—	- 16 445
Jedwab	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przędza z jedwabiu natur.	3 201	—	- 3 201	3 099	—	- 3 099	4 495	—	- 4 495	3 119	—	- 3 119	4 342	—	- 4 342
Tkaniny z jedwabiu natur.	2 357	520 ²⁾	- 1 837	1 906	55	- 1 851	2 246	566	- 1 680	1 590	—	- 1 590	1 888	—	- 1 888
Juta i odpadki	6 753	—	- 6 753	7 515	—	- 7 515	6 735	—	- 6 735	- 4 821	—	- 4 821	5 230	—	- 5 230
Tkaniny i worki jutowe	324	2 073	+ 1 749	214	1 493	+ 1 279	280	524	+ 244	212	277	+ 65	323	587	+ 264
Barwniki ³⁾	6 483	—	- 6 483	9 614	—	- 9 614	8 866	—	- 8 866	7 013	—	- 7 013	7 431	—	- 7 431
Bielizna, odzież i konfekcja	1 350	10 198	+ 8 848	1 467	8 005	+ 6 538	1 788	12 010	+ 10 222	1 269	10 736	+ 9 467	1 706	3 839	+ 2 133
Maszyny włókiennicze ⁴⁾	4 434	—	- 4 434	7 620	—	- 7 620	7 749	—	- 7 749	5 426	—	- 5 426	11 014	—	- 11 014
R a z e m :	251 283	36 810	- 214 473	317 058	35 437	- 281 621	345 586	49 802	- 295 784	267 223	39 252	- 227 971	237 959	26 171	- 211 788

¹⁾ Wywóz szmat nie jest uwzględniony, ponieważ dotyczy szmat lnianych, służących do wyrobu papieru. ²⁾ Obrót uszlachetniający. ³⁾ Wzięto 90% ogólnego przywozu — jako przypuszczalną kwotę zużycia barwników dla przemysłu włókienniczego. ⁴⁾ W wywozie nie uwzględniono maszyn — należących do przemysłu metalowego.

REFORMA ROLNA NA ŚLĄSKU ZAOLZAŃSKIM

W „Dz. Ust. R. P.” Nr 90, poz. 613 ukazał się dekret Prezydenta Rzplitej o rozciągnięciu na Śląsk Zaolzański ustawy o wykonaniu reformy rolnej — przy jednoczesnym wprowadzeniu przejściowych postanowień o prawie wykupu pewnych kategorii gospodarstw, utworzonych w wyniku dotychczasowej czesko-słowackiej reformy rolnej.

Zanim omówimy uzupełniające postanowienia dekretu, uważamy za konieczne kilka słów poświęcić opisowi tych specyficznych warunków, w jakich Czecho-Słowacja przeprowadziła reformę rolną.

Do chwili odzyskania niezależności politycznej, tj. do 1918 r., Czecho-Słowacja miała stosunki agrarne wysoce nienormalne: $\frac{1}{3}$ całego obszaru obecnej Republiki Czeskosłowackiej stanowiła własność nielicznych rodzin magnackich, z drugiej zaś strony istniało przeszło 2 miliony drobnych gospodarstw, z których większość nie sięgała 2 ha. Średnia własność ziemską prawie że nie istniała. W ostatnich kilkudziesięciu latach przed wojną — w przeciwieństwie do stosunków polskich — nie tylko, że nie zachodził proces rozpadania się większej własności, lecz — wprost przeciwnie — wielkie majątki ziemskie wzrastały kosztem mniejszych, a majątek wsi rozdrabniał się. Prawie cała większa własność ziemską była w rękach magnatów niemieckich i węgierskich, zaledwie kilka rodzin poczuwało się do bliższego związku z narodem czeskim. Te niezdrowe ekonomicznie stosunki agrarne i walka narodowościowa, zdążająca do wyparcia cudzoziemców z ziemi, którą zagarnęła arystokracja cudzoziemska po tragicznej bitwie pod Białogórą w 1620 r., wypędzając lub mordując miejscową szlachtę czeską — spowodowały, że niezwłocznie po przewrocie w 1918 r. zostały rzucone hasła radykalnej zmiany w stosunkach rolnych, czemu zresztą sprzyjały ówczesne warunki polityczne, przejawiające się w rewolucyjnym wprost demokratyzowaniu życia społecznego i politycznego.

Tym się też objaśnia radykalizm czeskiej reformy rolnej i szybkość, z jaką została wprowadzona w życie. Obecnie już dawne latyfundia, jako pozostałość po uprzednim ustroju feodalnym, niemal całkowicie przestały istnieć, utrzymując się jeszcze gdzieś na obszarach leśnych. Rozmach i szybkość w przeprowadzeniu przebudowy agrarnej ułatwiał również i wysoki poziom wydajności drobnych gospodarstw (z wyjątkiem wschodnich prowincyj Państwa) oraz kultura ludności wiejskiej. Nie zachodziła więc obawa obniżenia produkcji (choć i tam przeciwnicy reformy wysuwali ten argument), a z drugiej strony przez zaspokojenie istniejącego głodu ziemi usunięto niebezpieczeństwo zrewolucjonizowania mas. Że nie nastąpił spadek produkcji — stwierdzają następujące liczby: w roku 1918/19 wyprodukowano w 175 cukrowniach 6·2 miln. centn. metr. cukru z 200 tys. ha plantacji buraczanych, w roku zaś 1925/26 produkcja wyniosła 15 miln. centn. metr. cukru z obszaru plantacji 300 tys. ha. Podobne liczby i w innych dziedzinach przemysłu rolnego potwierdzają pogląd, że reforma rolna w Czecho-Słowacji odbiła się korzystnie na życiu gospodarczym Państwa, stwarzając jednocześnie pomyślne warunki dla rozwoju przemysłowe-

go — przez podniesienie dobrobytu wsi, a tym samym konsumpcji wewnętrznej, o co Państwo Czeskosłowackie mogło się troszczyć, otrzymując w swych granicach państwowych niemal $\frac{3}{4}$ przemysłu całej dawniejszej Austrii.

Reformę rolną w Czecho-Słowacji rozpoczęto od poddania — niezwłocznie po przewrocie — większej własności ziemskiej sekwestrowi. W ten sposób zabezpieczono sobie zapas ziemi, uniemożliwiając jego naruszenie przez bardzo kategoryczne przepisy, krępujące właścicieli nie tylko w alienowaniu swych majątków, lecz nawet w zakresie zagospodarowania, zresztą jednocześnie dość liberalnie traktując wszelkie przejawy dobrej woli ze strony właścicieli — przez zezwalanie na dobrowolną odsprzedaż części gruntów, o ile transakcje takie były uzasadnione gospodarczo, miały na celu zwiększenie warsztatów pracy drobnych rolników i nie były fikcyjnym zabiegiem dla utrudnienia przeprowadzenia przyszłych prac urzędów ziemskich.

W okresie lat 1918 ÷ 21 został wydany szereg ustaw, stwarzających podstawy prawne dla przeprowadzenia reform agrarnych, a więc: o wywłaszczeniu, o nadaniu, o odszkodowaniu, o pomocy kredytowej, o uwłaszczeniu drobnych dzierżawców, o urządach ziemskich itd. Wszystkie powyższe przepisy prawne odznaczają się radykalnym rozwiązywaniem zagadnień, przez co uprościły prace urzędów ziemskich, którym powierzono zadanie przebudowy agrarnej. W odróżnieniu od ustawodawstwa polskiego — urzędy ziemskie czesko-słowackie obdarzono ogromnymi uprawnieniami w każdym zakresie ich pracy — tak, że urzędy te — opierając się na swobodnym uznaniu — nie traciły wysiłków i czasu na zwalczanie nielojalnych przejawów oporu ze strony większej własności rolnej przez udowodnienie celowości i słuszności takiego a nie innego załatwiania rozstrzyganych kwestyj. Bogato wyposażone w środki prawne urzędy ziemskie dysponowały również dużymi środkami finansowymi, aczkolwiek czesko-słowacki Skarb Państwa uznał, że — mając wielkie zadanie przy organizowaniu Państwa — nie może łożyć większych sum na akcję reformy rolnej. Rozwiązano więc trudny problem sfinansowania akcji urzędów ziemskich kosztem obcej narodowo i politycznie wielkiej własności ziemskiej, co zresztą jednocześnie uniemożliwiło emigrującej arystokracji wywóz za granicę waluty czeskiej — choćby z tego względu, że jej przeważnie za zabrane majątki nie otrzymywała. Jednocześnie zasada samowystarczalności finansowej w zakresie reformy agrarnej zmuszała władze do szybkiej akcji, by koszty nieprodukcyjne (administracyjne) możliwie ograniczyć.

Do 1938 r. reforma rolna została prawie zakończona. Jedyne w niektórych prowincjach, a głównie w Słowacji i na Rusi Podkarpackiej, pozostało jeszcze około 25 tys. ha gruntów rolnych nierozdysponowanych, które miały ulec parcelacji w najbliższym czasie.

Według stanu na początku 1938 r. wyniki liczbowe przeprowadzonej reformy rolnej przedstawiały się następująco: Uwłaszczono drobnych dzierżawców 128 tys. na 100 tys. ha użytków rolnych za cenę wykupu

niespełna Kcz. 180 miln. Przydzielono w formie tymczasowej dzierżawy (6-letniej) 265 tys. drobnym rolnikom 140 tys. ha ziemi. Rozparcelowano na cele budowlane pomiędzy 32 tys. osób 6·3 tys. ha. Rozparcelowano na podstawie ustawy o parcelacji ok. 1·8 miln. ha pomiędzy 642 tys. osób. W ostatniej z tych liczb mieści się również obszar 226 tys. ha resztówek, które były tworzone przy parcelacji i następnie zbywane przeważnie dawnym oficjalistom, dzierżawcom, lub też kooperatywom. Resztówek takich utworzono przeszło 2 290 i zbycie ich w ręce zawodowych rolników Czechów miało na celu nie tylko względy gospodarcze — nierujnowania dobrych warsztatów pracy, lecz i względy narodowe — przez stworzenie zamożniejszego elementu rolnego czeskiego, jako przeciwwagi żywiołu niemieckiego i węgierskiego, który utrzymał się jeszcze na okrojonych folwarkach. Poza resztówkami — parcelacja w Czecho-Słowacji nosi wybitnie charakter parcelacji sąsiedzkiej, tj. na uzupełnienie karłowatych gospodarstw; bezrolni więc w stosunkowo nieznacznym stopniu uczestniczyli w parcelacji: poza służbą folwarczną, która otrzymała ok. 60 tys. ha dla 16 800 rodzin, reszta bezrolnych — to prawie wyłącznie rzemieślnicy, którym przydzielano małe parcelki. Kolonizacji rolnej w szerszym zakresie nie prowadzono i jedynie w okręgach, zagrożonych narodowościowo, a szczególnie w Słowacji, przeznaczono ok. 38 tys. ha na osiedlenie ok. 3 tys. rodzin czeskich — przeważnie byłych legionistów i reemigrantów.

Środki na szybką i sprawnie przeprowadzaną akcję reformy rolnej — ze względu na utrzymanie produkcji rolnej na należytych poziomach — zostały dostarczone przymusowo przez samych właścicieli większej własności, którym w myśl ustawy przyznano odszkodowanie nominalnie pełne, lecz bez uwzględnienia spadku wartości waluty czeskiej w stosunku do austriackiej korony w złocie.

Nadmienić należy, że wynagrodzenie z reguły nie było wypłacane gotówką, a zapisywane do ksiąg odszkodowawczych, i właściciele otrzymywali — po potrąceniu wszelkich długów i podatków — procent od przyznanego odszkodowania.

Cena sprzedażna parcelowanej przez Państwo ziemi była bardzo niska, odbiegając znacznie od cen rynkowych (nieraz 3-krotnie wyższych), i wynosiła przeciętnie Kcz. 3 000, a więc o 50% więcej od ceny nabycia; 15% ceny sprzedażnej przelewane było do kas państwowych na fundusz podatkowy, 15% szło na fundusz ubezpieczenia pracowników folwarcznych, pozostała zaś nadwyżka (ok. 30%) szła na pokrycie kosztów utrzymania Państwowego Urzędu Ziemi.

Jak widzimy, reforma rolna, przeprowadzona w Czecho-Słowacji, charakteryzuje się dążnością — z jednej strony — do poprawy struktury agrarnej, z drugiej zaś — do wzmocnienia politycznego żywiołu czeskiego — kosztem głównie dwóch innych grup narodowościowych: Niemców i Węgrów, jako jedynych prawie właścicieli większej własności ziemskiej. Jednak i inne narodowości, zamieszkujące dawne Państwo Czeskosłowackie, poniosły przy dokonywanej przebudowie struktury agrarnej duże ofiary na rzecz uprzywilejowanej ludności czeskiej — ofiary, wynikające z nierównomiernego traktowania poszczególnych grup narodowych, pozbawionych w większym lub mniejszym stopniu możności uczestniczenia w korzyściach

dokonywanej reformy rolnej. Do upośledzonych w szczególnie silnym stopniu należała i uświadomiona narodowo ludność polska Śląska Cieszyńskiego. Władze czeskie konsekwentnie zdążyły do stworzenia sobie mocnego oparcia na wsi śląskiej — drogą bądź osadzenia napływowej ludności czeskiej, bądź kaptowania na rzecz interesów i czeskiej racji stanu chwiejnych jednostek spośród czechofilsko nastrojonego odłamu miejscowej ludności. Była tu stosowana wyraźna polityka wynaradawiająca drogą nacisku gospodarczego — przez utrudnianie, a niekiedy wprost uniemożliwianie egzystencji tej grupy ludności, która opierała się czechizacyjnemu naciskowi.

W takich właśnie warunkach przeprowadzono reformę rolną na Śląsku Zaolzańskim. Z rozparcelowanych ponad 3 tys. ha w pow. cieszyńskim i frysztańskim stworzono przede wszystkim szereg większych gospodarstw, dochodzących nieraz do 100 ha, które całkowicie znalazły się w rękach nabywców Czechów — przeważnie spośród elementu napływowego. Poza tym resztę parcelowanych gruntów poświęcono na stworzenie bądź drobnych działek robotniczych, bądź też działek na uzupełnienie istniejących gospodarstw.

Z chwilą odzyskania przez Polskę ziem Śląska Zaolzańskiego należało pomyśleć o naprawieniu krzywdy, wyrządzonej polskiej ludności, pozbawionej całkowicie dobrodziejstw, jakie dawała reforma rolna. W dążeniu do naprawienia tej krzywdy — Państwo Polskie nie poszło po linii eksterminacyjnej polityki w stosunku do tej grupy ludności pochodzenia miejscowego, która w czasie okupacji czeskiej okazała się mniej odporną i dla zapewnienia sobie korzyści materialnych szła na rękę władzom czeskim. Uznano, że — przynajmniej w zakresie reformy rolnej — były to jednostki może idące na rękę czeskim interesom, jednak w postępowaniu swym częściowo usprawiedliwione stającą przed nimi groźbą utraty podstaw egzystencji. Z tych względów Polska nie sięgnęła po ich drobne warsztaty rolne czy też ich własne na nabytych parcelach pobudowane domy robotnicze. Inaczej ustosunkowano się do przybyszów z głębi Czech, i ci — rzecz prosta — nie mogli liczyć na to, że będą mogli być tolerowani kosztem krzywdzonej do niedawna ludności polskiej — tym bardziej, że byli to przeważnie nabywcy większych gospodarstw, stworzonych z tendencją umacniania żywiołu czeskiego i wywierania wpływu na uboższe warstwy wiejskie pochodzenia polskiego.

Ogłoszony dekret o rozciągnięciu przepisów o reformie rolnej na odzyskane ziemie zmierza — z jednej strony — do przeprowadzenia takich zmian w istniejącej strukturze rolnej, które by zadośćuczyniły istniejącym tam potrzebom agrarnym licznych jeszcze drobnych gospodarstw wiejskich, pominiętych ze względów narodowościowych przy przeprowadzonej przez Czechów reformie rolnej, z drugiej zaś — do dalszego osadzenia na własnych parcelach ludności robotniczej. W tym celu dekret stwarza możliwości odkupu gospodarstw, tworzonych w swoim czasie ze względów politycznych, oraz możliwości wykorzystania na cele parcelacji pozostawionej na Śląsku Zaolzańskim pewnej ilości gospodarstw folwarcznych — bądź państwowych, bądź prywatnych — w ramach, nakreślonych ogólną ustawą o wykonywaniu reformy rolnej. Rzecz prosta, że nie będą to tereny obszarowo bardzo wielkie, jednak w warunkach tamtejszych nawet

nieduże obszary można będzie—przy ich racjonalnym rozdysponowaniu—bardzo korzystnie zużytkować i poprawić byt wielu setek rodzin rolniczych i robotniczych.

Zaznaczyć wypada, że postanowienia dekretu, uprniające wojewodę do przejmowania gospodarstw, powstałych z parcelacji (o obszarze ponad 5 ha), bynajmniej nie krzywdzą dotychczasowych właścicieli, gdyż przejęcie następuje za odszkodowaniem, wypłacanym w gotówce i w takiej wysokości, że zainteresowany otrzyma w pełni ekwiwalent swoich wpłat i wszelkich nakładów, poczynionych w gospodarstwie. Nie może tu więc

być mowy o krzywdzie, bowiem dla wielu właścicieli gospodarstw, przejmowanych przez Państwo, będzie to nawet dogodną formą wyzbycia się posiadanej nieruchomości—przynajmniej dla tych, którzy i tak zamierzali opuścić Śląsk i wrócić tam, skąd przybyli, tj. do Czech.

Z chwilą ogłoszenia w „Dzienniku Ustaw R. P.” omawianego dekretu zaistniała podstawa prawna do przeprowadzenia niezbędnych korektyw w strukturze agrarnej Śląska Zaolzańskiego z uwzględnieniem istotnych potrzeb miejscowej ludności.

K. Smoleński

KRONIKA GOSPODARCZA

BUDOWA CENTRALNEGO OKRĘGU PRZEMYSŁOWEGO

Przed rokiem w dn. 21 ÷ 23/X zwiadała po raz pierwszy Centralny Okrąg Przemysłowy wycieczka działaczy gospodarczych, publicystów i dziennikarzy. W bież. roku—w dn. 17 ÷ 19/XI—odbyła się powtórna wycieczka, której—jak i poprzednio—towarzyszyli Panowie: Wicepremier Kwiatkowski, Ministrowie: Roman, Poniatowski, Ulrych, Wiceministrowie: Gen. Litwinowicz, Rose, Wierusz-Kowalski, Piasecki, Zast. Szefa Sztabu Głównego Gen. Malinowski oraz wyżsi urzędnicy ministerstw gospodarczych. Wycieczka tegoroczna zwiadała tylko częściowo te same co i w ub. r. tereny i zakłady, w większości zaś inne—choćby z tego względu, że w ub. r. były one dopiero w projekcie lub w najskromniejszych zaczątkach budowy. Zeszłoroczny program wycieczki obejmował zarówno tzw. uzbrojenie terenów C. O. P., jak i zakłady produkcyjne—i to w możliwie szerokim wachlarzu, natomiast w b. r. zwrócono przede wszystkim uwagę na same wytwórnie, przy czym w lwiej części wytwórnie ścisłego przemysłu wojennego. Mimo tych różnic w programie wnioski i wrażenia z drugiej wycieczki są na ogół te same co z pierwszej, zyskały zaś jedynie na sile i na pewności.

Pierwsza wycieczka była rewelacją, obudziła uczucie głębokiego podziwu, druga wzmogła jeszcze podziw, obudziła uczucie dumy. Dumy—i wiary—że Polska może tworzyć rzeczy wielkie, że może tworzyć dobrze, nie oglądając się na obce wzory i pomoce. Uczestnicy wycieczki utwierdzili się jeszcze w przekonaniu, że tam, gdzie jest twórcza praca i aktywny stosunek do życia, tam zatracają się spory teoretyczne, formalne, że w wielkim, planowym wysiłku błędna trapiące nas braki i wątpliwości, wyrównują się błędy i niedociągnięcia, że stać nas na zgodne działanie, i ono dopiero—opromienione wielkimi celami: stworzenia bojowej siły oraz przebudowy gospodarczej Rzplitej—stwarza rzeczy na prawdę wielkie. Nawet w „chłodnych” krytycznych umysłach ekonomistów i finansistów objazd C.O.P. obudził „gorące” nastroje i skłonił do pewnych korektyw w „klasycznej” ocenie zachodzących tam zjawisk i odbywających się procesów gospodarczych.

Tak, jak w zeszłym roku—tak i obecnie na pytanie, co jest w C. O. P. najbardziej podziwu godne, odpowiedzieć należy: praca. Wielki wysiłek pracy stworzył Centralny Okrąg Przemysłowy. Budowa C. O. P. jest dowodem, co może zdziałać entuzjazm pracy; świadczy, że praca polska znalazła pole do wielkich wyczynów i wielkiej chwały już nie—jak dotąd przeważnie—na obczyźnie, ale w kraju, nie dla innych, ale dla Narodu i Państwa Polskiego. Niewątpliwie, po całym kraju rozsiane są podobne wyczyny, podobne przykłady wielkich osiągnięć pracy, ale w C. O. P. znalazły one swój najwyższy wyraz, stały się wspólnym, zespołowym zrywem—potęgując przez to swój efekt i rezultaty. W zespole pracy w C. O. P. idą zgodnie—współzawodnicząc tylko o lepszy wynik—inżynier, rzemieślnik i robotnik; łączą się w nim ściśle—ubiegając się tylko o pierwsze miejsce—wysiłki twórczych mózgów i krzepkich rąk; zespół ten tworzą ludzie młodzi, karnie jednak podporządkowujący się swym przewodnikom—starszym wiekiem i doświadczeniem, ale młodym duchem.

Entuzjazm pracy i zespołowość działania pozwalają na osiągnięcie niebywałego tempa. W zeszłym roku nazywało się ono „amerykańskim”, w tym roku nazwa ta już nie pasuje; trzeba powiedzieć wprost tempo „copowskie”. W fabryce obrabiarek w Rzeszowie terminy układały się (w 1937 r.) w ten sposób: kwiecień—początek budowy hali, lipiec—koniec budowy, wrzesień—początek produkcji, grudzień—wykonanie pierwszej serii produktów. W Zakładach Południowych w końcu marca 1937 r. padły pod siekierną pierwsze drzewa, do końca 1937 r. większość konstrukcyj żelaznych została zmontowana, niektóre budynki (jak narzędziownia, warsztat mechaniczny) oddano do produkcji; dn. 22/XII 1937 r. została uruchomiona pierwsza obrabiarka, dn. 7/IV 1938 r. została ostrzelona pierwsza armata na strzelnicy zakładowej, dn. 5/IX 1938 r. została wytopiona pierwsza stal szlachetna w piecu wysokiej częstotliwości. Żeby zaś mieć pojęcie o rozmiarach tych zakładów—trzeba wskazać, że ogólna kubatura budynków fabrycznych wynosi

904 tys. m³, sieć dróg wewnątrz Zakładów — 4,9 km, sieć kolejowa — 12,5 km, sieć kanalizacyjna — 10 km, sieć wodociągowa — 24 km, instalacja hydrauliczna — 1,5 km, instalacja sprężonego powietrza — 5 km, że suwnic jest 56, a pieców grzewczych — 44, że już obecnie Zakłady zatrudniają 1680 robotników oraz 450 inżynierów i urzędników, a przy budowie pracuje jeszcze 2½ tys. ludzi. Jeśli weźmiemy jeszcze np. fabrykę materiałów wybuchowych i środków zapalnych oraz mas plastycznych w Pustkowie, budowaną przez śląską „Ligzo” — to na jesieni 1937 r. zaczęto budować bocznice, w marcu b. r. rozpoczęto budowę kotłowni, w końcu kwietnia przystąpiono do oddania zleceń na poszczególne budynki, właściwą zaś budowę wytwórni rozpoczęto na początku czerwca b. r.; dziś wykonano już 60% całego 4-letniego programu budowy, z 97 projektowanych budynków wytwórni 59 jest już daleko posuniętych w budowie, a pierwsze działy nowej wytwórni będzie można uruchomić w początkach 1939 r., czyli zaledwie po upływie 3 kwartałów od rozpoczęcia właściwej budowy. Podobnie układają się terminy i w innych zakładach. Takie jest powszechne tempo „copowskie”.

A osiągnięcie takiego tempa umożliwia planowość działania. Wybór terenu podejmuje się z uwzględnieniem wszelkich istotnych wymagań. Dalej ustala się potrzeby komunikacyjne przy budowie i przy eksploatacji i zaczyna się budowę od przeprowadzenia odpowiedniego połączenia kolejowego oraz dróg, od odpowiedniego uzbrojenia terenu. Ustala się pod każdym względem celowe rozplanowanie budynków, konstrukcje budynków planuje się odpowiednio do wymagań danej produkcji, przy czym budynki planuje się tak, aby rozbudowa ich i rozszerzenie danego zakładu było rzeczą niezmiernie łatwą. Rodzaj budowy planuje się najekonomiczniejszy, najdogodniejszy w danych warunkach, np. tam, gdzie jest obfitość żwiru kopalnego, wybiera się konstrukcje betonowe i żelbetowe. Ustala się kolejność budowy taką, by odpowiednie planowi uruchamiania produkcji, i by pierwsze etapy stwarzały ośrodki, współpracujące w dalszych etapach budowy. I tak dalej, i tak dalej. Wszystko to są rzeczy — zdawałoby się — proste i oczywiste, ale cóż, kiedy dopiero w C. O. P. są w całej rozciągłości i z pełną precyzją realizowane.

Planowość ujawnia się również w gospodarce ludźmi. A więc np. w odpowiednim wykorzystywaniu ludności miejscowej i w odpowiednim rekrutowaniu fachowców z innych terenów Polski, przy czym częściowo na okres przejściowy, jako instruktorów, częściowo na stałe; dalej — w tworzeniu odpowiednich kolonij mieszkalnych, ośrodków kulturalnych itp. w inicjowaniu powstawania osiedli dla zawodów pomocniczych, związanych z wielkimi nowotworzonymi skupiskami ludzkimi itp. itp.

Ale najsilniej występuje planowość w przygotowywaniu i szkoleniu kadr pracowniczych. Albo tworzy się np. przy danym zakładzie szkołę zawodową, albo wchodzi się w ścisłą współpracę z najbliższą

szkołą zawodową. Przeprowadza się np. rekrutację wychowanków odpowiednich szkół ze wszystkich terenów Polski i tworzy się z nich celowo dobrane — i pod względem liczby i pod względem kwalifikacji — zespoły praktykantów. Tworzy się np. dzienną (właściwych dla danego zawodu rozmiarów) szkołę dla młodzieży miejscowej i dla junaków (z szerokim uwzględnieniem ćwiczeń i zajęć praktycznych), oraz — obok tego — popołudniowe kursy dokształcające dla praktykujących już pracowników, itd. itd.

Podejmuje się — jednym słowem — najbardziej celowe zabiegi dla zapewnienia najlepszych fachowców i pracowników zarówno na dziś, jak i na przyszłość.

Ale C. O. P. uderza nie tylko wielkością przeprowadzanych inwestycji wytwórczych, nie tylko tempem pracy, jej planowością i zapalem — lecz także i nowoczesnością oraz wartością techniczną rzeczy tworzonych. Jest C. O. P. nie tylko pokazem ilości, pokazem tempa, ale i pokazem jakości, ośrodkiem postępu w Polsce.

Jak nie widzi się w C. O. P. ludzi starych, tak i nie widzi się starych urządzeń, starych metod. Nie można spotkać w C. O. P. pasa transmisyjnego; nie tylko każda maszyna poruszana jest indywidualnie, ale często poszczególne walce jednej i tej samej maszyny wprawiają w ruch inne motorki. To znów np. piec elektryczny zużywa o jakieś 30% mniej energii niż podobny piec, zmontowany gdzieśindziej przed 2 czy 3 laty. A „copowskie” piece martenowskie są jedynymi w całej Europie opalanymi gazem ziemnym. Nasze urządzenia produkcji sztucznego kauczuku są znacznie prostsze i kilkakrotnie tańsze od np. niemieckich. Itd. itd.

Daliśmy podsumowanie pierwszych wrażeń, zestawienie rzucających się w oczy spostrzeżeń przy objeździe C. O. P., a właściwie tylko jednego jego wycinka, ściślej zaś jeszcze — niektórych zakładów w zwiedzanej części C. O. P.

W programie wycieczki uwzględniono przede wszystkim wielkie wytwórnie, rozciągające się — jak niektóre — np. na terenie 1500 ha. Były jednak też oglądane i mniejsze warsztaty. I w związku właśnie z tymi ostatnimi, nasuwa się pewna uwaga końcowa.

Tempo i rozmiary narastania w C. O. P. warsztatów średnich i małych (a celowa dekoncentracja kapitału jest wszak w naszych warunkach rzeczą niezmiernie ważną) i w ogóle warsztatów, które nie potrzebują lub nie mogą tworzyć sobie własnego aparatu komunikacyjnego — nie wykazują może jeszcze rekordu „copowskiego”. A w pewnej mierze wpływają na to, niewątpliwie, istniejące jeszcze braki w rozbudowie komunikacyjnej, w uzbrojeniu terenu.

Konieczność ścisłego dopasowywania rozwoju podstawowych urządzeń gospodarczych do rozwoju urządzeń wytwórczych i na odwrót — jest zasadą, która w C. O. P. musi być realizowana z żelazną konsekwencją.

W. Sz.

PLAN BUDOWY C. O. P.¹⁾

Obszar, na którym powstaje dziś Centralny Okrąg Przemysłowy, pełen jest śladów wielkiej gospodarczej tradycji już nie tylko XVIII i XIX wieku, ale i czasów średniowiecza we wczesnym jego okresie. Nie w legendzie, ale poprzez historię gospodarczą Polski powtarzają się od wieków te same niemal nazwy miejscowości, w których kwitło pełne, bogate życie gospodarcze. Poprzez te same niemal miasta i osady przez długi szereg stuleci biegnęły te same komunikacyjne szlaki. Tym samym nurtem rzečním Wisły szła przez centralne ziemie główna oś gospodarcza Polski.

O obecnym nawrocie do historycznej gospodarczej racji stanu Polski zdecydował nie sentyment i przywiązanie do przeszłości. Zdecydował fakt, że geograficzne położenie obszaru jest jednakowo dogodnie i z punktu widzenia gospodarczego i dla bojowej gotowości nowoczesnego Państwa Polskiego.

Wzgląd obronności kraju—to centralne położenie w stosunku do innych ziem, to odsunięcie przemysłu od granic zawsze bardziej narażonych niż środek kraju, to wreszcie chęć oparcia wytwórczości o rodzime surowce, aby w razie trudności dowozu spoza kraju móc bez przerw zaspakajać krajowe potrzeby.

Wzgląd drugi—wzgląd gospodarczy—żąda, aby struktura gospodarcza kraju została tak ukształcona, żeby zachowana być mogła pełna równowaga gospodarcza pomiędzy wszystkimi dzielnicami kraju. Dotąd było inaczej. Nadmiernie uprzemysłowiony zachód i prawie pozbawiony przemysłu wschód nie mogły uchwycić tej równowagi. Brak wykorzystania innych—obok węgla—źródeł energii, to znaczący sił wodnych i gazu, sprawiał, że sieć linii elektrycznych, oparta o węgiel, objęła tylko zachód. Zaniedbanie żelaznego przemysłu w okręgu kieleckim wyrugowało niemal zupełnie wschód kraju spośród nabywców żelaza i stali. A z drugiej strony brak na zachodzie—na miejscu—takich surowców, jak: wełna, len, konopie, drzewo czy skóry, których na wschodzie mamy nadmiar, kazał opierać przemysł zachodni o surowce, sprowadzane spoza granic, bez wyzyskania bogactw krajowych. A wreszcie względ gospodarczy domagał się przywrócenia Wisły jej naturalnego charakteru—osi Polski.

I tak, plan zbudowania Centralnego Okręgu Przemysłowego zamknął

w sobie jednocześnie i potrzeby obrony Państwa i podniesienia gospodarczego kraju.

Przewodnie myśli budowy C. O. P.—to: stworzenie w centrum Państwa uprzemysłowionego obszaru, który zbliży ze sobą zachód i wschód kraju, jego północ i południe, stając się jakby węzłem, wiążącym organizm Polski w jedną zwartą całość; wytworzenie organizmu, wszechstronnie wyposażonego pod względem przemysłowym, który by był podstawą wyjściową dla rozszerzenia aktywności na dzielnice kraju położone za Bugiem—na wschód; przywrócenie Wisły jej dawnego historycznego charakteru głównej osi Polski; wykorzystanie istniejącej w Polsce bazy surowców dla niezależnienia się od zagranicy.

Zgodnie z charakterem ziem, w skład jego wchodzących, dzieli się C. O. P. na trzy zasadnicze regiony:

- 1) region surowców—na ziemi kieleckiej,
- 2) region aprowizacyjny—na Lubelszczyźnie,
- 3) region przetwórczy—w widłach Wisły i Sanu.

Uruchomione na tych terenach zakłady oprą się o linie energetyczne, wyprowadzone z Podkarpacia z obszarów, bogatych w siły wodne rzek górskich, przede wszystkim Dunajca i Sanu, oraz obszary gazów ziemnych w okolicach Jasła.

Teren cały—do niedawna opustoszały—zapełni się siecią przetwórczych zakładów wielkich i drobnych, budowanych po miastach i osiedlach albo na szerokich nadrzecznych terenach.

Nad Wisłą i Sanem rozmieszczą się od Korczyna po Kazimierz i Ulanów porty i przeładownie, odbierające ze Śląska węgiel i ślącę w dół Wisły artykuły, wyprodukowane w C. O. P.

Linie komunikacyjne przywrócą Sandomierzowi jego dawny węzłowy charakter. Jak kiedyś trakty—tak teraz nowoczesne szosy i linie kolejowe spotkają się w Sandomierzu, idąc ze Śląska na Wołyń i od Bałtyku na morze Czarne albo przez Słowacyszynę ku Węgrom. Przejdzie przez Sandomierz wielka europejska oś, łącząca Bałtyk z morzem Czarnym od portów Polski po deltę Dunaju, tworząc wielki szlak międzymorski poprzez Wisłę, San, Dniestr i Prut.

Poniżej podajemy zestawienie miejskich ośrodków przemysłowych C. O. P. z podaniem ich urządzeń, oraz wskazaniem — dla większości z nich—jakie przemysły już istnieją, a jakie mają warunki rozwoju:

Miasto	Powiat	Ludność	Poczta—kolej	Zakłady użyteczności publicznej	Przemysł istniejący	Warunki lokalne dla rozbudowy przemysłu
R E G I O N A						
Chęciny	Kielce	5 404	poczta-kolej		miner., skór., poligr.	miner.
Ilża	Ilża	5 115	poczta	elektr.		spoż.
Jędrzejów	Jędrzejów	12 820	poczta-kolej		metal., miner., budowl.	metal.
Kielce	Kielce	57 782	poczta-kolej	elektr., kan. i wod., gaz.	metal., chem., miner., drzewny, skór.	miner.
Końskie	Końskie	11 151	poczta		metal.	chem., drzewny
Kozienice	Kozienice	8 767	poczta-kolej		budowl.	metal.
Opatów	Opatów	9 524	poczta-kolej		miner.	miner.
Opoczno	Opoczno	8 959	poczta	elektr.	metal., włókien., poligr., papiern.	chem., drzewny
Ostrowiec	Opatów	25 916	poczta-kolej		metal., miner., odzież., poligr.	metal.
Radom	Radom	75 435	poczta-kolej	elektr., kan. i wod., gaz.	metal., chem., miner., drzewny, budowl., odzież., papiern.	chem., metal.
Skaryszew	Radom	2 917	poczta-kolej		metal.	
Skarżysko-Kamienna	Ilża	14 353	poczta-kolej	elektr.	metal., chem., budowl., poligr.	metal.
Szydłowiec	Końskie	10 584	poczta		metal., skór.	
Wierzbnik	Ilża	7 350	poczta-kolej		metal., chem., budowl.	
Zwoleń	Kozienice	8 767	poczta			spoż.

¹⁾ Z materiałów Biura Planowania przy Gabinetie Ministra Skarbu.

Miasto	Powiat	Ludność	Poczta — kolej	Zakłady użyteczności publicznej	Przemysł istniejący	Warunki lokalne dla rozbudowy przemysłu
R E G I O N B						
Chełm	Chełm	28 370	poczta-kolej	elektr.	metal., miner., drzewny, poligr.	metal., skór.
Hrubieszów	Hrubieszów	15 041	poczta-kolej		metal.	włókiem., skór., spoż.
Kazimierz	Puławy	4 599	poczta		metal.	miner., spoż.
Krasnystaw	Krasnystaw	10 371	poczta-kolej		poligr.	metal., włókiem., spoż.
Lublin	Lublin	110 675	poczta-kolej	elektr., kan. i wod. gaz.	metal., chem., miner., budowl., włókiem., odzież., skór., poligr.	metal., włókiem.
Lubartów	Lubartów	7 637	poczta-kolej	elektr.	metal., chem., miner., budowl.	spoż.
Łączna Podzamcze	Łączna Podzamcze	4 036	poczta			spoż.
Puławy	Puławy	8 757	poczta-kolej	elektr., kan. i wod.	chem., drzewny	spoż., miner.
Szczebrzeszyn	Zamość	7 487	poczta-kolej		chem.	metal., spoż.
Tomaszów	Tomaszów		poczta		metal., drzewny, budowl., poligr.	drzewny, spoż.
Włodawa	Włodawa	8 513	poczta	elektr.		metal., chem., drzewny, skór.
Zamość	Zamość	23 411	poczta-kolej		metal., miner., drzewny, budowl.	metal., włókiem., spoż., odzież.
R E G I O N C						
Baranów	Tarnobrzeg	3 612				metal., spoż.
Biecz	Gorlice	4 056			chem.	
Biłgoraj	Biłgoraj	8 169	poczta-kolej		skór.	drzewny, spoż.
Brzesko	Brzesko	3 667	poczta-kolej		metal., poligr.	spoż.
Brzozów	Brzozów	4 286	poczta-kolej	elektr.		
Busko	Stopinica	5 019	poczta-kolej	elektr.		miner.
Chmielnik	Stopinica	8 041	poczta		chem.	spoż.
Chyrów	Dąbrowa	3 912	poczta-kolej		metal.	
Dąbrowa	Dąbrowa	3 480	poczta-kolej			spoż.
Dębica	Debica	9 084	poczta-kolej		miner.	metal., chem.
Dobromil	Dobromil	5 538	poczta-kolej	elektr.	metal., drzewny	drzewny
Dukla	Krosno	2 159	poczta			
Głogów	Rzeszów	2 551	poczta		włókiem.	spoż.
Gorlice	Gorlice	6 729	poczta-kolej	elektr.	metal., chem., drzewny	metal., chem.
Janów	Janów	7 055	poczta	elektr.	skór.	metal., włókiem., spoż.
Jarosław	Jarosław	21 751	poczta-kolej	elektr., gaz.	włókiem., budowl., odzież., poligr.	metal.
Jasło	Jasło	10 113	poczta-kolej	elektr., gaz.	metal., chem., miner.	chem.
Kańczuga	Przeworsk	5 943	poczta-kolej	elektr.		spoż.
Kolbuszowa	Kolbuszowa	3 120	poczta			spoż.
Kraśnik	Janów	11 463	poczta-kolej		miner.	metal., miner., spoż.
Krosno	Krosno	12 158	poczta-kolej	elektr., gaz.	budowl., odzież., metal., chem.	metal., włókiem.
Lesko	Lesko	3 954	poczta-kolej		chem.	drzewny
Leżajsk	Łańcut	5 600	poczta-kolej			metal., chem., drzewny
Lubaczów	Lubaczów	6 160	poczta-kolej			włókiem., spoż.
Łańcut	Łańcut	7 454	poczta-kolej	elektr.	chem.	metal., włókiem., drzewny, spoż.
Mielec	Mielec	7 059	poczta-kolej	elektr.	miner.	metal.
Nisko	Nisko	5 395	poczta-kolej	elektr.	metal., miner., skór., odzież.	metal., miner., drzewny, odzież.
Nowy Sącz	Nowy Sącz	30 337	poczta-kolej	elektr., kan. i wod.		
Pilzno	Dębica	3 653	poczta		poligr., papier.	metal.
Pińczów	Pińczów	7 376	poczta-kolej		miner.	spoż.
Przemysł	Przemysł	49 689	poczta-kolej	elektr.	metal., chem., skór.	spoż.
Przeworsk	Przeworsk	5 943	poczta-kolej	elektr.	odzież., poligr., włókiem., spoż.	metal.
Radomyśl	Mielec	2 396	poczta			
Radymno	Jarosław	2 235	poczta-kolej	elektr.	włókiem., budowl.	spoż.
Ropczyce	Dębica	3 380	poczta-kolej			spoż.
Rozwadow	Nisko	3 410	poczta-kolej		miner.	metal.
Rzeszów	Rzeszów	26 547	poczta-kolej		metal., chem.	
Rudnik	Nisko	3 898	poczta-kolej	elektr.	chem., drzewny, miner., poligr.	metal.
Rymanów	Sanok	3 810	poczta-kolej	elektr.	budowl., skór.	
Sandomierz	Sandomierz	7 704	poczta-kolej		odzież., poligr.	metal., włókiem., odzież., poligr.
Sanok	Sanok	14 378	poczta-kolej	elektr., kan. i wod.	metal., chem., budowl.	metal.

Miasto	Powiat	Ludność	Poczta — kolej	Zakłady użyteczności publicznej	Przemysł istniejący	Warunki lokalne dla rozbudowy przemysłu
Sędziszów	Dębica	2 138	poczta-kolej	kan. i wod., gaz.	metał., chem., miner., budowl., włókien., odzież., poligr.	spoż. spoż. włókien. metal., spoż. metal., chem.
Sokołów	Kolbuszowa	3 120	poczta			
Staszów	Sandomierz	9 072	poczta-kolej			
Tarnobrzeg	Tarnobrzeg	3 612	poczta-kolej			
Tarnów	Tarnów	44 773	poczta-kolej			
Ulanów	Nisko	2 512	poczta	elektr.	drzewny	metal., drzewny
Ustrzyki Dol.	Lesko	3 971	poczta-kolej			
Zawichost	Opatów	3 339	poczta			

INWESTYCJE PUBLICZNE W C. O. P.¹⁾

Elektryfikacja.—Produkcja energii elektrycznej w C. O. P. będzie się opierać na 3 podstawowych elektrowniach okręgowych:

- 1) już istniejącej elektrowni w Mościcach,
- 2) elektrowni w Stalowej Woli, koło Niska, która zostanie w połowie uruchomiona w maju 1939 r.,
- 3) elektrowni wodnej w Roźnowie, z zakładem uzupełniającym w Czchowiu (przewidywane ukończenie w 1940 r.).

Wykonywany plan budowy linii przesyłowej bardzo wysokiego napięcia (150 tys. V) obejmuje:

- 1) wykończoną w 1937 r. linię Mościce—Starachowice,
- 2) linię Starachowice—Warszawa (w budowie),
- 3) linię Mościce—Rzeszów,
- 4) linię Mościce—Roźnow.

Okręgowa sieć wysokiego napięcia (30 tys. V) została już wybudowana na następujących odcinkach:

- 1) Sandomierz—Stalowa Wola,
- 2) Mościce—Rzeszów,
- 3) Mościce—Dąbrowa—Mielec,
- 4) Lublin—Kraśnik,
- 5) Mościce—Nowy Sącz.

W budowie znajduje się obecnie linia Wojnicz—Bochnia.

Ogółem w ciągu lat 1937 i 1938 wybudowano i uruchomiono 350 km linii napięcia 30 tys. V, stanowiących początek okręgowej sieci rozdzielczej w C. O. P. Zbudowane linie przechodzą m. in. przez następujące miejscowości: Pilzno, Dębica, Ropczyce, Sędziszów, Żabno, Radgoszcz, Radomyśl, Zakliczyn—stwarzając podstawę do zelektryfikowania tych miejscowości, co jest już w trakcie wykonywania. Ogółem na inwestycje elektryfikacyjne C. O. P. wydatkowano dotąd zł 23,5 miln., w tym w ostatnich 2 latach—zł 14,5 miln.

Gazyfikacja.—W b. r. został wykończony pierwszy etap gazyfikacji C. O. P. Etap ten obejmuje budowę ciągu głównego od Roztok do Lubienia oraz ciągów bocznych do Rzeszowa, Mielca, Starachowic i Skarżyska. Gazociągi te, razem ze zbudowanym dawniej odcinkiem Roztoki—Pilzno, stanowią cały układ o łącznej długości 314 km. Koszt budowy tego układu w latach 1937 i 1938 wyniósł zł 14 miln. Do budowy użyto 13,5 tys. t rur.

Największe ośrodki spożycia gazu będą się mieścić w Stalowej Woli, Ostrowcu i Starachowicach, poza tym—w okolicach Rzeszowa, Dębicy, Mielca, Majdanu, Tarnobrzega, Sandomierza, Ćmielowa, Bodzechowa i Skarżyska.

Celem dostarczenia gazu odbiorcom—wykonano, względnie wykonuje się, odgałęzienia do 17 zakładów o łącznej długości 20,4 km. Ponadto wykonuje się instalacje do kotłów oraz pieców w wielu zakładach.

Po zawarciu umów z większymi zakładami zużycie gazu bardzo szybko wzrasta (w lipcu 2,8 m³/min., w październiku — 38,2 m³/min.). W chwili obecnej zawarte umowy przewidują zużycie maksymalne, pokrywające się z pełną zdolnością przepustową gazociągu, co zapewnia mu rentowność, ale równocześnie stawia na porządku dziennym sprawę drugiego etapu gazyfikacji—przez połączenie

obecnego, opartego o zagłębienie jasielskie, systemu rurociągów z zagłębieniem południowym w rejonie Daszawy.

Dotychczasowym wykonawcą planu gazyfikacji jest „Polmin”.

Koleje.—Wobec wzmagającego się — w związku z rozbudową C. O. P.—ruchu na liniach kolejowych—zarówno przechodzących przez teren C. O. P., jak i dowozowych—trzeba było wzmocnić istniejące urządzenia i zwiększyć przelotność—drogą zwiększenia ilości i długości torów na niektórych węzłach oraz liczby stacji i mijanek. Ponadto zbudowano nowe dworce i urządzenia ładunkowe, rozbudowano urządzenia bezpieczeństwa ruchu, sieć telekomunikacyjną i wodociągi. W wyniku tej akcji w 1938 r. zwiększono przelotność 69 stacji i mijanek, zbudowano 10 nowych dworców, 2 nowe mijanki, 1 nowy magazyn. Wydatki na te wszystkie roboty wyniosły: na terenie C. O. P. zł 2 678 tys., na liniach dowozowych zł 614 tys., razem zł 3 292 tys.—bez kosztów materiałów nawierzchni żelaznych, zakupionych na warunkach kredytowych.

Poza robotami, wykonywanymi na rachunek P. K. P., wybudowano kosztem zainteresowanych przedsiębiorstw szereg bocznic do zakładów przemysłowych. Największa z nich na trasie Tarnobrzeg—Rzeszów długości 12 km. kosztuje ok. zł 1,7 miln.

Wszystkie te prace są zapoczątkowaniem na terenie C. O. P. szerszej akcji inwestycyjnej, która zmierzać będzie nie tylko do usprawnienia obsługi wewnętrznych potrzeb okręgu, lecz również do połączenia C. O. P. z innymi dzielnicami kraju.

Drogi kołowe.—C. O. P., dawny obszar graniczny, jest wybitnie upośledzony pod względem rozbudowy sieci dróg kołowych. Zaniedbania w tym zakresie są tak wielkie, iż nie jest rzeczą możliwą wyrównanie ich w krótkim okresie czasu. Plan rozbudowy dróg w C. O. P. został opracowany w związku z potrzebami powstających ośrodków przemysłowych i jest konsekwentnie realizowany. Z większych robót drogowych należy wymienić następujące:

1) budowa nawierzchni ulepszonej na drodze Warszawa—Radom—Kielce—Kraków; droga ta łączy zachodnią część C. O. P. ze stolicą; w b. r. wykończono odcinek Radom—Kielce;

2) droga Kielce — Busko — Tarnów — Krynica, łącząca Warszawę z ośrodkami przemysłu chemicznego; została w b. r. wykończona na odcinku od Kielc do Chmielnika, a roboty ziemne i podbudowę pod nawierzchnię ulepszoną doprowadzono w b. r. do Buska;

3) droga Warszawa — Lublin — Lwów, łącząca stolicę ze wschodnią częścią C. O. P.; budowa nawierzchni ulepszonej była w b. r. prowadzona od granicy C. O. P. do Lublina;

4) budowa nawierzchni ulepszonej na drodze Sandomierz—Jarosław; była w b. r. wykonana między Rozwadowem a Niskim; wykonano podbudowę pod asfalt;

5) droga państwowa Zamość — Hrubieszów, stanowiąca część przyszłej arterii Śląsk — Wołyń, biegnącej przez środek C. O. P.; wymieniony odcinek będzie całkowicie ukończony w roku przyszłym.

Poza robotami na wymienionych drogach państwowych wykonywane prace na następujących drogach wojewódzkich:

1) Kraków—Sandomierz (połączenie ze Śląskiem),

2) Opatów—Sandomierz, stanowiąca skrócenie drogi do Warszawy przez Zwolen;

¹⁾ Z materiałów Biura Planowania przy Gabinetie Ministra Skarbu,

3) Lublin—Trynca, łącząca Lublin z Jarosławem i Przemysłem przez Biłgoraj;

4) Nisko—Janów—droga o znaczeniu lokalnym, ale bardzo ważnym, gdyż przy 250 km granicy między woj. lubelskim i woj. lwowskim będzie to dopiero drugie połączenie drogowe tych województw—obok jedynej dotąd istniejącej drogi Lublin—Tomaszów—Lwów; droga ta zostanie wykończona na wiosnę przyszłego roku.

Z większych mostów buduje się dziś most przez Wisłę pod Szczu-cinem. W przyszłym roku rozpoczęte będą mosty pod Sandomierzem i Annopolem.

Ogółem na roboty drogowe w zarządzie Ministerstwa Komunikacji wydano w 1937 r. zł 5 657 tys., a w 1938 r.—zł 14 580 tys.—łącznie z robotami kredytowymi.

Budownictwo wodne śródlądowe. — Inwestycje mają tu równocześnie charakter energetyczny, komunikacyjny i melioracyjny rolniczych. W szczególności połączenie tych trzech momentów występuje przy budowie zapór wodnych: regulują one poziom wody na rzekach żeglownych i chronią przed powodzią, a jednocześnie powstają przy nich elektrownie wodne.

Roboty wodno-komunikacyjne, związane z realizacją C. O. P., odbywają się nie tylko na terenie tego okręgu. Droga wodna zagłębie węglowe—Sandomierz składać się będzie z kanału i skanalizowanej rzeki od Modrzejowa do ujścia Dunajca (151 km) oraz uregulowanej Wisły od Dunajca do Sanu—108 km. Kosztorys całości wynosi zł 115 miln. Koniecznym uzupełnieniem tych robót są: zbudowany już zbiornik na Sole oraz budujące się zbiorniki w Rożnowie i Czchowie. Budowa kanału została rozpoczęta jeszcze przed wojną. Zapory w Rożnowie i Czchowie mają być skończone w 1940 r. Kosztorys Rożnowa wraz z elektrownią wynosi zł 45 miln., dotąd zaś wydatkowano zł 21 miln. Zbiornik wyrównawczy w Czchowie kosztować będzie zł 12 miln. Na roboty regulacyjne wydatkowano w ciągu 2 ostatnich lat zł 2·5 miln.

Wydatki powyższe są dokonywane w zarządzie Ministerstwa Komunikacji. Nie wyczerpują one całokształtu robót nad zagospodarowaniem Wisły na drodze wodnej zagłębie węglowe—C. O. P. W zarządzie bowiem Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln. wykonano w ciągu lat 1937 i 1938 robót kredytowych nad obwałowaniem Wisły na odcinku Oświęcim—Sandomierz za zł 16 miln., a ponadto kilka milionów złotych wydatkowano ze środków Funduszu Pracy. Razem więc na zagospodarowanie Wisły na trasie zagłębie węglowe—Sandomierz wykonano prac w przeciągu ostatnich 2 lat na sumę przeszło zł 40 miln.

Poczta i telegraf.—Poważnymi inwestycjami publicznymi na terenie C. O. P. są również urządzenia pocztowo-telegraficzne. Przez teren C. O. P. przechodzi kabel podziemny Warszawa—Sandomierz—Lwów, który na odcinku Warszawa—Sandomierz zostanie uruchomiony w roku przyszłym. Od początku 1937 r. uruchomiono na terenie C. O. P. 65 nowych placówek pocztowo-komunikacyjnych, zbudowano nowych połączeń telekomunikacyjnych długości 1 300 km, buduje się gmachy urzędów pocztowych w Sandomierzu, Majdanie i Rzeszowie, oraz międzymiastową centralę telefoniczną w Rzeszowie.

Melioracje podstawowe.—Roboty wodno-melioracyjne ściśle w obrębie C. O. P., wykonane w ciągu 2 lat, przedstawiają wartość ok. zł 8·5 miln. Rozmiary wykonanych prac charakteryzują następujące liczby: długość uregulowanych brzegów—280 km, wykopów—4 309 tys. m³, zbudowanych śluz—28, obszar zmeliorowany—22 717 ha.

Urządzenia dla obrotu rolniczego.—Z sum, przeznaczonych na ten cel, udzielono m. in. pomocy na budowę Spółdzielczej Przetwórnicy Owoców w Dwikozach koło Sandomierza; ponadto zbudowano 2 magazyny zbożowe i udzielono kredytu na budowę kilkunastu młeczarni; ogółem udzielono pożyczek na sumę ok. zł 800 tys.

Budownictwo.—Tworzenie wielkich przedsiębiorstw przemysłowych wywołało wzrost zapotrzebowania na mieszkania. Rozmiary akcji budowlanej, prowadzonej na terenie C. O. P., przedstawia poniższe zestawienie:

	Przyznane kredyty		Liczba wybudowanych izo	
	1937 tysiący zł	1938 zł	1937	1938
Akcja budowlana B. G. K.	2 117	3 331	3 739	4 807
Tow. Osiedli Robotniczych	1 770	3 367	674	1 433

Kredyty B. G. K. pociągają za sobą inwestowanie kapitałów prywatnych. W ten sposób ogólna wysokość sum, inwestowanych w budownictwo mieszkaniowe, kredytowane przez B. G. K., wyniosła w 1937 r. zł 11·2 miln., w 1938 r.—zł 14·7 miln.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeznaczył na kupno terenów i budownictwo w b. r. zł 14·7 miln., z czego wydatkowano dotąd zł 11 miln. W roku przyszłym Z. U. S. będzie budować domy mieszkalne w Radomiu i Tarnobrzegu, oraz duży szpital w Stalowej Woli. Z sum, przeznaczonych na budownictwo wiejskie, udzielono kredytów na terenie C. O. P.: w 1937 r. zł 438 tys., w 1938 r. zł 538 tys.

Fundusz Pracy—inwestycje miejskie.—Fundusz Pracy wydatkował na finansowanie inwestycji w C. O. P. w 1937 r. zł 6·8 miln. i w b. r. zł 12·9 miln.—razem zł 19·7 miln. Sumy tej nie można dodawać w całości do kwot, wymienionych wyżej w różnych działach inwestycji, gdyż sumy, przeznaczone przez Fundusz Pracy na komunikację, meliorację i budownictwo mieszkaniowe, zostały uwzględnione przy omawianiu tych działów. Pozostaje kwota na urządzenie miast—ok. zł 6 miln. Biorąc pod uwagę, że miasta, korzystające z kredytów Funduszu Pracy, uruchamiają jeszcze własne środki, można szacować inwestycje miejskie na terenie C. O. P. na sumę ok. zł 10 miln.

INICJATYWA PRYWATNA W C. O. P.¹⁾

Celem pobudzenia zainteresowań inicjatywy prywatnej m. in. w ustawie o ulgach inwestycyjnych z dn. 9/IV b. r. przewidziane zostały specjalne dość dalekoidące ulgi podatkowe na obszarze Centralnego Okręgu Przemysłowego stanowiącego terytorialnie znacznie poszerzony dawny tzw. trójkąt bezpieczeństwa. Przewidziane w ustawie ulgi służą osobom fizycznym i prawnym, zakładającym lub powiększającym przedsiębiorstwa przemysłowe i komunikacyjne, które szczegółowo wylicza art. 2 ustawy.

W szczególności ulgi, przyznane tym osobom, polegają na:

- 1) potrącaniu z dochodu podatkowego kosztów inwestycji, związanych z założeniem nowych bądź powiększeniem istniejących przedsiębiorstw i zakładów;
- 2) zwolnieniu nowych budowli od podatku od nieruchomości przez 15 lat;
- 3) zwolnieniu od opłat stemplowych pism, dotyczących się zawiązania spółki—pod warunkiem, że kapitał zakładowy przeznaczony będzie na poczynienie nakładów inwestycyjnych, oraz pism, dotyczących się nabycia nieruchomości, potrzebnych do powstania lub powiększenia przedsiębiorstwa;
- 4) ułatwieniach w dziedzinie niepodatkowej, jak np. możliwość nabywania gruntów w drodze wyłączenia, z parcelacji itp.

Ponadto przedsiębiorstwa, które uznane będą za szczególnie ważne dla obrony Państwa, korzystają ze zwolnienia od podatku dochodowego przez 10 lat.

Ulgę na terenie C. O. P. przyznawane są na podstawie podań, wnoszonych do Ministerstwa Przemysłu i Handlu, które w porozumieniu z Min. Spraw Wojskowych przedstawia odpowiednie wnioski Ministrowi Skarbu.

Zainteresowanie przedsiębiorstw prywatnych Centralnym Okręgiem Przemysłowym, znajdujące swą podnieję m. in. we wspomnianej ustawie o ulgach inwestycyjnych, jest bardzo duże. W granicach C. O. P. powstało już—bądź znajduje się w budowie—ok. 50 prywatnych przedsiębiorstw i zakładów przemysłowych. Przykładowo można wymienić: „Gaz i Akumulator”, S. A. w Łańcucie, „H. Cegielski”, Fabryka obrabiarek w Rzeszowie, Odlewnia lekkich stopów

¹⁾ Z materiałów Biura Planowania przy Gabinetie Ministra Skarbu.

Leszczyńskiego w Rzeszowie, Fabryka wyrobów metalurgicznych „Omega” w Przemyślu, Dobrzechowskie Zakłady Ceramiczne pod Łańcutem, Zakłady Chemiczne S. A. „Dębica” w Dębicy, „Stomil” w Dębicy, „Lignoza”, S. A. w Pustkowie, Fabryka materiałów impregnowanych „Krusche i Ender” w Baranowie, Fabryka obuwia „Leo” w Mielcu, „P. T. A.” Fabryka akumulatorów w Tarnobrzegu, „Elabor” w Sandomierzu, „Metan”, huta szkła taflowego w Nowym Kamieniu pod Sandomierzem, Wytwórnia Konserw Owocowych „Spolem” w Dwikożach k. Sandomierza, Zakłady Przetworów Mięśnych w Nadbrzeziu, Sandomierskie Zakłady Metalurgiczne (odlewnia metali pólslachetnych) w Gorzycach i in.

Z wyżej wymienionej liczby ok. 50 przedsiębiorstw—35 przedsiębiorstw w okresie I/IV÷I/XI 1938 r. złożyło już—w oparciu o nową ustawę o ulgach inwestycyjnych—podania do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o ulgi—ujawniając w sposób bardziej lub mniej skonkretyzowany swoją inicjatywę przemysłową. Wśród tych podań na przemysł metalurgiczny żelazny przypada 6, odlewniczy żelazny—2, przetwórczy metalowy wraz z wyrobem narzędzi, samochodów, części samolotów—5, chemiczny—5, przemysł mineralny (wraz z ceramicznym i szklanym)—8, przemysł spożywczy—2, przemysł włókienniczy—3, obuwiarny—2, elektrownie—1, przeds. komunikacyjne—1.

Projektowane inwestycje dotyczą bądź wzniesienia zupełnie nowych zakładów przemysłowych (24) bądź też rozbudowy już istniejących (11).

Wśród przejawów inicjatywy prywatno-gospodarczej, zmierzającej do współdziałania z władzami państwowymi w zabudowie przemysłowej C. O. P., wymienić należy akcję organizacyjną samorządu przemysłowo-handlowego oraz Związku Przemysłowców Metalowych. Z początkiem b. r. Polski Związek Przemysłowców Metalowych uruchomił w Sandomierzu delegaturę dla spraw C. O. P., która od dn. 1/VI b. r. prowadzona jest łącznie z delegaturą Związku Izb Przemysłowo-Handlowych pod wspólnym kierownictwem P. St. Janiszewskiego.

W początku b. r. Związek Izb Przemysłowo-Handlowych powołał do życia specjalną komisję międzyzbową dla spraw C. O. P., mającą za zadanie—z jednej strony—koordynację wszelkich prac i poczynań

poszczególnych izb w tym kierunku, z drugiej zaś—rozważanie na podstawie referatów i koreferatów, opracowanych przez zainteresowane izby, najważniejszych problemów, wyłaniających się w związku z powstaniem C. O. P. W początku kwietnia b. r. odbyła się z inicjatywy Związku Izb Przemysłowo-Handlowych narada gospodarcza w Sosnowcu, na której sfery przemysłowo-handlowe zadeklarowały chęć jak najdalej idącego współdziałania w tworzeniu C. O. P. Z dniem 1/VI b. r. Związek Izb uruchomił ośrodek informacyjno-badawczy w Warszawie—przy Warszawskiej Izbie Przemysłowo-Handlowej, oraz—jak wspomniano—Delegaturę Związku Izb w Sandomierzu.

Delegatura Zw. Izb w Sandomierzu ma za zadanie zbieranie w terenie informacji lokalnych, szczegółowe i konkretne informowanie kandydatów na inwestorów (zwłaszcza drobniejszych) o możliwościach osiedleńczych w C. O. P., udzielanie im porad technicznych, pomocy na miejscu itp. W wykonaniu tych zadań Delegatura rozesała ankietę do starostw i magistratów na terenie C. O. P., dotyczące możliwości osiedleńczych dla przemysłu, rzemiosła i handlu, współdziałała w przyjmowaniu i organizowaniu wycieczek, prowadziła szeroką akcję propagandową itp.

Miarą zainteresowania drobnych inwestorów—przemysłowców, kupców i rzemieślników—Centralnym Okręgiem Przemysłowym jest liczba 325 osobistych zgłoszeń kandydatów na inwestorów, załatwionych przez Delegaturę Zw. Izb, oraz liczba ok. 1 tys. pism, otrzymanych przez Delegaturę do listopada b. r. z zapytaniami w sprawach C. O. P.

Założona jeszcze w ub. r. Ekspozytura Krakowskiej Izby Przemysłowo-Handlowej w Rzeszowie—niezależnie od spełniania normalnych czynności administracyjno-manipulacyjnych—wypełnia zadania analogiczne do zadań Delegatury Zw. Izb w Sandomierzu, z którą jest w stałym kontakcie. Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie—poza udziałem w pracach komisji międzyzbowej, dotyczących całego terenu C. O. P.—dokonała we własnym zakresie szeregu prac, odnoszących się do jej okręgu, a obrazujących zagadnienia elektryfikacji, zużycia węgla i organizacji jego dystrybucji, aprowizacji itp. Izba ta opracowuje obecnie atlas geograficzno-gospodarczy tego okręgu, którego lwią część wchodzi w skład C. O. P. Delegatura Zw. Izb w Sandomierzu opracowuje przewodnik gospodarczy po C. O. P.

ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI POWSZECHNEGO ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH

Bilans P. Z. U. W. oraz rachunek strat i zysków za rok 1937, łącznie z odbytym w dn. 27 i 28 października b. r. budżetowym posiedzeniem Rady P. Z. U. W.—dają obraz rozwoju i pracy tej instytucji w ciągu ostatniego roku oraz zamierzeń na najbliższą przyszłość. Lata: ubiegły i bieżący—zaznaczyły się poważnym wzrostem działalności Zakładu we wszystkich prowadzonych przez Zakład działach ubezpieczeń, jak również w zakresie akcji prewencyjnej.

Wzrost działalności Zakładu wiązał się również z akcją wewnętrzną reorganizacji, mającej na celu usamodzielnienie biur powiatowych, będących najniższymi organami Zakładu, bezpośrednio obsługującymi ubezpieczonych. Tę doniosłą reformę, dzięki której placówki powiatowe Zakładu zostały wyposażone w szereg uprawnień—prawie całkowicie ukończono w 1937 r. Dzięki temu nastąpiło zbliżenie ubezpieczonych do Zakładu, a obsługa ubezpieczonych została usprawniona i bardziej udoskonalona.

Jeśli chodzi o poszczególne działy ubezpieczeń, to najsilniejszy rozwój zanotować należy w przymusowym ubezpieczeniu ruchomości rolnych od ognia. Ubezpieczenie to, zapewniające ochronę ubezpieczeniową w pierwszym rzędzie drobnemu rolnictwu, ogromnie się rozpowszechniło i spopularyzowało w ciągu ub. r. Obecnie już niemal $\frac{1}{3}$ ogólnej liczby powiatów, objętych działalnością P. Z. U. W., uchwaliła wprowadzenie tych ubezpieczeń rolnych dla drobnych gospodarstw wiejskich—jako najtańszej i wysoce społecznej formy ochrony ubezpieczeniowej.

Interesy rolnictwa zostały w działalności P. Z. U. W. szeroko uwzględnione przez zastosowanie w 1937 r. specjalnej bonifikaty składek dla gospodarstw wiejskich w wysokości 20% dla ziem wschodnich oraz 15% dla województw południowych i centralnych. Udzielenie tej pomocy przez P. Z. U. W.—w ramach ogólnej akcji Rządu odciążenia wsi—było poważnym wysiłkiem ze strony Zakładu, gdyż kosztowało rocznie sumę przeszło 4·5 miln. Bonifikata składek dla rolników stosowana jest przez P. Z. U. W. już od 1936 r., czyli łącznie przez 3 lata, i ma być przedłużona również na rok 1939. Ogólne odciążenie z tego tytułu wsi na odcinku opłat ubezpieczeniowych sięga zatem poważnej kwoty zł 20 miln. i świadczy o dużej żywotności finansowej Zakładu, który potrafił przystosować się do zmienionych warunków gospodarczych, zdobywając się jednocześnie na znaczną ofiarę, której konieczność podyktowała polityka gospodarcza Rządu.

Umowne ubezpieczenia, prowadzone przez P. Z. U. W., wykazały w 1937 r. dużą prężność rozwojową i znakomicie rozszerzyły swój stan posiadania. I tak: dział ubezpieczeń ogniowych osiągnął zbiór składek o zł 1 miln. wyższy niż w roku poprzednim; ubezpieczenia pól od gradobicia wykazały wzrost o 50%, a inne działy ubezpieczeń, tj. od kradzieży, od odpowiedzialności cywilnej, od wypadków i auto-casco—osiągnęły 250% swego zbioru składek z poprzedniego roku. Tak silny rozwój portfeli ubezpieczeń umownych wskazuje wyraźnie na fakt, iż P. Z. U. W., jako zakład publiczny, cieszy się

wielkim zaufaniem klienteli i przyciąga coraz to szersze grono ubezpieczonych. Jest to jednocześnie niewątpliwym wskaźnikiem istnienia na rynku potrzeby społeczno-gospodarczej, której zaspokojenia podjął się zakład publiczny.

Dużą rolę w poważnym rozwoju portfeli ubezpieczeniowych Zakładu odegrał również sam system organizacyjny P. Z. U. W., który — dzięki wysoce rozgałęzionej sieci placówek powiatowych — zdołał zapewnić ubezpieczonym szybką i sprawną obsługę bezpośrednio w terenie. Dobra i tania obsługa dała możliwość Zakładowi rozwinięcia szerokiej ekspansji — tak w zakresie ubezpieczenia ruchomości rolnych, jak i w każdym z umownych działów ubezpieczeń.

Równolegle postępował rozwój akcji prewencyjnej Zakładu. Akcja obrony przeciwpożarowej rozwijała się — według źródeł finansowych i ich charakteru — w trzech kierunkach: w kierunku administrowania ważnymi funduszami ustawowymi pod nadzorem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w kierunku rozprawienia na cele prewencyjne znacznych funduszy pożyczkowych i wreszcie — w ramach własnych dotacji budżetowych o charakterze bezwrotnych zasiłków.

Organizacja straży pożarnych, zaopatrzenie ich w sprzęt, a w szczególności motoryzacja straży pożarnych, zaopatrzenie osiedli w wodę, propaganda obrony przeciwpożarowej, popieranie budownictwa ogniotrwałego, subsydiowanie i udzielanie niskoprocentowych pożyczek na realizację tych celów — oto w skróceniu zarys prac prewencyjnych Zakładu.

Na specjalne podkreślenie zasługuje akcja P. Z. U. W. w zakresie udzielania zasiłków poszkodowanym przez klęski żywiołowe, jak powódź lub huragan, oraz pomoc finansowa Zakładu w postaci bezwrotnych zasiłków na przenoszenie starych budynków lub budowę nowych przy komasacji. Ubezpieczeni w dziale przymusowym Zakładu w wypadku uszkodzenia lub zniszczenia ich budynków przez powódź czy huragan mogą otrzymywać zasiłki na odbudowę. Z tą samą formą pomocy wystąpił Zakład przy akcji komasacyjnej i związanej z nią konieczności przenoszenia budynków ze zwarto zabudowanych wsi na kolonie. Akcje te są kontynuowane nadal w bieżącym roku i będą rozwijane również w 1939 r.

To znaczne rozszerzenie świadczeń dla ubezpieczonych było możliwe dzięki dobremu przebiegowi operacji ubezpieczeniowych w 1937 r. Na pierwszy plan wśród nich wybija się poprawa inkasa składek za ubezpieczenie w działach przymusowych oraz niska szkodowość, zwłaszcza w przymusowym ubezpieczeniu budowlu od ognia.

Inkaso składek w dziale przymusowych ubezpieczeń budowlu od ognia wykazało w porównaniu z rokiem poprzednim wzrost, miano-

wicie z 94% do 97% przypisu składek. Poprawa ta dowodzi niewątpliwie stałego polepszania się zdolności płatniczej ubezpieczonych, a w pierwszym rzędzie wsi. Rok 1937 przyniósł więc na tym odcinku dalsze pogłębienie korzystnej tendencji terminowej opłaty składek przez ubezpieczonych.

Jednocześnie z objawem poprawy wpływów miał miejsce bardzo dobry przebieg szkodowości, która niemal we wszystkich działach ubezpieczeń (z wyjątkiem wypadkowego i auto-casco) ukształtowała się na niskim poziomie. I tak, w przymusowym ubezpieczeniu budowlu od ognia spadła zarówno liczba pożarów jak i nieruchomości, które uległy pożarowi — powodując obniżenie się szkodowości do 57% przypisu składek po bonifikacie; w pozostałych działach ubezpieczeń szkodowość była jeszcze niższa i wahała się od 29% do 53% sumy składek.

Te trzy zasadnicze zjawiska, tj. silny rozwój portfeli w poszczególnych działach ubezpieczeń, poprawa inkasa składek i niska szkodowość — stanowią rysy charakterystyczne działalności Zakładu w 1937 r. Pozwoliło to Zakładowi nie tylko na terminowe i szybkie wywiązywanie się z obowiązków wobec ubezpieczonych, lecz nawet na samorzutną ze strony Zakładu akcję rozszerzenia świadczeń dla ubezpieczonych w postaci pomocy zasiłkowej dla poszkodowanych przez klęski żywiołowe i w postaci pomocy przy komasacji oraz na poważne odciążenie ubezpieczonych przez udzielenie rolnikom bonifikaty składek.

Również ostateczne wyniki finansowe roku 1937 należy określić jako bardzo dobre. Ogółem we wszystkich działach ubezpieczeń nadwyżka wyniosła przeszło zł 1,7 miln. Dzięki tej nadwyżce oraz równocześnie odkładanym funduszom rezerwowym kapitały zapasowe Zakładu w dalszym ciągu zwiększyły się poważnie o sumę ponad zł 2 miln. Kapitały te wraz z rezerwą na bonifikatę składek przekroczyły kwotę zł 38,5 miln., przy czym dział umownych ubezpieczeń od ognia posiada w tym kapitał zapasowy, sięgający zł 7 miln.

Część nadwyżek za rok operacyjny 1937 została poświęcona na ogólne cele użyteczności publicznej i Rada Zakładu uchwaliła podział tych sum w ogólnej wysokości powyżej zł 80 tys. W pierwszym rzędzie uwzględniono ofiary na rzecz obrony Państwa, następnie przyznano subwencje: na popieranie budowy szkół powszechnych i domów społecznych, na poparcie towarzystw naukowych i na cele kulturalno-owsiatowe.

Tak w ogólnym zarysie przedstawia się obraz działalności Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych w roku 1937 oraz jej wyniki finansowe, jak również zamierzenia Zakładu na najbliższą przyszłość.

UCHWAŁY RADY MINISTRÓW

W dn. 21/XI b. r. odbyło się pod przewodnictwem Pana Premiera Gen. Sławoja Składkowskiego posiedzenie Rady Ministrów, na którym przyjęto szereg projektów dekretów Prezydenta Rzplitej, opartych na art. 55 ust. 2 ustawy konstytucyjnej.

M. in. przyjęto kilka projektów dekretów, które unifikują stan prawny na odzyskanych ziemiach z innymi obszarami Państwa.

*

W dn. 22/XI b. r. odbyło się pod przewodnictwem Pana Premiera Gen. Sławoja Składkowskiego posiedzenie Rady Ministrów, na którym przyjęto szereg projektów ustaw, które Rząd wniesie do Sejmu.

Rada Ministrów przyjęła m. in. projekt ustawy o utworzeniu Polskiej Akademii Nauk Technicznych. Akademia ta, z siedzibą w Warszawie, będzie miała na celu pielęgnowanie, popieranie i szerzenie nauk technicznych. Będzie ona zespołem osób, pracujących twórczo na polu nauk technicznych. Ustrój i tryb działalności Polskiej Akademii Nauk Technicznych określi szczegółowo statut, który uchwali walne zebranie i zatwierdzi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Wybór prezesa, wiceprezesa i sekretarza generalnego Akademii wymagać będzie zatwierdzenia Prezydenta Rzplitej.

Z kolei Rada Ministrów przyjęła kilka projektów ustaw w sprawie ratyfikacji umów międzynarodowych, a następnie projekty ustaw o budowie normalnotorowej kolei Skierniewice—Łuków oraz Zawiercie—Tarnowskie Góry.

W dalszym ciągu posiedzenia Rada Ministrów ponownie rozpatrzyła i przyjęła kilkanaście projektów ustaw, które były wniesione przez Rząd w czasie poprzedniej kadencji Sejmu, nie były jednak definitywnie przez Izby Ustawodawcze załatwione i wobec rozwiązania Sejmu i Senatu wygasły. Wśród tych projektów znajduje się m. in. projekt ustawy o nadzorze nad działalnością ubezpieczeniową, projekt prawa o obligacjach, projekt ustawy o organizacji więziennictwa, projekt ustawy o zespoleniu samorządu szkolnego z samorządem terytorialnym, projekty ustaw o parcelacji zadłużonych nieruchomości ziemskich oraz o nabywaniu na własność Państwa nieruchomości ziemskich, pozbytych w drodze egzekucji, projekty ustaw o sądach ubezpieczeń społecznych, o publicznej służbie zdrowia, o zwalczaniu gruźlicy, o zwalczaniu chorób wenerycznych oraz projekt ustawy o izbach aptekarskich.

W końcu posiedzenia Rada Ministrów zatwierdziła plan finansowo-gospodarczy państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” na okres 1/IV 1939 r. ÷ 31/III 1940 r., oraz plan finansowy przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” na okres 1/I ÷ 31/XII 1939 r.

UCHWAŁY

KOMITETU EKONOMICZNEGO MINISTRÓW

W dn. 24/XI b. r. odbyło się pod przewodnictwem Pana Wicepremiera E. Kwiatkowskiego posiedzenie Komitetu Ekonomicznego Ministrów.

Komitet Ekonomiczny Ministrów wysłuchał sprawozdania Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. o kształtowaniu się cen rolniczych w okresie bieżącej kampanii zbożowej oraz sprawozdania Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Skarbu Kajetana Morawskiego o rezultatach wprowadzenia opłat przemiatowych, które od września do 20/XI przyniosły już ponad zł 8 miln. w gotówce i zł 1.5 miln. w etykietach zakredytowanych.

Poprawione szacunki zbiorów pozwalają stwierdzić na tle całości sytuacji gospodarczej, iż w b. r. Polska nie posiada istotnych nadwyżek w pszenicy i w owsie, nadwyżka zaś statystyczna żyta i jęczmienia jest mniejsza niż początkowo obliczano. Uruchomione przez Rząd środki oddziałują stopniowo w kierunku zdejmniania

tej nadwyżki z rynku, pozwalając przypuszczać, że również ceny zboża podlegać będą stopniowej dalszej poprawie, która powinna się przejawiać wyraźniej w drugiej połowie bieżącego roku gospodarczego, zgodnie z przewidywaniami, jakim Rząd dał wyraz w okresie wnoszenia do Sejmu ustawy o opłatach przemiatowych. Rozwój cen innych artykułów rolnych poza zbożami wskazuje, że sprzedaż tych artykułów będzie mogła skompensować pomniejszony przychód rolnictwa z tytułu sprzedaży zbóż.

W dalszym ciągu posiedzenia Komitet Ekonomiczny wysłuchał sprawozdania Dyrektora Departamentu Obrotu Pieniężnego W. Domanińskiego w sprawie niemieckiego kredytu towarowego, zlecając Bankowi Gospodarstwa Krajowego gestię nad rozprawieniem tego kredytu, oraz sprawozdań przedstawicieli Ministerstwa Skarbu oraz Ministerstwa Przemysłu i Handlu z działalności przedsiębiorstw o kapitale mieszanym i państwowych przedsiębiorstw skomercjalizowanych.

Z IZB USTAWODAWCZYCH

ZWOŁANIE SESJI NADZWYCZAJNEJ. — Pan Prezydent Rzplitej zarządzeniem z dn. 24/XI b. r., wydanym na podstawie art. 12 p.p. b i c ustawy konstytucyjnej—zwołał Sejm i Senat na pierwsze posiedzenie w dn. 28/XI b. r., otwierając z tym dniem sesję nadzwyczajną Izb Ustawodawczych.

Jako cel zwołania posiedzeń podane zostało ukonstytuowanie się Izb Ustawodawczych; przedmiotem obrad może być ponadto sprawa regulaminu Sejmu i Senatu.

MINISTROWIE GOSPODARCZY W PARLAMENCIE.—Pan Prezydent Rzplitej powołał w dn. 22 b. m. do Senatu R. P. Panów Ministrów: Antoniego Romana i Emila Kalińskiego. Do Sejmu R. P. weszli z wyborów: Pan Wicepremier Eugeniusz Kwiatkowski oraz Panowie Ministrowie: Juliusz Ulrych i Marian Zyndram-Kościałkowski.

Z MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU

WIZYTA PANA MINISTRA
PRZEMYSŁU I HANDLU A. ROMANA
W ZAGŁĘBIU DĄBROWSKIM

W dn. 23/XI b. r. przybył do Zagłębia Dąbrowskiego Pan Minister Przemysłu i Handlu A. Roman w towarzystwie kilku wyższych urzędników. Pana Ministra powitali na dworcu w Sosnowcu: Wojewoda Kielecki Dr Dziadosz, Starosta Grodzki w Sosnowcu P. Walewski, Starosta pow. będzińskiego P. Boxa, oraz przedstawiciele Izby Przemysłowo-Handlowej z Prezesem Posłem Sowińskim na czele.

Z dworca Pan Minister Roman udał się do Gródkowa w pow. będzińskim, gdzie zwiedził klinkiernię będzińskiego związku samorządowego.

Następnie Pan Minister Roman wraz z towarzyszącymi mu osobami wyjechał do Grodzka na teren Cementowni „Solvay”, gdzie

zapoznał się z nowowbudowanym piecem i innymi dokonanymi ostatnio inwestycjami.

W godzinach popołudniowych Pan Minister Roman wziął udział w konferencji gospodarczej, zorganizowanej przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Sosnowcu.

UROCZYŚCIE DEKORACJI ODZNACZONYCH URZĘDNIKÓW.

—W dn. 25 b. m. Pan Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman, w otoczeniu PP. Wiceministrów: M. Sokołowskiego i A. Rosego oraz Dyrektorów Departamentów, dokonał uroczystości dekoracji odznakami orderu „Polonia Restituta”, „Krzyżem Zasługi” oraz „Medalem za Długoletnią Służbę” szereg urzędników i niższych funkcjonariuszy za zasługi, położone na polu pracy państwowej oraz społecznej. Po krótkim, nacechowanym dużą serdecznością, przemówieniu Pana Ministra zostali m. in. udekorowani: Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą orderu „Odrodzenia Polski”—PP. Dr Adam Rose i Mieczysław Sokołowski, Krzyżem Komandorskim orderu „Odrodzenia Polski”—P. Dyrektor Czesław Peche, Krzyżem Oficerskim orderu „Odrodzenia Polski”—P. Dyrektor Władysław Bystrowski (równocześnie ze Srebrnym Medalem „Za długoletnią służbę”), Krzyżem Kawalerskim orderu „Odrodzenia Polski”—P. Naczelnik Stefan Konopski (równocześnie ze Srebrnym Medalem „Za Długoletnią Służbę”) oraz P. Naczelnik Witold Połoński, Złotym Krzyżem Zasługi—PP.: Stanisław Arczyński, Lesław Barabasz, Piotr Bomas (po raz drugi), Adam Chądzyński, Adam Deisenberg, Henryk Salomon de Friedberg, Tadeusz Garliński, Aleksander Jackowski (po raz drugi), Marian Koczorowski, Stanisław Kozieradzki, Ryszard Quandt, Franciszek Lubecki, Zygmunt Łada (po raz drugi), Janusz Łokuciejewski, Piotr Martin, Witold Moroński, Janina Ornyżyna, Włodzimierz Pańkowski, Witold Robowski, Stanisław Sienkiewicz, Stanisław Stoga, Franciszek Suski, Kazimierz Świdorski, Leon Szymański, Natalia Todtleben, Stanisław Tomasik, Waclaw Wardaszko, Wiktor Wojtowicz, Paweł Wrangel, Zofia Zwolińska i in.

Na zakończenie uroczystości przemawiał w imieniu odznaczonych P. Dyrektor Czesław Peche.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

ZAGADNIENIE
ZBYTU WĘGLA KARWIŃSKIEGO

Przejęcie kopalń zaolzańskich przez Polskę zwiększyło w wybitnym stopniu nasz aparat wytwórczy oraz potencjał wywozowy. Natomiast w mniejszym stopniu wzrosła pojemność wewnętrznego rynku zbytu.

W chwili obecnej najważniejszym i zarazem najtrudniejszym do rozwiązania problemem jest zapewnienie rynków zbytu dla węgla karwińskiego.

Możliwości zbytu tego produktu omówił Pan Minister Przemysłu i Handlu A. Roman w wywiadzie, udzielonym Agencji „Iskra”—w sposób następujący:

— Węgiel kamienny zagłębia karwińskiego był zbywany

przez Czechów przeważnie wewnątrz Czecho-Słowacji, a tylko stosunkowo bardzo niewielka ilość była eksportowana. Eksport ten szedł na rynki południowo-zachodnie, sąsiadujące z Czecho-Słowacją, przy czym minimalne ilości były wywożone na inne rynki. Obecnie kierunki sprzedaży ulegają zmianom. Nasz rynek wewnętrzny jest już nasycony i jakkolwiek nieprzeladowany dotychczasową produkcją, to jednak problem zbytu węgla karwińskiego powinien być rozwiązany w poważnych rozmiarach przez zwiększenie eksportu, utrzymując dotychczasowe kierunki jego zbytu i wysyłając go na nowe rynki utartymi już u nas drogami przez porty Gdynię i Gdańsk. Eksport węgla karwińskiego musi być umożliwiony w wielu wypadkach względnie ułatwiony przez przeprowadzenie na drodze dyplomatycznej pewnych zmian w umowach względnie traktatach handlowych.

Przy zbycie w kraju węgla ten będzie kierowany przede wszystkim tam, gdzie zużycie jego daje najlepsze wyniki, tylko nieznaczna część produkcji węgla karwińskiego może być używana na opał domowy, gdy tymczasem przeważająca część produkcji karwińskiej, to węgiel gazowy, który najkorzystniej daje się zastosować na paleniskach przemysłowych i w gazowniach, wreszcie węgiel o wybitnych własnościach koksujących znajdzie zastosowanie w gazowniach i koksowniach.

Warunki geologiczne zagłębia karwińskiego powodują wyższe niż w innych naszych zagłębiach koszty własne, jest więc rzeczą naturalną, że wszystkie pociągnięcia organizacyjne muszą uwzględniać konieczność zmniejszenia wszelkich pozycji, które pociągnęłyby za sobą zmniejszenie utargów lub zwiększenie kosztów produkcji. M. in. dla niezmnieszenia zdolności konkurencyjnej węgla karwińskiego na rynkach zagranicznych rozciągnięto na węgiel kopalń karwińskich wszystkie specjalne taryfy kolejowe.

Dla sprzedaży węgla i koksu oraz dla racjonalnego rozdzielania pracy pomiędzy poszczególne kopalnie, przemysłowcy węglowi Śląska Zaolzańskiego założyli „Wspólne Biuro Sprzedaży Węgla i Koksu Zagłębia Karwińskiego”. Biuro to nie jest członkiem Polskiej Konwencji Węglowej i organizuje zbytu węgla w kraju i za granicą samodzielnie, mając m. in. na względzie bezpośredni kontakt z poważniejszymi odbiorcami, a to celem zmniejszenia do minimum kosztów handlowych. Nie wyklucza to, oczywiście, posługiwania się przez Biuro pośrednictwem dotychczas istniejących organizacji sprzedaży — o ile istnieje tego rodzaju potrzeba.

Na zakończenie muszę dodać, że ostrożna lecz celowa polityka Rządu dąży ku temu, aby kopalniom i koksowniom karwińskim zapewnić wszelkie możliwości zbytu takimi sposobami, które nie wprowadziłyby zamętu w stosunkach dotychczasowych i pozwoliłyby na systematyczne włączenie Zaolzia do gospodarki narodowej Polski⁴.

STAN PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO W PAŹDZIERNIKU 1938 R. — Zaobserwowane we wrześniu sezonowe ożywienie w przemyśle węglowym — w październiku przybrało na natężeniu, powodując wzrost zapotrzebowania zarówno ze strony rynku wewnętrznego, jak i na eksport. W związku z tym ogólne wydobycie w październiku w porównaniu z wrześniem wzrosło o 4,72%, natężenie zaś produkcji, tj. przeciętne dzienne wydobycie — z uwagi na jednakową (26) liczbę dni roboczych w październiku, co i w miesiącu poprzedzającym, wzrosło w tym samym stosunku, co i ogólne wydobycie, i wynosiło ok. 135 tys. t. W przemyśle koksowym przy zwiększonej produkcji zaznaczył się dość znaczny wzrost zbytu ogólnego. W przemyśle brykietowym pod wpływem wzmoczonego zapotrzebowania na rynku wewnętrznym nastąpił dość znaczny wzrost wytwórczości.

Liczbowo stan przemysłu węglowego w październiku — według danych tymczasowych — ilustruje poniższe zestawienie (w tys. ton):

Rejony węglowe	Wydobycie	Zbyt w kraju ¹⁾	Eksport	Zapasy na zwalach ²⁾
Śląski	2 644	1 531	958	976
Dąbrowski	602	416	163	263
Krakowski	259	227	—	90
Razem:	3 505	2 174	1 121	1 329

Wrzesień 1938	3 347	2 082	997	1 361
Październik 1937	3 354	2 101	1 067	1 007
Styczeń—paździer. 1938	31 270	18 831	9 637	862—1 329
„ „ 1937	29 648	17 816	9 332	877—1 007

Z zestawienia tego wynika, że wydobycie węgla kamiennego w październiku wzrosło w porównaniu z wrześniem o 158 tys. t, przewyższając jednocześnie o 151 tys. t (4,50%) wydobycie węgla kamiennego w październiku 1937 r. Wzrost wydobycia nastąpił w rej. śląskim i dąbrowskim, natomiast w rej. krakowskim wytwórczość nieznacznie zmalała. Przeciętne dzienne wydobycie w miesiącu sprawozdawczym — przy tej samej liczbie dni roboczych, co we wrześniu (26) — wzrosło o 6 tys. t (4,65%) i wynosiło 135 tys. t.

Ogólne wydobycie węgla kamiennego w okresie styczeń—październik 1938 r. wynosiło 31 270 tys. t — wobec 29 648 tys. t w analogicznym okresie 1937 r., a więc wzrosło o 1 622 tys. t (5,47%).

Ogólny zbytu węgla kamiennego w miesiącu sprawozdawczym wzrósł o 216 tys. t (7,02%) w stosunku do września. Ponieważ zbytu krajowy wzrósł w słabszym stopniu niż eksport — przeto w ustosunkowaniu się zbytu krajowego do eksportu nastąpiło pewne przesunięcie na korzyść tego ostatniego; w ten sposób udział zbytu krajowego w ogólnym zbycie węgla zmalał do 65,98%, a udział eksportu wzrósł do 34,02% (analogiczne liczby dla września wynosiły: 67,62% i 32,38%).

Zbytu w kraju węgla kamiennego w październiku wzrósł o 92 tys. t (4,42%), przewyższając jednocześnie o 73 tys. t (3,47%) zbytu w analogicznym miesiącu 1937 r.

Udział poszczególnych grup odbiorców w zbycie krajowym węgla kamiennego w październiku w porównaniu z wrześniem ilustruje poniższe zestawienie:

	Wrzesień		Październik	
	tys. ton	%	tys. ton	%
Przemysł	1 170	56,20	1 240	57,04
Koleje żelazne	277	13,30	218	10,03
Pozostali odbiorcy (przeważnie węgiel dla opalu domowego)	635	30,50	716	32,93
Razem:	2 082	100,00	2 174	100,00

Wzrost zbytu węgla na rynku krajowym został wywołany sezonowym zwiększeniem zapotrzebowania na cele opalu domowego, a w nieco słabszym stopniu dla celów przemysłowych, natomiast dostawy węgla dla kolei żelaznych znacznie zmalały.

Zapotrzebowanie ze strony przemysłu wynosiło w miesiącu sprawozdawczym 1 240 tys. t — wobec 1 170 tys. t we wrześniu, a zatem wzrosło o 70 tys. t (5,98%). Na wzrost ten wpłynęło poważne zwiększenie odbioru węgla ze strony elektrowni, rolnictwa łącznie z jego przemysłami przetwórczymi, oraz przemysłów: włókienniczego, cementowego, obróbczego i chemicznego. Ponadto zaznaczył się pewien, chociaż nieco mniejszy, wzrost odbioru węgla ze strony koksowni, brykietowni oraz przemysłu papierniczego. Przemysł cukrowniczy, wkraczając w okres martwej koniunktury, wykazał większy spadek zapotrzebowania węgla kamiennego. Odbiór węgla przez pozostałe gałęzie przemysłu nie wykazał poważniejszych odchyleń w porównaniu z wrześniem.

Od początku roku zbytu węgla na rynku wewnętrznym wynosił 18 831 tys. t — wobec 17 816 tys. t w analogicznym okresie ub. r., czyli wzrósł o 1 015 tys. t (5,70%).

Eksport³⁾ węgla kamiennego w październiku wyniósł 1 121 tys. t — wobec 997 tys. t we wrześniu, a więc wzrósł o 124 tys. t (12,44%).

Ponieważ ogólny zbytu łącznie z zużyciem na cele techniczne i deputaty przewyższał nieco bieżącą produkcję, przeto zapasy węgla na zwalach zmniejszyły się o 32 tys. t i wynosiły na dz. 31/X b. r. 1 329 tys. t.

Liczba robotników, zapisanych w kopalniach węgla kamiennego, w październiku wzrosła o 587 i wynosiła z końcem miesiąca sprawozdawczego 80 480. Wzrost załogi robotniczej tłumaczy się zwiększonym wydobyciem oraz — poniekąd — wzmocnieniem tempa robót przygotowawczych w związku z korzystnie rozwijającą się koniunkturą. Liczba zatrudnionych robotników wzrosła w rej. śląskim i dąbrowskim, natomiast w kopalniach rej. krakowskiego utrzymała się mn. w. na poziomie z września — jak to ilustruje poniższe zestawienie:

¹⁾ Bez zużycia własnego kopalń i deputatów.

²⁾ Obliczono przy uwzględnieniu węgla, zużytego na cele własne kopalń, na deputaty oraz węgla, skreślonego przy sprawdzaniu zapasów.

³⁾ Liczby, dotyczące eksportu, omówiliśmy szczegółowo w zesz. 10. 1938, str. 1659.

Rejony	Wrzesień	Październik
Śląski	54 023	54 510
Dąbrowski	18 508	18 612
Krakowski	7 362	7 358
Razem:	79 893	80 480

Ceny węgla w kraju pozostały niezmiennione. Zbyt sortymentów opalowych wykazał dalszą sezonową poprawę, również pomysłnie kształtowało się zapotrzebowanie na sortymenty przemysłowe. Na odcinku cen eksportowych tendencja była utrzymana. Grube sortymenty węgla górnośląskiego notowano sh 13 ÷ 19/3 za tonę fob Gdynia Gdańsk.

Odprężenie polityczne wpłynęło na niższe kształtowanie się stawek frachtowych na przewóz węgla do portów na Bałtyku, a jeszcze w silniejszym stopniu do portów morza Śródziemnego. Za statek ok. 3 000 ton płacono — w sh: Klajpeda 5.1½, Riga 5/-, Tallinn 5/-, Abo 4.9 ÷ 5/-, Helsingfors 4.9, Wiborg 4.9 ÷ 5/-, Gefle 5.6, Sztokholm 5.3, Slite 4.9, Malmö 4.6, Göteborg 4.9, Oslo 5.6, Stavanger 5.9, Bergen 6.-, Trondheim 6.6, Tromsø 7.-, Hammerfest 7.3, Aarhus 5.1 ÷ 5.6, Kopenhaga 5.6, Amsterdam 4.9, Antwerpia, Bruksela 4.4½, Boulogne 7.6, Rouen, Caen 7.9, Lorient 7.3, Nantes 8.9 ÷ 8.6, Bordeaux 7.6, Bayonne 8.-, Nice 11.9, Oran 9.3, Alger 9.7, Philippeville 9.6, G. S. S. L. 9.6, Pireus 9/- ÷ 9.6, Valletta 9.6, Chekka 9.6, Alexandria 9.6, Buenos Aires 14.9, Rio de Janeiro 15.-.

Produkcja koksu w październiku wynosiła 188 tys. t, a więc wzrosła o 9 tys. t (5.03%), natężenie zaś produkcji — w związku z większą (o 1) liczbą dni pracy w porównaniu z wrześniem — wzrosło w stopniu znacznie słabszym, mianowicie o 1.90%, i wyniosło ok. 6 tys. t. Z ogólnego zbytu koksu w ilości 207 tys. t — na zbyt krajowy przypada 176 tys. t, czyli o 6 tys. t (3.53%) więcej, a na eksport 31 tys. t, a zatem o 11 tys. t (55.00%) więcej w porównaniu z wrześniem. Wzrost zbytu koksu na rynku krajowym był wynikiem wzmoczonego odbioru na cele opału domowego, dostawy bowiem koksu na te cele wynosiły w październiku 50 tys. t — wobec 44 tys. t, a więc o 6 tys. t (13.64%) więcej w porównaniu z wrześniem. Zapotrzebowanie koksu ze strony przemysłu utrzymało się mn. w. na poziomie z września, nastąpiły jednak pewne przesunięcia w odbiorze koksu przez poszczególne gałęzie przemysłowe, mianowicie: spadek odbioru ze strony hutnictwa żelaznego został pokryty wzmocnionym zapotrzebowaniem ze strony przemysłów: cementowego, obróbczego, chemicznego oraz hutnictwa innych metali. Zapotrzebowanie pozostałych gałęzi przemysłowych nie wykazało poważniejszych odchyleń.

Eksport koksu do poszczególnych krajów w październiku w porównaniu z wrześniem przedstawia poniższe zestawienie (w tys. ton):

	Wrzesień	Październik
Szwecja	10	17
Niemcy (b. Austria)	4	7
W. M. Gdańsk	4	3
Inne kraje	2	4
Ogółem:	20	31

Z powyższego zestawienia wynika, że poza W. M. Gdańskiem, do którego wywóz koksu cokolwiek się obniżył, do wszystkich innych krajów eksport wzrósł.

Ponieważ ogólny zbyt koksu łącznie z zużyciem na cele własne zakładów i deputaty urzędnicze przewyższył bieżącą produkcję — przeto zapasy koksu na zwalch w miesiącu sprawozdawczym zmalały o 20 tys. t i wynosiły 228 tys. t.

Stan załogi robotniczej w koksowniach w październiku nie uległ zmianie i wyniósł z końcem miesiąca sprawozdawczego 2 720.

Produkcja brykietów w październiku wzrosła o 2 tys. t i wyniosła 22 tys. t. Ogólny zbyt brykietów wzrósł w nawet nieco wyższym stopniu, mianowicie o 3 tys. t, i wyniósł 23 tys. t.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

SYTUACJA PRZEMYSŁU NAFTOWEGO W PAŹDZIERNIKU 1938 R.—Wydobycie ropy w październiku b. r. wyniosło 43 421 ton brutto — wobec 42 366 t we wrześniu, mianowicie (w tonach): w okręgu jasielskim 12 520 (11 664), drohobyckim 27 043 (26 829) i w stanisławskim 3 858 (3 873). Z tych ilości — na ropę marki podstawowej przypadało 20 478 (20 400) i na marki specjalne 22 943 (21 966).

Gazów ziemnych wydobyto 52 771 tys. m³ (46 298), mianowicie (w tys. m³): w okr. jasielskim 16 484 (14 913), drohobyckim 30 266 (25 639) i w stanisławskim 6 021 (5 746).

Cena ropy boryslawskiej, bruttowej, zakupywanej przez „Polmin”, utrzymała się bez zmiany, wynosząc zł 1 620 za cysternę 10-tonową.

Za gaz ziemny w Boryslawiu płacono gr 4.46 za m³ (+35).

Czynnych było 861 kopalń ropy i gazów, zatrudniających 10 755 robotników (10 726).

Nowych otworów świdrowych uruchomiono tyleż co we wrześniu, tzn. 39.

Zainteresowanie terenami naftowymi daje się szczególnie odczuć w rejonie okręgu stanisławowskiego. Zwykle nowych otworów w okresie miesięcznym przybywało 2 ÷ 6, miesiąc zaś sprawozdawczy zaznaczył się przyrostem 11 nowych otworów. Ponadto w Niebyłowie trwa dalej ożywiony ruch terenowy; tereny w tej miejscowości są nabywane wyłącznie przez wielkie firmy naftowe.

Rafinerie olejów mineralnych przerobiły w miesiącu sprawozdawczym 42 478 t ropy (45 333).

Produkcja wytworów naftowych wyniosła ogółem 42 952 t (45 101), w tym (w tonach): benzyny i gazoliny 11 768, nafty 12 789, olejów: gazowego, opalowego i lekkich 7 651, olejów smarowych 3 590, parafiny 2 022, asfaltu 3 039, oraz innych produktów naftowych 2 093.

Wysłano z rafinerii i gazolinii z przeznaczeniem dla spożycia krajowego ogółem 42 555 t różnych produktów naftowych (41 220), w tym (w tonach): benzyny i gazoliny 10 140, nafty 16 302, olejów: gazowego, opalowego i lekkich 7 099, olejów smarowych 3 813, parafiny 1 218, asfaltu 2 791, oraz innych produktów naftowych 1 192.

Wysłano z rafinerii z przeznaczeniem na eksport oraz na pokrycie zapotrzebowania bunkrów w Gdyni i w W. M. Gdańsku ogółem 3 843 t różnych produktów naftowych (5 848), w tym (w tonach): benzyny 830, nafty 88, olejów: gazowego, opalowego i lekkich 1 276, olejów smarowych 148, parafiny 1 285, asfaltu 19, oraz innych produktów naftowych 197.

Zapasy produktów naftowych w rafineriach i gazoliniiach wynosiły na dn. 31/X b. r. ogółem 172 368 t różnych produktów naftowych (w dn. 30/IX b. r. 176 867 t), w tym (w tonach): benzyny i gazoliny 25 203, nafty 29 313, olejów: gazowego opalowego i lekkich 12 669, olejów smarowych 49 308, parafiny 2 561, asfaltu 10 261, oraz innych produktów naftowych 43 053.

Gazoliniami przerobiły w październiku 24 027 tys. m³ gazu (22 859). Otrzymano gazoliny 3 705 t (3 510), wysłano do rafinerii celem domieszania do benzyn ciężkich 3 506 t (3 134), oraz na inne zapotrzebowania krajowe 213 t (167).

Eksportu gazoliny w październiku — podobnie, jak i we wrześniu — nie było.

Zapasy gazoliny w zakładach gazolinowych wynosiły w dn. 31/X r. 1 472 t (w dn. 30/IX — 698).

Płynnych gazów naftowych wyprodukowano 162 t (167), wysłano na zapotrzebowanie rynku krajowego 145 t (148) oraz za granicę 13 t (14).

Zapasy w zakładach wynosiły w dn. 31/X b. r. 84 t (w dn. 30/IX — 99).

W październiku czynnych było 55 zakładów przeróbki ropy (rafinerii i gazu (gazolinii), zatrudniających 3 716 robotników (w tym gazolinii 365 robotników).

Zapasy ropy w rafineriach wynosiły w dn. 31/X b. r. 21 135 t (w dn. 30/IX — 20 047).

PRZEMYSŁ NAFTOWY W SIERPNIU 1938 R.—Wydobycie ropy w sierpniu b. r. wyniosło 43 290 t brutto — wobec 43 320 t w lipcu. Przeciętna dzienna produkcja utrzymała się zatem bez większych zmian, wynosząc 1 393 t — wobec 1 397 t w lipcu.

Ropy boryslawskiej wydobyto 20 919 t, tj. 48% ogólnej produkcji, gdy w miesiącu poprzednim wydobyć boryslawskiej ropy stanowiło 49% ogólnej wydobyć, a w sierpniu ub. r. — 51%.

Ogólna produkcja ropy w okresie styczeń — sierpień włącznie wyniosła 336 280 t, wzrosła zatem w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. o 1.2%.

Ilość ropy, zużytej na opał i manko, wynosiła jak i w lipcu — 4% produkcji brutto.

Ekspedycja ropy do rafinerii wynosiła 42 190 t — wobec 43 400 t w miesiącu poprzednim.

Zapasy ropy, zamagazynowanej na kopalniach i tłoczniach, stanowią w końcu miesiąca sprawozdawczego 19 000 t.

W rejonie boryslawskim nowych znaczniejszych dowień nie było.

Z dowień na terenach marek specjalnych — wyróżnia się dowień w Niebyłowie w pionierskim otworze „Szam Nr II” na głęb. 582 m o początkowej dziennej wydajności 12 t ropy, dopływającej po nieznanym zadrągnięciu pokładu roponośnego. Z braku koniecznych urządzeń eksploatacyjnych na kopalni — otworu dalej nie pogłębiano; ograniczono się natomiast do sporadycznego ściągnięcia ropy. Uzyskana w ten sposób produkcja wyniosła w miesiącu sprawozdawczym 53 t ropy parafinowej koloru zielonego — o zawartości: 6.57% parafiny, 27% benzyny i 28% nafty, ponadto silnie gazolinowe gazy w ilości 2 m³ na minutę. Powyższe nawiercenie ropy wywołało na tyle silne zainteresowanie terenami niebyłowskimi, że w Niebyłowie i Słobodzie Niebyłowskiej dał się zauważyć silny ruch terenowy, a ponadto spodziewane jest w tych gminach wzmoczenie ruchu wiertniczego.

Z innych dowień, największe uzyskano w Krygu w ilości 6 t ropy na dobę w otw. „Elżbieta XXXIX” po pogłębieniu do głęb. 309 m. Dowień w wysokości 2 ÷ 3 t uzyskano również w Kry-

Produkcja i obrót ropą w sierpniu 1938 r. (w cyternach 10-tonowych)

OKRES	JASŁO				DROHOBYCZ				STANISŁAWÓW				RAZEM			
	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-c	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-c	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-c	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-c
Lipiec 1938	1 138	18	1 119	374	2 805	148	2 849	1 311	389	6	372	124	4 332	172	4 340	1 801
Sierpień 1938	1 185	19	1 189	361	2 762	153	2 659	1 411	382	6	371	128	4 329	178	4 219	1 900
Stycz. - sierp. 1938	8 757	147	8 834	361	21 833	1 133	21 764	1 411	3 038	55	2 990	128	33 628	1 335	33 588	1 900
" 1937	7 594	122	7 515	428	22 545	1 141	22 338	1 555	3 075	54	3 081	101	33 214	1 317	32 934	2 084

Produkcja i zużycie gazów ziemnych w sierpniu 1938 r. (w tys. m³)

OKRES	JASŁO				DROHOBYCZ				STANISŁAWÓW				RAZEM			
	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko
Lipiec 1938	13 534	2 442	1 088	215	24 616	5 998	18 550	68	5 467	3 414	1 201	852	43 617	11 854	30 628	1 135
Sierpień 1938	14 363	2 263	12 040	60	24 405	5 963	18 374	69	5 900	3 584	1 577	739	44 669	11 810	31 991	868
Stycz. - sierp. 1938	113 151	21 077	89 714	2 360	211 359	49 326	161 482	551	46 154	28 973	11 912	5 279	370 674	99 376	263 108	8 190
" 1937	98 496	21 480	74 443	2 573	197 072	52 012	144 422	638	42 559	26 679	10 488	5 392	338 127	100 171	229 353	8 603

Liczba otworów wiertniczych na kopalniach ropy i gazów ziemnych w sierpniu 1938 r.

OKRES	Liczba otworów														Ilość otworów produkujących ropę	Przebieg dnia produkcji otworu w kg
	Montowane	Zmontowane	Wiercone			Instrument.	Wyłączone gazowe	Samopłynące	Łyżkowane	Pompowane	Tłokowane	Rekonstrukc.	Likwidacja	Razem		
			Produkcyjne	Bez produkcji	Razem											
Lipiec 1938	11	5	62	131	193	19	211	23	555	2 607	326	42	24	4 016	3 573	391
Sierpień 1938	17	5	62	148	210	18	213	24	555	2 615	326	36	23	4 043	3 583	389

gu (otw. „Fellnerówka IV” na głęb. 299 m), w Dominikowicach („Eugenia IV” na głęb. 398 m), w Wańkowej (otw. „CXXXVII” — głęb. 450 m) i Rypnem („Serhow LI” — głęb. 720 m).

Z szeregu mniejszych dowieceń, jak w Czarnej, Paszowej, Ropience, Schodnicy, Chomranicach, Długiem, Iwonicy, Libuszy, Męcince, Potoku, Ropicy Polskiej i Węglówce — wyróżnia się jako bardzo płytkie w otworze Nr 1 kop. „Teresa” w Dobrej Szlacheckiej na głęb. 17 m w ilości 150 kg ropy na dobę.

W ruchu wiertniczym nie nastąpiły poważniejsze zmiany. W wierceniu znajdowało się 210 otworów — wobec 193 w lipcu. Nowych otworów uruchomiono 32 (31). W rejonie okręgu jasielskiego zaczęto wiercenie 15 (20): w Długiem („Wulkan VI”), Dobrej Szlacheckiej („Teresa I”), Dominikowicach („Stefan I”), Iwonicy („Wanda II”), Klimkówce („Klementyna XVIII”), Biezu („Władysław Długosz XLVII”), Krygu („Jerzy XXXVI”, „Jadwiga II” i „Złota VII”), Libuszy („Adam CLXXIII” i „Ludwika V”), w Lipinkach („Lipa CXV” i „LXXXVII”), Łysej Górze („Dziór I”), Mokrem („Paula III”), Ropicy Polskiej („Zawisza XX”), Torosówce („Amelia XVIII” i „Kościusko V”), Trześniowie („Magnes I”), w Wielopolu („Irena I”) i w Witrylowie („Anna I”). W rejonie okręgu drohobyckiego zaczęto wiercenie 11 (6): w Mrażnicy („Doboszówka” kop. „Haller”), Schodnicy („Kościusko” i „Hala” kop. „Muchowate — Gazy Ziemi.” i „Imre VI” kop. „Hungaria”), Uryczu („Nr CXLII” kop. Uryckiej S-ki), Wańkowej („Nr CXXXIX” i „CXLI”), Ropience („Nr CXV”), Paszowej („XLVIII”), Lipiu (Nr I kop. „Małopolska Lipie”) i w Bystrem („Pollon-Bystre I”). W rejonie okr. stanisławowskiego uruchomiono 6 (5): w Bitkowie („Dąbrowa LVIII”), Staruni („Juliusz II”), w Przysłupiu-Majdanie („Kubasz II”), w Niebyłowie („Nr XXI” i „XLI” kop. „Pionier — Ślżak”) i w Dolinie („Terenia Nr IV”).

Zainteresowanie terenami naftowymi poza Niebyłowem i Słobodą Niebyłowską przejawiało się zgłoszeniem zamiaru otwarcia nowej kopalni nafty w Pasiecznej.

Spośród szeregu wzbudzających większe zainteresowanie otworów świdrowych, otw. „Kosów VII” w Wierzbowcu osiągnął głębokość 1 550 m, „Juliusz III” w Staruni — 120 m, nawiercając pierwsze silniejsze ślady gazów i przebijając od głębokości 100 m pokłady woskonośne, z innych otworów — „Maki” w Kobylanach osiągnął 1 156 m, „Gaz I” w Przecławiu — 1 186 m.

Ceny ropy w stosunku do cen z ubiegłego miesiąca były o ok. 1% wyższe. Za ropę brutową marki boryslawskiej płacono zł 1 570 za cysternę 10-tonową. Na inne gatunki ustalono ceny następujące (w zł za cysternę 10-tonową loco zbiorniki):

Białkowska-Winnica	1 495	Kosmacz	1 502
Bitków-Barbura (Segil)	2 185	Krosno wolna od parafiny	1 408
Bitków Franco-Polonaise	1 585	Krosno parafinowa	1 387
Bitków Pasieczna-Dąbrowa	1 729	Krościenko wolna od paraf.	1 402
Bitków Standard-Nobel	1 670	Krościenko parafinowa	1 387
Bitków-Zofia-Stella	1 930	Kryg zielona	1 540
B z o z w i e c	1 900	„ czarna	1 543
Czarna	1 411	Libusza	1 433
Dobrucowa	1 495	Lipie	1 411
Dolina	1 769	Lipinki	1 523
Gorlice	1 624	Lubatówka	1 459
Grabownica-Humniska		Łodyna	1 474
bezparafinowa	2 038	Majdan-Rosulna	1 553
Grabownica-Humniska		Męcina Wielka	1 615
parafinowa	1 723	Męcinka	1 615
Harkłowa	1 421	Męcinka parafinowa	1 532
Hołowiecko	1 570	Młynki Stara Wieś	2 067
Humniska-Brzozów	1 893	Mokre	1 900
Iwonicy	1 624	Mrażnica Wierzchnia	1 536
Jaszczew	1 624	Opaka	1 570
Kłęczany	2 072	Orów	1 570
Klimkówka	1 459	Pereprostyna	1 615

Produkcja i obrót wytworami naftowymi w rafineriach i gazoliniarniach w sierpniu 1938 r.
(w tcnach)

Produkt	Produkcja	Wyjłka do spożycia w kraju	Spożycie własne	Eksport ⁴⁾	Import	Zapasy w dn. 31/VIII 1938 r.
Benzyna i gazolina	12 709 ¹⁾	11 003	14	463	—	25 390
Nafta	11 319	9 593	3	95	—	32 008
Olej gazowy	5 607	5 263	2	363	—	9 764
Oleje lekkie o c. g. do 0·890 . .	1 022	1 297	—	8	—	1 963
„ napędowy i opałowy . . .	1 663	560	—	892	—	2 609
Oleje smar. o cięż. gat. pow. 0·890:						
maszynowe V 50 ⁰ C do 3 E . .	— ²⁾	52	—	41	—	7 894
„ „ „ „ pow. 3 E . .	482	1 895	6	156	—	31 318
cylindrowe do pary nasyconej .	265	275	2	13	—	707
„ „ „ „ przegrzanej .	175	219	1	—	—	681
Olej kompresorowy	53	9	—	—	—	36
„ transformatorowy	273	—	—	—	—	424
„ turbinowy	34	40	—	—	—	205
„ samochodowy	1 078	466	2	26	—	2 265
„ wagonowy lotni	1 148	719	—	—	—	4 567
„ „ zimowy	323	45	—	—	—	1 729
Olej lotniczy	19	22	—	—	—	11
Oleje inne	149	4	—	—	—	71
Razem oleje smarowe:	3 918	3 746	11	236	—	49 908
Wazelina	72	42	—	—	—	132
Smary stałe	300	231	—	1	4	380
Parafina	1 678	730	—	1 128	—	3 316
Asfalt	2 079	3 888	20	125	—	10 978
Koks	299	45	69	44	—	1 113
Produkty atypowe	450	406	72	1	—	199
„ uboczne	161	196	1	—	—	591
Olej parafinowy	— ³⁾	6	—	—	—	21 267
Gacz i oleje potne	285	—	—	—	—	1 622
Słops	207	—	398	—	—	706
Pozostałości	1 572	132	30	—	—	16 646
Ogółem:	42 631	37 138	620	3 356	4	179 592
Płynne gazy naftowe	177	104	40	23	—	92

Popiele.	1 570	Stara Wieś ciemna	2 067
Potłk	2 021	Strzelbice	1 355
Rajskie	1 506	Symbark	1 541
Ropienka	1 502	Toroszówka	2 268
Roztoki.	2 185	Toroszówka-Ewa	1 589
Równie-Rogi wol. od paraf. 1 473		Turzepole	1 412
„ „ parafinowa	1 303	Tyrawa-Solna	1 570
Rymanów	1 406	Urycz	1 774
Rypne	1 541	Wańkowa	1 460
Schodnica bezparafinowa . 1 780		Węglówka	1 408
Schodnica parafinowa . . 1 723		Wulka	1 459
Słoboda Rungurska 1 570		Zagórz	1 502
Stańkowa	1 570	Zalawie	2 037
Stara Wieś jasna 2 185		Zmiennica	1 437

botników i majstrów (w lipcu 3 750); z tej liczby—3 742 robotników było zajętych przy pracach, związanych bezpośrednio z ruchem zakładów.

Przeróbka ropy w rafineriach wynosiła 42 922 t (w 1937 r. przeciętnie miesięcznie 41 580 t). Przerobiono ropy boryslawskiej (standard) 19 665 t, specjalnej maloparafinowej 14 290 t, specjalnej bezparafinowej 8 967 ton.

Produkcja wytworów naftowych wyniosła ogółem w rafineriach 39 046 t, w gazoliniarniach 3 585 t. Strata przy przeróbce ropy w rafineriach stanowiła 9·1% (przeciętnie w roku 1937 8·56%).

Produkcja benzyny wyniosła ogółem 12 709 t, nafty 11 319 t. Konsumcja produktów naftowych w kraju wyniosła 37 758 t (w tym wewnętrzne spożycie rafinerij 620 t) i przedstawiała się następująco (w tonach—bez spożycia rafinerij):

	Sierpień 1938	Sierpień 1937	Przec. mies. 1937
Benzyna	11 003	9 114	7 165
Nafta	9 593	9 592	11 220
Oleje: gazowy i opałowy	5 823	5 519	5 160
Oleje smar.owe i lekkie	5 043	4 751	4 000
Parafina	730	878	780

Eksport produktów naftowych (właściwie wysyłka z rafinerij, przeznaczona na eksport oraz do Gdańska — Gdyni) wynosił ogółem 3 356 t (przeciętny eksport miesięczny w 1937 r. wynosił 10 530 t). Z poszczególnych produktów wywieziono za granicę oraz na zapotrzebowanie W. M. Gdańska i Gdyni (w tonach):

1) W tym wytwórczość gazoliny — 3 585 t.

2) Potrącono 73 t, wziętych z zapasów i oddanych do rafinacji.

3) „ 710 „ „ „ „ „ „ „ „ dalzej przeróbki.

4) Łącznie z wysyłką na zapotrzebowanie W. M. Gdańska oraz Gdyni.

Eksport produktów naftowych do poszczególnych krajów w sierpniu 1938 r. (w tonach)

Kraj przeznaczenia	Benzyna	Nafta	Olej gazowy	Oleje lekkie o c. g. do 0·890	Oleje smarowe	Parafina	Asfalt	Koks	Smary stałe, mydło naftenowe ¹⁾	Świece	Półprodukty ¹⁾	Pozostałości destylacyjne ²⁾	Razem
Czecho-Słowacja	—	—	—	—	62	139	70	—	—	—	—	—	271
Jugosławia	—	4	—	—	11	247	—	—	—	—	—	—	262
Niemcy	—	—	—	—	15	269	—	—	—	—	—	—	284
Szwajcaria	—	—	—	—	—	—	—	29	—	—	—	—	29
Węgry	—	—	—	—	—	84	—	15	—	—	—	—	99
Włochy	—	—	—	—	—	43	—	—	—	—	—	—	43
Razem:	—	4	—	—	88	782	70	44	—	—	—	—	988
Gdańsk	354	62	273	4	98	346	55	—	2	—	—	—	1 194
Gdynia	109	29	90	4	50	—	—	—	—	—	—	892	1 174
Ogółem:	463	95	363	8	236	1 128	125	44	2	—	—	892	3 356

	Sierpień 1938	Przec. mies. 1937
Benzyna	463	3 910
Nafta	95	870
Oleje: gazowy i opałowy	1 255	2 290
Oleje smarowe i lekkie	244	1 605
Parafina	1 128	1 430

Ruch zapasów produktów naftowych w rafineriach i gazoliniarniach przedstawiał się następująco (w tonach):

	1/VIII 1938	1/IX 1938	1 IX 1937
Benzyna	25 228	25 390	15 440
Nafta	30 360	32 008	32 240
Oleje: gazowy i opałowy	12 206	12 373	14 039
Oleje smarowe i lekkie	52 272	51 871	51 065
Parafina	3 498	3 316	4 339
Inne produkty	55 803	54 634	51 866

Razem: 179 367 179 592 168 989

Produkcja gazoliny w zakładach gazolinowych wyniosła w sierpniu 3 585 t (przeciętnie mies. w 1937 r. 3 255 t). Z ogólnej ilości 44 669 tys. m³ gazu ziemnego, wyprodukowanego na kopalniach — przerobiono w gazoliniarniach 23 410 t, czyli 52·4%. Ze 100 m³ przerobionego gazu otrzymano przeciętnie 15·3 kg gazoliny (w 1937 r. przeciętnie 14·5 kg). Do rafinerij nafty wysłano jako domieszkę do benzyn ciężkich celem otrzymania benzyny motorowej 3 648 t gazoliny. W ruchu było 28 zakładów gazolinowych, które zatrudniały 376 robotników. Czynnych zakładów gazolinowych było: w okr. górniczym drohobyckim 15 (w tym w Borysławiu 11), w okr. jasielskim 8, w okr. stanisławowskim 5.

KOPALNICTWO WOSKU ZIEMNEGO W SIERPNIU 1938 R.

W sierpniu b. r. wydobyto 48 t wosku ziemnego — wobec 56 t w lipcu. Za granicę wywieziono 45 t, w tym: 10 t do Francji, 20 t do Stanów Zjedn., 5 t — do Anglii, 10 t do Niemiec — wobec 34 t ogólnego eksportu w lipcu, obejmującego wyłącznie Niemcy.

Zapasy zamagazynowanego wosku ziemnego w ostatnim dniu miesiąca sprawozdawczego wynosiły w magazynach kopalnianych 86 t,

tj. nieco więcej niż w lipcu (74 t). Czynne były 3 kopalnie, zatrudniające jak i w miesiącu poprzednim 411 osób. Ceny wosku ziemnego nie uległy zmianie; płacono zależnie od gatunku zł 270 — 150—70 za 100 kg loco kopalnia.

HUTNICTWO

Ś. P. INŻ. A. ŚLABOSZEWICZ. — W dn. 18/XI 1938 r. zmarł ś. p. Inż. Antoni Kirn-Słaboszewicz, wybitny działacz i organizator przemysłowy, zwłaszcza w zakresie hutnictwa i metalurgii.

Ś. p. Inż. Antoni Kirn-Słaboszewicz urodził się w 1873 r. na Litwie. Studia wyższe odbywał w Petersburgu, uzyskując dyplom inżyniera-technologa. Przed wojną pracował w ciężkim przemyśle rosyjskim na kierowniczych stanowiskach. M. in. przez kilka lat był Naczelnym Dyrektorem i Członkiem Zarządu Zakładów Malcowskich.

Po powrocie do kraju na początku 1919 r. wszedł do Towarzystwa Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza, gdzie do ostatnich chwil był niezwykle czynny, pełniąc funkcje Członka Zarządu. Oprócz tego był Członkiem Zarządu Zakładów Starachowickich, Prezesem Rady S. A. „Herzfeld & Victorius” w Grudziądzu, Prezesem Rady Biura Sprzedaży Polskich Walcowni Rur, Członkiem Rady Syndykatu Polskich Hut Żelaznych oraz wielu innych instytucji przemysłowych i społecznych.

Wielką pracowitość, prawość charakteru i uczynność, połączone z głęboką znajomością zagadnień przemysłowych, zjednały mu powszechne uznanie wśród tych wszystkich, którzy mieli możliwość z nim się stykać w pracy zawodowej i społecznej.

PRZEMYSŁ METALOWY

REJESTROWE PRAWA RZECZOWE NA POJAZDACH MECHANICZNYCH — p. str. 1732.

ROLNICTWO

NOWELIZACJA USTAW ODDŁUŻENIOWYCH

Kilkoletni okres obowiązywania ustawodawstwa oddłużeniowego rolnego, którego podstawy w zakresie dziś jeszcze obowiązującym zawarte są w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych („Dz. Ust. R. P.”

Nr 5/1936, poz. 59) oraz w dekreście Prezydenta Rzplitej z dn. 14/I 1936 r. o ulgach w spłacie zobowiązań spółdzielni rolniczych i ich central („Dz. Ust. R. P.” Nr 3/1936, poz. 23) — wykazał szereg braków w zakresie technicznym i proceduralnym.

Parokrotnie podejmowana była inicjatywa sfer rolniczych i poselskich,

¹⁾ Olej parafinowy i odcieki, olej prasowy, gacz, oleje potne.

²⁾ Oleje napędowe i opałowe.

zdążająca do merytorycznych zmian obowiązującego ustawodawstwa. Niektóre z tych projektów nosiły cechy użycia oddłużenia jako narzędzia trwałego potanienia kosztów produkcji rolnej. Założenia takie, wykraczające poza ramy dotychczas zakreślone, nie znalazły urzeczywistnienia.

Znaczna poprawa w dochodowości gospodarstw rolnych, w porównaniu z okresem ukazania się ustaw oddłużeniowych, nie wskazywała na to, aby właściwe było pogłębianie zabiegów redukcyjnych kosztem wierzycieli lub Państwa — zwłaszcza w tych wypadkach, gdy wierzyciele mogli znaleźć zaspokojenie w drodze częściowego uszczuplenia substancji majątkowej dłużnika.

Zabiegi takie wywierają skutki dwustronne nie tylko w stosunku do dłużnika, lecz również mają znaczny wpływ na stosunki ogólnogospodarcze, zwłaszcza na rynku pieniężnym. Dlatego też decyzje w tym zakresie nie mogą być powzięte na podstawie oceny jednostronnego interesu, lecz skutków ogólnogospodarczych o dużym zasięgu.

Natomiast z wyników dotychczasowej akcji oddłużeniowej okazuje się, że obowiązujące już ustawodawstwo wielokrotnie nie jest wykorzystywane w dostatecznej mierze przez zainteresowanych. Objaw ten nie może być oceniony dodatnio, gdyż zamierzona poprawa finansowa gospodarstw rolnych nie następuje w takim zasięgu ilościowym, jak to było oczekiwane. Powoduje to również przewlekanie się w czasie zabiegów sanacyjnych, które dla przywrócenia równowagi gospodarczej powinnyby być dokonane jak najszybciej.

W pewnym stopniu przyczyna tego stanu rzeczy spowodowana była brakami technicznymi w zakresie zasad postępowania oddłużeniowego, względnie wątpliwościami interpretacyjnymi co do treści ustaw.

W celu przyspieszenia przebiegu procesu oddłużeniowego i szybszego ostatecznego zakończenia oddłużenia znowelizowane zostały powyższe 2 ustawy w trybie dekretów Prezydenta Rzplitej („Dz.Ust. R. P.” Nr 91/1938, poz. 622 i 629).

Nowelizacje noszą charakter poprawek ściśle technicznych, usprawniających działanie odcinków ustaw.

Treść i uzasadnienie głównych zmian tych ustaw jest następujące:

I. Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych:

Art. 4 rozporządzenia uzupełniony został przepisem, rozszerzającym uprawnienia dłużnicze, wynikające z rozporządzenia, na nowonabywców w razie przejścia przez nich zobowiązań sprzedawcy bez względu na datę nabycia.

Art. 8 uzupełniony został ustępem, wyjaśniającym, że orzeczeniem urzędów rozjemczych podlegają również długi, objęte ulgami z mocy samego prawa. Urząd rozjemczy stwierdzi wówczas nie tylko rolniczy charakter długu, lecz ustali terminy płatności poszczególnych rat.

Art. 44 uzupełniono przepisami o dużym znaczeniu gospodarczym, stwierdzającymi, że ulga w przedterminowej gotówkowej spłacie długów w stosunku 100 za 200 rozciąga się również na zobowiązania, rozterminowane z mocy prawa, oraz na długi, uporządkowane orzeczeniem urzędów rozjemczych lub ugodą. Rozstrzygnięcie ewentualnych sporów z tytułu przedterminowej zapłaty poddane zostało orzecznictwu winy właściwych sądów.

Art. 47 uzupełniony został w sensie nadania urzędowi rozjemczym prawa ustalania wysokości rat i terminów ich płatności od zaległości w spłacie należności — w przypadkach, gdy zaległości powstały bez dłużnika na skutek siły wyższej.

W art. 53 — w miejsce „długów z tytułu działów rodzinnych i spadkowych” — nowela wprowadza pojęcie „czynności prawnych, mających gospodarczy charakter podziału mienia rodzinnego lub spadkowego”, dzięki temu można będzie poddać przepisom tego artykułu zobowiązania do wypłaty posagu, wiana itd., co niewątpliwie leżało w intencjach ustawodawcy, jednak na skutek rygorystycznej wykładni niektórych sądów nie mogło być w pełni stosowane. Ponadto, także w oparciu o doświadczenie praktyczne; zmieniono drugą część ust. 1 — celem umożliwienia obniżki długów w tych przypadkach, gdy wyrok dzia-

łowy zapadł po dn. 1/VII 1932 r., lecz oparty został na oszacowaniu nieruchomości, dokonany w 1929 r.

Art. 54 przeredagowano w celu bliższego sprecyzowania sposobu obniżania zaległych odsetek. Dotychczasowy tekst bowiem powodował rozbieżność w orzecznictwie sądowym. Usunięto również pojęcie „prawnych następców”, które w drodze zwięzającej wykładni było przez sądy stosowane ze szkodą dla rolników.

Wszystkie wyżej podane poprawki odnoszą się do gospodarstw rolnych grupy A, oraz do tych gospodarstw grupy B, których zadłużenie w stosunku do szacunku gospodarstwa nie przekracza 75%. Następne poprawki dotyczą postępowania układowego i likwidacyjnego, czyli mają zastosowanie w stosunku do pozostałych większych gospodarstw grupy C oraz B, których zadłużenie wynosi ponad 75% szacunku.

Art. 72 zmieniony został w tym sensie, że należności, objęte układami konwersyjnymi, zatwierdzonymi przez Komitet Konwersyjny przy Banku Akceptacyjnym, nie będą mogły być przez przewodniczącego urzędu rozjemczego wyłączone spod egzekucji w czasie trwania postępowania układowego.

Art. 73 zmieniony został w sensie skrócenia dodatkowego terminu odroczenia wypłat na podstawie orzeczenia urzędu rozjemczego z jednego roku na 6 miesięcy. Zmiana ta zdąży do przyspieszenia okresu trwania postępowania układowego.

Art. 75 zmieniony został w sensie zawieszenia postępowania podziałowego na okres trwania postępowania układowego. Uzasadnienie tego postanowienia polega na tym, że postępowanie układowe obejmuje cały majątek dłużnika i w czasie jego trwania poszczególni wierzyciele nie mogą być odrębnie regulowani.

Dalsze zmiany tego artykułu upoważniają przewodniczącego urzędu rozjemczego do postanowienia sprzedaży przedmiotów majątkowych dłużnika, objętych zajęciem egzekucyjnym. Umożliwienie takiej sprzedaży jest wielokrotnie gospodarczo konieczne ze względu na to, że postępowanie układowe trwać może do 12 miesięcy.

Art. 76 w nowym brzmieniu wprowadza przepis o dużym znaczeniu gospodarczym, wyłączając spod postępowania układowego dostarczone na kredyt w ciągu bieżącego i bezpośrednio poprzedzającego okresu gospodarczego: nawozy sztuczne, nasiona, inwentarz i inne przedmioty, niezbędne do prowadzenia i utrzymania na należyłym poziomie gospodarstwa. Wyłączone zostały również wierzytelności, zabezpieczone zastawem rolniczym i drzewem, oraz należności Banku Polskiego, zabezpieczone ruchomym zastawem umownym.

Dotychczasowa groźba objęcia tych wierzytelności postępowaniem układowym uniemożliwiała wielu gospodarstwom, które ze względu na swój stan finansowy mogły ewentualnie podlegać postępowaniu układowemu, zaciąganie tych wierzytelności, a przez to znacznie utrudniała ich normalny bieg gospodarczy.

Dotychczasowe brzmienie ustawy w zakresie postępowania likwidacyjnego znacznie utrudniało wprowadzenie w życie postępowania likwidacyjnego. Dla uchylenia tego braku dekret nowelizuje przepisy o postępowaniu likwidacyjnym w kierunku upoważnienia Ministra Sprawiedliwości do wydania w drodze rozporządzenia szczegółowych przepisów celem umożliwienia przeprowadzenia likwidacji w ramach postępowania egzekucyjnego, z uwzględnieniem różnic, wynikających z przepisów o postępowaniu likwidacyjnym.

Ponadto ustalone zostało, że popierać egzekucję w trybie postępowania likwidacyjnego ma nadzorca na prawach wierzyciela.

II. Dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 14/I 1936 r. o ulgach w spłacie zobowiązań spółdzielni rolniczych i ich central:

Dekret ten został znowelizowany w dwóch kierunkach:

Przez nowelizację art. 5 wprowadzone zostało ścisłe ustalenie pojęcia uzyskańcy i współzobowiązanych, ograniczając je do osób, które nie uzyskały korzyści majątkowych w związku z zaciąganiem zobowiązań.

Ustalenie tego pojęcia okazało się niezbędnym w spółdzielczym postępowaniu układowym, gdyż wielokrotnie następowały wątpliwości z tego tytułu przy ustalaniu majątku spółdzielni, poddanej postępowaniu układowemu.

Znowelizowany został również art. 4 w kierunku ograniczenia możliwości obniżenia należności publiczno-prawnych oraz z tytułu umowy o pracę, wymienionych w przepisach art. 800 K. P. C., jedynie do wypadków wyrażenia na to zgody zainteresowanych wierzycieli. W konsekwencji należności publiczno-prawne oraz należności z tytułu umowy o pracę, nie wymienione w art. 800 K. P. C., podlegają postępowaniu układowemu — niezależnie od wyrażenia na to zgody przez zainteresowanych wierzycieli.

Analogiczny przepis wprowadzony został do postępowania układowego dla gospodarstw rolnych — przez odpowiednie znowelizowanie art. 81 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych.

S. O.

W SPRAWIE STOSOWANIA KOTONINY WE WŁOSZECH I W POLSCE

Stosowanie przymusu w życiu gospodarczym nie jest wynalazkiem ostatnich czasów. Tym niemniej w najbardziej drastycznej postaci — przymusu bezpośredniego — został system ten zastosowany na szerszą skalę dopiero w polityce gospodarczej państw totalnych, które najwcześniej wstąpiły na drogę polityki autarkicznej. W rozważaniach niniejszych na przykładzie stosowanego we Włoszech przymusu zakupu przez przemysł włókienniczy kotoniny przedstawimy, jakie skutki gospodarcze wywołuje proste stosowanie przymusu administracyjnego w zakresie rozpowszechnienia zużycia przez ludność surowców krajowych.

Zacznijmy od informacji podstawowej. We Włoszech produkuje się kotoninę z konopi z tego względu, iż len jest tam uprawiany w znikomych ilościach, natomiast konopie włoskie słyną na cały świat zarówno co do swej wydajności, jak długości, poziomu standaryzacji itp. Nasiona konopi włoskich są wprost rozchwytywane jako reprodukt. Stale wzrastające ilości kotoniny, podlegającej przymusowemu zakupowi przez włoski przemysł przędzalniczy, sięgają ostatnio 10 miln. kg. Przymus tedy dotyczy z a k u p u kotoniny i jest rozkładany między fabryki w stosunku do posiadanych wrzecion. Jak z powyższego wynika, przymus dotyczy z a k u p u kotoniny, nie zaś jej przerobu. Wskutek tego fabryki, które nie chcą z tych czy innych względów kotoniny przerabiać, albo ją sprzedają, albo też magazynują. Poza tym wyraźną wadą jest okoliczność, iż kotonina jest rozdzielana w stosunku do posiadanych wrzecion — bez względu na to, czy przędzalnie są cienkoprzędne, czy wyrabiają grube numery przędzy. Stąd też opozycja w stosunku do kotoniny wśród zakładów, produkujących wysokie numery przędzy, jest niezmiernie silna. Trzeba zaznaczyć, iż przeciętny numer przędzy we Włoszech jest daleko wyższy niż w Polsce, tzn. że wyrabia się tam na ogół cieńsze tkaniny niż u nas. (Pomijamy tu opozycję w stosunku do stosowania kotoniny, płynącą z opozycji w stosunku do ustroju, szczególnie silną u przemysłowców narodowości żydowskiej). Kotonina ma jednak we Włoszech również i swoich zwolenników i propagatorów. Poza tym znajduje ona oparcie w morale społeczeństwa. Hasła, podobne do cytowanego niżej, dotyczą wszystkich namiastek i nie są tylko hasłami, wyzierającymi z afiszów; tkwią one głęboko w społeczeństwie włoskim. Z dużą umiejętnością prowadzona propaganda jest niewątpliwie wielce pomocna w realizowaniu hasel samowystarczalnościowych. Hasło „lanital la nostra lana”¹⁾ i podobne — gruntują w umysłach obywateli potrzebę współdziałania w realizacji wymagań interesu publicznego.

Wprowadzony w Polsce obecnie przymus przerobu kotoniny ma swoją historię. Rzecznicy wzmocnienia produkcji i zużycia krajowych surowców rolniczych traktowali początkowo „z dużym sceptycyzmem regulowanie polityki gospodarczej za pomocą zarządzeń, opartych na zasadzie przymusu administracyjnego”²⁾. Wypowiadali się oni tym samym za wy-

daniem ustawy, która pozwalałaby regulować omawiane zagadnienia na długiej fali i w szerokim zakresie. Natomiast zbyt dla krajowych surowców, m. in. kotoniny, miał być — ich zdaniem — zapewniony w drodze zastosowania szeregu środków natury gospodarczej, które wytworzyłyby najbardziej dogodny warunki dla rozwoju produkcji i zużycia krajowych surowców. Chodziło o to, aby droższy surowiec krajowy stał się dla zainteresowanego przemysłowca bardziej atrakcyjnym od tańszego importowanego. Jednym ze środków, prowadzących do tego celu, miało być zmniejszenie rozpiętości cen tych surowców. Miało to być dokonane przez obciążenie opłatami surowców importowanych i premiowanie krajowych z funduszy, stąd powstałych.

W stosunku do innych metod, a przede wszystkim do przymusu — system premiowania (w swej idealnej postaci) ma, niewątpliwie, pewne zalety. Najpierw — zaleta jasności: opłatom podlega wówczas cały przyrób, wobec czego obciążenie z tytułu stosowania krajowych surowców staje się powszechnym. Zakłady, które stosują przerób surowców krajowych, otrzymują za to rekompensatę z funduszu; w związku z tym zbyteczną staje się szczegółowa, uciążliwa kontrola nad wykonywaniem zaleceń stosowania krajowych surowców. Trzecią zaletą jest automatyzm: wysokość obciążeń importu z tytułu stosowania krajowych surowców jest automatycznie dostosowana do różnicy cen surowców krajowych i importowanych, gdyż premie, wypłacane z funduszy, wyrównują właśnie nadwyżkę kosztów, powstających z tytułu stosowania przez przemysł droższych surowców krajowych zamiast tańszych importowanych; im mniejsza byłaby różnica cen, tym niższe byłyby premie i opłaty. Wreszcie, jeszcze jedna wysuwana zaleta systemu premiowania — elastyczność: znalazła ona częściowo wyraz już wyżej przy omawianiu automatyzmu, częściowo zaś polegałaby na tym, że zakłady, które z jakichkolwiek względów nie mogłyby stosować domieszki krajowych surowców w ogóle, względnie mogłyby stosować tylko pewne domieszki lub tylko w pewnej określonej wysokości — miałyby pod tym względem jak najbardziej elastyczne ramy. Premie byłyby wypłacane tylko tym zakładom i w takiej wysokości, w jakiej wysokości dane zakłady przerobiły krajowe surowce. Oczywiście, premie musiałyby być wypłacane w takiej wysokości, ażeby stwarzały ekonomiczną zachętę do jak najszerszego stosowania krajowych surowców. W związku z wysuwaniem argumentem, iż premiowanie — przez obciążenie przywozu bawełny opłatami — prowadzi do obciążenia konsumpcji, podkreślają, że stosowanie opłat od przywozu — jeśli opłaty te są dostosowane do wysokości premij — nie jest obciążeniem większym niż przymus zastosowania zastępczego surowca krajowego. I w jednym i w drugim wypadku konsument bezpośredni czy pośredni przędzy, zawierającej domieszkę kotoniny, zmuszony jest zapłacić cenę wyższą o różnicę ceny pomiędzy kotoniną i bawełną. Premiowanie jest tylko pewnym odmiennym niż przymus sposobem rozkładu tego obciążenia, natomiast obciążenie społeczeństwa w każdym wypadku jest identyczne.

Po długotrwałych dyskusjach i rozważaniach zostało w Polsce wprowadzone premiowanie zużycia kotoniny w postaci gotówkowej i towarowej. Mianowicie, za każdy kilogram przerobionej kotoniny przędzalnik otrzymuje zł 1 oraz dodatkowy przydział 1 kg bawełny. Opłaty przy przywozie bawełny powstały właściwie przez częściową redukcję renty kontyngentowej; ponosi je konsument. Analogicznie rzecz się ma np. przy obciążeniu opłatami mąki.

Jak się wkrótce jednak przekonano — premiowanie okazało się środkiem zupełnie niedostatecznym i trzeba było uciec się do wprowadzenia przymusu przerobu kotoniny. Przyczyn niepowodzenia systemu premiowego jest wiele. Nie będziemy ich na tym miejscu szczegółowo wliczali, ani też analizowali. Ograniczmy się do stwierdzenia faktu, że obok dotychczasowych środków z zakresu premiowania wprowadzono z konieczności przymus zużycia (przerobu) kotoniny w określonych ilościach. Ponieważ jednak przymus nie jest zapatrzony w specjalne sankcje, zadekretowane ilości kotoniny nie są w pełni przerabiane.

Przedstawiony stan rzeczy w zakresie stosowania przymusu zużycia kotoniny we Włoszech i Polsce dotychczas nie osiągnął — jak widzimy —

¹⁾ Lanital — nasza (rodzima) wełna.

²⁾ J. Gościński: „Drogi rozszerzenia zbytu surowców przemysłowych pochodzenia rolniczego” („Życie Rolnicze” Nr 8 z dn. 5/XII 1936 r.).

celu zasadniczego: szerokiego rozpowszechnienia w kraju tkanin, zawierających kotoninę lnianą lub konopną.

Na zakończenie pragnąłbym jeszcze zwrócić uwagę na dwa momenty specjalnej natury. O ile we Włoszech wraz z przymusem zakupu kotoniny (narzędziem — jak stwierdziliśmy — nader niedoskonałym) prowadzona jest ożywiona i wszechstronna propaganda za używaniem wyrobów z surowców krajowych, o tyle w Polsce — pomimo zastosowania lepszych środków polityczno-gospodarczych — nie podjęto przeprowadzenia odpowiedniej propagandy. Skorzystali z tego przeciwnicy kotoniny, dyskredytując ją wszędzie, gdzie tylko się da. Rezultat jest ten, że przemysłowcy, przerabiający kotoninę, często muszą się z tym wobec swych odbiorców kryć.

Podobnie jak we Włoszech — w Polsce również mamy zwolenników kotonizacji i kotoniny również wśród przemysłowców włókienniczych. Ostatnio np. ukazała się polemiczna publikacja¹⁾, w której znajdujemy specjalny wywód na temat premiowania i przymusu zużycia kotoniny. Czytamy tam m. in., co następuje:

„...Cały kraj i rząd znajdują się pod ciężkim i rzeczywiście dla gospodarczego życia zabójczym przymusem ponoszenia fantastycznie wysokich świadczeń na rzecz zdobywania walut zagranicznych dla przemysłu włókienniczego na zakup zamorskich surowców. ... Faktem jest, że dzięki specjalnym warunkom, w jakich obraca się życie gospodarcze Polski, istnieje zarówno premiowanie jak i przymus spożycia — lecz dotyczą nie lnu ani kotoniny — a bawełny i tkanin bawełnianych, produkowanych przez nasz przemysł włókienniczy. Wydaje się to paradoksem, jednak tak jest rzeczywiście. Każdy dolar, jaki otrzymuje przemysłowiec bawełniany na zakup bawełny za granicą i płaci za niego zł 5·30 — kosztuje społeczeństwo, jako całość — z powodu dumpingowego, deficytowego eksportu, przy pomocy którego jest zdobywany — wielokrotnie więcej. Stan jest taki, że społeczeństwo, milcząc, przepłaca szereg artykułów pierwszej potrzeby, jak cukier, węgiel etc., żeby móc pokryć deficytowy wywóz ich dla zdobycia dolarów, używanych później w dużej mierze na zakup bawełny. Jest to nic innego, jak premiowanie przez całe społeczeństwo przemysłu bawełnianego przy zakupie bawełny. Tak samo — co do przymusu. Bariery celne i zakazy wwozu, nie pozwalające nabyć innych tkanin, jak tylko produkowanych przez fabryki włókiennicze Łodzi, Bielska i Białegostoku, stwarzają faktycznie dla ogółu przymus spożycia tkanin, produkowanych przez te fabryki...” I dlatego ten sam przemysł nie ma moralnego prawa przeciwstawiać się „tego rodzaju (tj. zmierzającej do premiowania i przymusu spożycia surowca krajowego) inicjatywie i ingerencji rządowej, bo bez ingerencji rządowej, która go chroni, faktycznie nie mógłby istnieć”.

Metoda pełnego przymusu przerobu kotoniny przez przemysł włókienniczy jest — jak widzieliśmy — wskazana dla doprowadzenia do zużywania przez wewnętrzny rynek kotoniny. Jest to przede wszystkim przymus całkowicie skuteczny, a więc w tym celu zaopatrzone w niezbędne sankcje, przymus powszechny, tzn. dotyczący określonych numerów przędzy i rodzajów tkanin, produkowanych przez wszystkie fabryki, oraz przymus dość elastyczny na to, aby np. przedsiębiorstwa, które przerabiają o wiele większe ilości kotoniny, niżby to wynikało z rozdzielnika, i które poczyniły w tym celu duże inwestycje — mogły być zwolnione z przerobu innych surowców zastępczych, do których zużycia nie są przystosowane — właśnie ze względu na inwestycje poczynione w zakresie produkcji i stosowania kotoniny. Przymusowi takiemu winna z reguły towarzyszyć odpowiednia akcja propagandowo-reklamowa.

P. K.

POWIERZCHNIA ZASIEWÓW W ROKU 1938

Chociaż zbiory 4 głównych zbóż w bieżącym roku są nie o wiele niższe od maksymalnych zbiorów w ostatnim 9-leciu, tj. z lat

1929 i 1933 (132·5 miln. q — wobec 134·2 i 133·7 miln. q) — plon z 1 ha — poza pszenicą — jest wyraźnie niższy w bieżącym roku niż w latach 1929 i 1933, jak to wynika z poniższego zestawienia (plon z 1 ha — w q):

	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies
1929	12·6	12·1	13·2	13·5
1933	12·8	12·2	12·3	12·2
1938	13·1	11·7	12·2	11·4

W bież. roku powierzchnia zasiewów 4 głównych zbóż jest znacznie wyższa niż w 2 wymienionych urodzajnych latach: 11·11 miln. ha wobec 10·68 miln. ha (1929 r.) i 10·84 miln. ha (1933 r.). Zwiększenie powierzchni pod 4 głównymi zbożami daje w bież. roku według norm urodzaju tegorocznego przyrost 5·6 miln. q w porównaniu z 1929 r. i 3·4 miln. q w porównaniu z 1933 r., w tym 0·78 miln. q pszenicy, 1·64 miln. q żyta, 0·14 miln. q jęczmienia i 0·84 miln. q owsa.

Ten stan rzeczy odpowiada dobrze powszechnemu wycuciu rolniczemu, że urodzaj jest w tym roku niższy niż w roku 1933, i tłumaczy, dlaczego szacunek zbiorów 4 głównych zbóż jest mimo to tak bliski zbiorów z roku 1933.

W bieżącym roku powierzchnia zasiewów 4 głównych zbóż jest najwyższa od roku 1929 — wyższa o 0·2 miln. ha w stosunku do średniej 1933 ÷ 37 i o 0·45 miln. ha w stosunku do średniej 1928 ÷ 32.

Inna sprawa, że w ostatnim 9-leciu mamy aż 3 lata, kiedy powierzchnia zasiewów 4 głównych zbóż nie różniła się zbytnio od tegorocznej: rok 1931 (11·04 miln. ha), rok 1935 (10·99 miln. ha) i rok 1936 (11·02 miln. ha). Tym samym tegoroczna powierzchnia zasiewów 4 głównych zbóż nie może być uważana za wyjątkową.

Przyrost powierzchni zasiewów 4 głównych zbóż w bież. roku, wynoszący 0·2 miln. ha w porównaniu ze średnią z ostatniego 5-lecia (1933 ÷ 37), stanowi saldo przyrostów i ubytków powierzchni zasiewów w zakresie poszczególnych zbóż: przyrost powierzchni zasiewów pszenicy wynosi dla roku obecnego w porównaniu ze średnią 1933 ÷ 37 32 tys. ha, żyta — 147 tys. ha, owsa — 40 tys. ha, ubytek powierzchni zasiewów jęczmienia — 19 tys. ha.

Z przytoczonych liczb widać, że poważniejsze rozszerzenie powierzchni zasiewów w bież. roku w porównaniu ze średnią z lat 1933 ÷ 37 dotyczy przede wszystkim żyta.

W porównaniu ze średnią z pięciolecia 1928 ÷ 32 obszar zasiewów tegorocznych daje dla żyta + 207 tys. ha, dla pszenicy + 176 tys. ha, dla owsa + 113 tys. ha, dla jęczmienia — 48 tys. ha.

Tegoroczna powierzchnia zasiewów żyta jest najwyższa w ostatnim 9-leciu (tylko w latach 1930 i 1936 przekraczała 5·8 miln. ha: 5 895 i 5 831 tys. ha), powierzchnia zasiewów pszenicy była wyższa już 2-krotnie (w roku 1931 i 1934: 1 819 i 1 774 tys. ha), owsa była wyższa w ub. roku (2 294 tys. ha), jęczmienia była niższa tylko raz (w roku 1933 — 1 166 tys. ha).

Wzrostowi powierzchni zasiewów 4 zbóż w bież. roku w porównaniu ze średnią 1933 ÷ 37 towarzyszy wzrost powierzchni uprawy ziemniaków i buraków cukrowych łącznie o 0·22 miln. ha, w tym ziemniaków o 0·19 miln. ha. W innych uprawach nie widzimy jednocześnie spadku powierzchni w tym stopniu, aby mógł on zrównoważyć przybytek powierzchni zasiewów 4 głównych zbóż oraz ziemniaków i buraków cukrowych. Wobec tego należy wnioskować, że ogólna powierzchnia zasiewów w tym roku znowu wzrosła. Tendencja ta — jak wiadomo — jest trwała w okresie całego ostatniego 9-lecia, przy czym wzrost ogólnej powierzchni zasiewów jest zbyt znaczny, aby tendencja ta mogła być tłumaczona choćby w znacznym stopniu ciągłymi postępami w dokładności rejestracji zasiewów. Przypominamy, że ogólna powierzchnia zasiewów wynosiła w roku 1929 16·48 miln. ha, a w roku 1937 — 17·42 miln. ha. Jeżeli zważyć, że zasiewy 4 głównych zbóż wzrosły w tym czasie z 10·68 miln. ha do 10·94 miln. ha, a uprawa ziemniaków i buraków cukrowych — z 2·87 miln. ha do 3·13 miln. ha — okaże się, że

¹⁾ Karol Buhle i Inż. Tadeusz Rumpel: „Prawda o kotoninie”.

dla wszystkich innych upraw powierzchnia zasiewów wykazuje również poważny wzrost—z 2·93 miln. ha do 3·35 miln. ha.

Jeżeli chodzi o powierzchnię zasiewów w bieżącym roku w porównaniu z poprzednim, to specjalnie uderza poważne zmniejszenie się powierzchni strączkowych (grochu, fasoli, bobu, soczewicy, peluszkii, wyki i bobiku)—z 393 tys. ha na 352 tys. ha, a więc przeszło o 10%.

E. B.

UBÓJ ZWIERZĄT RZEŹNYCH I SPOŻYCIE MIĘSA W I PÓŁROCZU 1938 R.—Wg danych Gł. Urzędu Statystycznego, opracowanych na podstawie sprawozdań miesięcznych z rzeźni (ubój pod nadzorem weterynaryjnym) oraz kwartalnych sprawozdań od zarządów gmin (ubój poza nadzorem weterynaryjnym—domowy)—ubój zwierząt rzeźnych w I półroczu b. r. przedstawiał się następująco (w tys. sztuk):

	I p ó ł r o c z e			Zmiany w I półroczu 1938 w stos. do 1937 %
	1936	1937	1938	
Bydło rogata	2 078·2	2 177·0	2 299·5	+ 5·6
w tym:				
cielęta	1 489·2	1 571·7	1 638·7	+ 4·3
dorosłe i jałowizna	589·0	605·3	660·8	+ 9·2
Trzoda chlewna	2 397·2	2 690·3	2 856·4	+ 6·2
Owce i kozy	104·2	92·2	104·6	+13·4
Konie	5·9	5·7	5·5	- 3·5

Przeciętne spożycie mięsa na głowę ludności wynosiło (w kg):

	I p ó ł r o c z e		
	1936	1937	1938
Ogółem	9·79	10·26	11·07
w tym:			
wołowe	2·59	2·65	2·92
cielęce	1·11	1·16	1·21
wieprzowe	6·05	6·41	6·90
baranie	0·04	0·04	0·04
końskie	0·00	0·00	0·00

W wyniku wzrostu uboju wzrosła ogólna produkcja mięsa o 6·8% w porównaniu z analogicznym okresem ub. r.

Przeciętne spożycie mięsa na głowę ludności, jak to wynika z powyższego zestawienia, wzrosło o 0·81 kg (7·9%) w porównaniu z I półroczem 1937 r.

Ponadto Główny Urząd Statystyczny dokonał dodatkowych obliczeń, dotyczących uboju zwierząt sposobem rytualnym, który w I półroczu b. r. wynosił 14·1% uboju bydła rogatego oraz owiec i kóz, wykonywanego pod nadzorem weterynaryjnym (w sztukach). W przeliczeniu na mięso wynosi to ok. 17·6% produkcji mięsa z uboju pod nadzorem weterynaryjnym. W stosunku zaś do ogólnej produkcji mięsa (wszystkie rodzaje mięsa łącznie z ubojem domowym), przeznaczanego do spożycia w kraju—produkcja mięsa z uboju rytualnego stanowiła 10·9%.

ROLA CŁA WYWOZOWEGO NA WŁÓKNO LNIANE.—Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 4/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 86/1938, poz. 582) wprowadzone zostało cło wywozowe na włókno

lniane. Jest to cło organizacyjne, gdyż w myśl ogłoszonego równocześnie obwieszczenia Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 10/XI 1938 r. („Monitor Polski” Nr 258) będą wydawane eksporterom włókna lnianego zaświadczenia na wolny od cła wywóz tego towaru—i to zarówno na wywóz włókna lnianego standaryzowanego, jak i niestandaryzowanego. Jak z tego jest widoczne, zwolnienia od cła zostały potraktowane nader liberalnie, wprowadzenie ich jednak pozwala na osiągnięcie następujących celów:

- 1) selekcji eksporterów, gdyż w ogóle wywozem za granicę włókna lnianego będzie mógł zajmować się tylko eksporter, wpisany do rejestru eksporterów jako odpowiadający określonym warunkom;
- 2) przeprowadzenia wyraźnej różnicy opakowania i znakowania bel lnu standaryzowanego i niestandaryzowanego;
- 3) ściągnięcia z towaru niestandaryzowanego pewnych opłat na pokrycie wydatków, związanych z kontrolą włókna standaryzowanego i z popieraniem wywozu lnu w formie standaryzowanej.

Obok wymienionego na wstępie rozporządzenia, obowiązuje nadal rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 11/XII 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 92), w myśl którego przy wywozie za granicę lnu standaryzowanego czesanego i trzepanego jest wypłacany zwrot cła w wysokości: za 100 kg lnu czesanego zł 10 i lnu trzepanego zł 5, przy czym warunki i tryb postępowania dla otrzymania potrzebnych w tym celu kwitów wywozowych są—zgodnie z obwieszczeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 10/XI 1938 r. („Monitor Polski” Nr 258)—takie same, jakie są ustalone dla uzyskania zaświadczeń na wolny od cła wywóz włókna lnianego standaryzowanego.

Pomoc państwowa przy wywozie za granicę włókna lnianego standaryzowanego została ostatnio uzupełniona uchwałą zainteresowanych ministerstw, powziętą na wniosek Rady Handlu Zagranicznego, w myśl której będą stosowane premie przy wywozie standaryzowanych pakui w wysokości zł 3 od 100 kg.

W ten sposób wszystkie rodzaje wywożonego włókna standaryzowanego korzystać będą w sezonie 1938/39 z pomocy państwowej, a jednocześnie w oparciu o cło wywozowe od włókna niestandaryzowanego pobierane będą opłaty w wysokości zł 1·50 od 100 kg towaru, z których to opłat len standaryzowany jest zwolniony.

Wyżej przytoczone przepisy i zarządzenia stwarzają system popierania wywozu za granicę włókna lnianego standaryzowanego w formie na tyle silnej preferencji, że—zdaniem zainteresowanych ministerstw—eksport towaru niestandaryzowanego powinien w ciągu najbliższych paru lat zostać zredukowany do minimum, co pozwoli na skasowanie premiowania wywozu jako instrumentu akcji standaryzacyjnej i oparcie jej wyłącznie o cło wywozowe. Przeprowadzenie tego w chwili obecnej nie było możliwe z szeregu przyczyn, z których może najważniejszymi są: brak dostatecznie opracowanych norm standaryzacyjnych dla niektórych okręgów, zbyt małe zmechanizowanie wyprawy włókna i brak dostatecznej liczby fachowców.

Należy zaznaczyć, że od rozpoczynającego się obecnie nowego sezonu eksportowego włókna lnianego kontrola stosowania się eksporterów do ustalonych norm przy wywozie towaru standaryzowanego została powierzona Radzie Handlu Zagranicznego, która zaangażowała do spełniania czynności kontrolnych odpowiednio wykwalifikowane siły fachowe. Położenie silnego nacisku na stronę kontroli w akcji standaryzacyjnej było potrzebne, ponieważ—jak wykazała praktyka—dotychczasowy nadzór tej akcji, spełniany przez związek branżowy, okazał się mało skutecznym.

B.

WYWÓZ TRZODY CHLEWNEJ I PRZETWORÓW MIĘSNYCH W III KWARTALE 1938 R.—patrz niżej.

HANDEL

WYWÓZ TRZODY CHLEWNEJ I PRZETWORÓW MIĘSNYCH W III KWARTALE 1938 R.

Ilościowo eksport trzody chlewnej w każdym z pierwszych 3 kwartałów b. r. utrzymuje się mn. w. na poziomie 300 tys. sztuk. W ramach tej ilości następują jedynie przesunięcia pomiędzy poszczególnymi towarami, przy czym o ile jeszcze w ub. r. obserwowana była tendencja wzrostu eksportu towarów uszlachetnionych kosztem surowców—o tyle obecnie, wobec zwiększonego poważnie wywozu świń żywych i bitych do Niemiec przy równoczesnym spadku wywozu szynek w puszkach, stosunek ten ulega pogorszeniu. Na ogół okres sprawozdawczy z uwagi na żniwa i związaną z nimi mniejszą podaż świń nie sprzyja rozwojowi eksportu, toteż w tych okolicznościach osiągnięte rezultaty należy uważać za bardzo dodatnie, zwłaszcza jeśli się uwzględni pewien ujemny wpływ, wywierany na ilościowe kształtowanie się wywozu we wrześniu przez wypadki polityczne.

Wartościowo wywóz trzody chlewnej i wszelkich przetworów mięsnych w okresie 3 kwartałów b. r. wyniósł zł 131 622 tys. — gdy w ub. roku zł 124 309 tys. Wzrost wywozu nastąpił jednak w dziale konserw cielęcych i wołowych—tak, że wywóz świń i przetworów mięsa wieprzowego utrzymał się na poziomie z okresu ubiegłego.

Zaznaczmy, iż począwszy od września został zlikwidowany wywóz trzody chlewnej do b. Austrii, z którą wymiana towarowa została objęta polsko-niemiecką umową gospodarczą.

W zakresie cen na rynku krajowym należy stwierdzić wzrost w porównaniu z cenami z poprzedniego kwartału. Spodziewana w końcu września zniżka cen świń miała miejsce dopiero w połowie października—po wyjaśnieniu się sytuacji politycznej. Toteż dopiero w końcu października nastąpiło pewne odprężenie i obecnie można obserwować poważną zniżkę cen na świnie. Na londyńskim rynku bekonowym w lipcu i sierpniu zaznaczyła się wybitna poprawa notowań, jednak począwszy od października nastąpiła znaczna zniżka cen

bekonowych. Notowania na smalec w Londynie kształtowały się w III kwartale bardzo nisko: lipiec sh 46÷47, sierpień sh 42÷44, koniec września sh 45÷46 za 1 cwt. smalcu polskiego. Na rynku amerykańskim — w związku z ogólną zniżką cen na żywiec — nastąpiła zapowiedź obniżki cen sprzedaży szynek w puszkach, co ostatnio dokonano. Za świnie, sprzedawane do Niemiec, począwszy od września obowiązują nowa cena — niższa w stosunku do cen, obowiązujących w analogicznych okresach na podstawie poprzedniej umowy, o ok. 3·5÷11% w zależności od gatunku świń.

Poniższe zestawienie ilustruje orientacyjnie ruch cen na świnie mięsne w woj. lwowskim, na bekony polskie w Londynie oraz na świnie mięsne w Wiedniu:

Mie- siąc	Świnie mięsne w okręgu Izby P.-H. we Lwowie		Bekony polskie na giełdzie lon- dyńskiej		Świnie mięsne w Wiedniu	
	1937	1938	1937	1938	1937	1938
	gr za 1 kg		sh za 1 cwt.		szyl. za 1 kg	
Styczeń	65÷75	60÷70	71÷87	77÷86	1·40÷1·65	1·38÷1·60
Luty	65÷75	60÷70	71÷80	80÷93	1·30÷1·55	1·38÷1·55
Marzec	70÷85	55÷70	71÷86	80÷95	1·30÷1·55	1·45÷1·60
Kwiecień	70÷85	60÷70	79÷88	90÷97	1·30÷1·60	1·50÷1·65
Maj	70÷80	60÷70	78÷88	83÷95	1·35÷1·75	1·50÷1·65
Czerwiec	65÷80	60÷75	73÷84	83÷96	1·40÷1·70	1·05÷1·10 ¹⁾
Lipiec	65÷75	60÷75	79÷84	93÷104	1·40÷1·70	1·05÷1·10
Sierpień	75÷85	65÷80	92÷100	86÷88	1·40÷1·75	1·00÷1·10
Wrzesień	75÷90	60÷80	92÷100	89÷93	1·60÷1·75	
Październ.	70÷85	60÷75	81÷90	83÷93	1·60÷1·80	
Listopad	60÷85		81÷96		1·43÷1·65	
Grudzień	65÷75		84÷90		1·45÷1·65	

Wywóz trzody chlewnej w stanie żywym i bitym w III kwartale 1938 r. przedstawiał się, jak następuje (w sztukach):

Miesiąc	Świnie żywe	Świnie bite
Lipiec	20 065	8 727
Sierpień	25 082	12 502
Wrzesień	24 703	15 879
III kwartał 1938	69 850	37 108
II „ 1938	54 692	24 419
III „ 1937	53 477	26 629

Wywóz trzody chlewnej żywej dokonywany był tylko do b. Austrii (lipiec i sierpień) i Niemiec, przy czym do każdego z tych krajów wywieziono (w sztukach):

	1938	1937
b. Austria	31 716	33 779
Niemcy	38 134	13 516
Szwajcaria	—	6 182

Opadły rynki: grecki i szwajcarski, które były obsługiwane jeszcze w I połowie b. r.

Wywóz wykonywany był w ramach obowiązujących kontyngentów umownych — z tym, że do b. Austrii wywieziono ponadto pewne ilości poza kontyngentami umownymi. Niewątpliwie, na wzrost w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku wywozu świń żywych wpłynęły zwiększone dostawy do b. Austrii w sierpniu oraz do Niemiec we wrześniu na podstawie nowej umowy gospodarczej.

Wywóz świń bitych wykazuje duży wzrost w porównaniu z wywozem z ub. r. i wywozem w poprzednich miesiącach. Na wzrost ten złożyły się przede wszystkim większe wysyłki do Niemiec, zwłaszcza we wrześniu, oraz wysyłki do Belgii, uruchomione po dość długiej przerwie.

Wywóz świń bitych był skierowany do następujących państw (w sztukach):

	1938	1937
Belgia	4 962	—
Niemcy	25 083	21 784
Holandia	1 522	799
Stany Zjedn.	—	3 940
Porcy wolnocł. niem.	5 541	106

Eksport bekono w w poszczególnych miesiącach wynosił (w kwintalach):

Lipiec	15 961
Sierpień	16 387
Wrzesień	17 288
III kwart. 1938	49 636
II „ 1938	57 698
III „ 1937	53 832

Wywóz został całkowicie skierowany do Anglii, skąd jedynie re-eksportowano do kolonii brytyjskich i na zaopatrywanie statków 6 460 q. Wywóz do Anglii odbywa się w ramach kontyngentu.

Nie wykazał również poważniejszych zmian pozostający w ścisłym związku z eksportem bekono w wywóz peklowanych: szynek i innych przetworów mięsnych. Pewne zmniejszenie na tym odcinku wywozu zostało skompensowane odpowiednio zwiększonymi dostawami bekono w, bo — jak wiadomo — wywóz peklowanych przetworów mięsnych i szynek do Anglii wykonywany jest w ramach kontyngentu bekono wego. Wywóz ten wynosił (w kwintalach):

	Szynki	Przetwory mięsne
Lipiec	24	1 498
Sierpień	12	1 401
Wrzesień	5	1 374
III kwartał 1938	41	4 273
II „ 1938	—	8 034
III „ 1937	388	4 045

Szynki wywieziono do Anglii (31 q) oraz do Belgii (10 q), inne zaś peklowane przetwory mięsne do Anglii 3 180 q, do Afryki 129 q, do Stanów Zjedn. 919 q i do W. P. Hamburga 45 q.

Eksport szynek w puszkach wykazał dość znaczny spadek, przede wszystkim na skutek zmniejszonych wysyłek do Stanów Zjedn., co w pierwszym rzędzie tłumaczyć należy znaczną podażą towaru krajowego. W poszczególnych miesiącach wywieziono szynek w puszkach (w kwintalach):

Lipiec	14 497
Sierpień	9 782
Wrzesień	12 918
III kwartał 1938	37 197
II „ 1938	49 109
III „ 1937	36 807

Dodatnim zjawiskiem w tym eksporcie jest, że eksporterzy rozszerzają wywóz na inne rynki zbytu, o czym świadczy poniższe zestawienie krajów, do których wywiezione szynki w okresie sprawozdawczym (w kwintalach):

	1938	1937
Anglia	2 462	29
Afryka	263	210
Belgia	—	222
Brema W. P.	74	—
Bermudy	—	12
Egipt	49	173
Francja	51	160
Guernsey	9	39
Hamburg W. P.	86	4
Holandia	5	1
Indie Bryt.	32	10
Kanada	116	—
Panama	276	247
Palestyna	10	21
Szwajcaria	55	—
Włochy	211	7
Stany Zjedn.	33 035	35 575
Wyspy Anglo-Norm.	194	135
Inne kraje	269	62

Wywóz wędlin zmniejszył się w porównaniu z wywozem w poprzednim kwartale. Również wywóz konserw mięsnych wieprzowych (nie uwzględniono wywozu konserw drobiowych, cielecych i wołowych) wykazuje poważny spadek. W poszczególnych miesiącach wywieziono tych artykułów (w kwintalach):

	Wędliny	Konserwy mięsne
Lipiec	158	1 420
Sierpień	278	665
Wrzesień	274	848
III kwartał 1938	710	2 933
II „ 1938	1 699	5 123
III „ 1937	620	3 678

Podobnie jak dla szynek również dla wędlin i konserw mięsnych najpoważniejszym rynkiem zbytu są Stany Zjedn. Spadek wywozu spowodowany został zmniejszonymi wysyłkami na rynek Stanów Zjedn. z tych samych przyczyn, jakie wystąpiły przy wywozie szynek w puszkach. Na podkreślenie zasługuje wzrost wywozu wędlin i

¹⁾ RM 1=1·50 szyl.

konserw mięsnych do niemieckich portów wolnocłowych na zaopatrzenie statków niemieckich, co jednak dokonywane jest w ramach obowiązujących umownie plafonów wywozowych.

Wywóz do poszczególnych krajów wynosił (w kwintalach):

	Wędliny		Konserwy mięsne	
	1938	1937	1938	1937
Anglia	11	26	200	115
b. Austria	2	—	8	—
Afryka	43	35	20	8
Brema W. P.	256	1	265	—
Egipt	—	—	3	116
Francja	2	22	20	2
Hamburg W. P.	299	50	462	4
Japonia	—	—	—	9
Palestyna	2	5	—	9
Szwajcaria	23	107	36	4
Stany Zjedn.	38	365	1 883	2 656
Włochy	1	1	8	—
Inne kraje	33	8	26	11

Wywóz s m a l c u w poszczególnych miesiącach wynosił (w kwintalach):

Lipiec	3 668
Sierpień	5 774
Wrzesień	1 160
III kwartał 1938	10 602
II „ 1938	507
III „ 1937	840

Do poszczególnych krajów wywieziono (w kwintalach):

	1938	1937
Anglia	19 600	796
Niemcy	—	1
Kamerun Bryt.	2	5
Malta	—	38

Na ogólną ilość 308 721 sztuk całego eksportu świń w III kwartale b. r. — przypada na eksport do Anglii 123 217 sztuk świń, do Niemiec 102 870 sztuk i do Stanów Zjedn. 71 749 sztuk; resztę, tj. 10 885 sztuk, wywieziono na inne rynki. Na podkreślenie zasługuje wzrost udziału rynku niemieckiego (łącznie z b. Austrią) w eksporcie świń; udział ten wynosił w 1937 r. 24,4%, w I połowie b. r. 26,6%, a w III kwartale b. r. 33,3%; udział rynku angielskiego wyniósł — odpowiednio — 39,9%, 39,7% i 39,9%, udział rynku amerykańskiego — 29,9%, 28,9% i 23,2%.

HANDEL WEWNĘTRZNY

UBÓJ ZWIERZĄT RZEŹNYCH ORAZ SPOŻYCIE MIĘSA W I PÓŁROCZU 1938 R. — patrz str. 1723.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

—Ruch cen zbóż w okresie 7÷19/XI 1938 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	7÷12/XI	14÷19/XI	Spadek %
Pszennica			
Warszawa	21·03	20·83	1·0
Poznań	18·30	18·25	0·3
Lwów	20·75	20·37½	1·9
Średnia	20·03	19·81	1·1
Ż y t o			
Warszawa	14·80	14·21	4·0
Poznań	14·00	13·87½	1·0
Lwów	15·12½	14·62½	3·4
Średnia	14·64	14·23	2·8
O w i e s			
Warszawa	15·86	15·79	0·4
Poznań	15·02½	14·69	2·2
Lwów	16·37½	16·37½	—
Średnia	15·75	15·61	0·9

	Jęczmień zwykły		
Warszawa	15 12½	15·00	0·8
Poznań	15 40	15·40	—
Lwów	15·12½	15·12½	—
Średnia	15 22	15·17	0·3
	Jęczmień browarny		
Warszawa	17 75	17·75	—
Poznań	16 50	16·50	—
Lwów	18 50	18·50	—
Średnia	17 58	17·58	—

— W okresie sprawozdawczym (od 14 do 19 listopada) na rynku zbóż i przetworów panowała tendencja, którą oceniamy jako ustabilizowaną; wahania cen były nieliczne i drobne. obroty na wszystkich giełdach krajowych lekko wzrosły. Na giełdzie warszawskiej salda tygodniowe (w zł na 100 kg) kształtowały się następująco: wszystkie rodzaje — poza browarnym — jęczmienia zyskały po 0·25, I gat. 0÷35% mąki pszennej zniżył o 0·50, I gat. 0÷50% mąki żytniej stracił 0·50, a I gat. A 0÷55% zyskał 0·25, wreszcie otręby jęczmienne obniżyły się o 0·50; na giełdzie poznańskiej oba standarty owsa straciły po 0·50, I gat. 0÷50% mąki żytniej zniżył o 0·50, a I gat. A 0÷55% o 0·25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 18 099 t, w tym 4 207 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 13 891 i 5 095).

Warszawa.—Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona szklista 22·25÷22·75, —jednolita 20·00÷20·50, —zbierana 19·50÷20·00, żyto I standart 14·00÷14·25 (14·25÷14·75), —II standart bez obrotów, jęczmień browarny 17·50÷18·00, —I standart 15·25—15·50 (15·00÷15·50), —II standart 15·00÷15·25 (14·75÷15·00), —III standart 14·75÷15·00 (14·50÷14·75), owies I standart 16·00÷16·50 (16·00÷16·75), —eksportowy 478÷488 grl bez obrotów, —II standart 15·00÷15·50, mąka pszenka: I gat. 0÷35% 39·00÷42·00 (39·50÷42·50), —I gat. 0÷50% 36·00÷39·00, —I gat. A 0÷65% 34·50÷36·00, —II gat. 35÷50% bez notowań, —II gat. A 35÷65% bez notowań, —II gat. B 50÷60% bez notowań, —II gat. C 50÷65% 25·50÷26·50, —II gat. D 60÷65% bez notowań, —III gat. 65÷70% 19·50÷21·50, —razowa 0÷95% bez notowań, —pastwna 16·00÷17·00, mąka żytnia I gat. 0÷30% bez notowań, —I gat. 0÷50% 25·50÷26·00 (26·00÷26·50), —I gat. A 0÷55% 24·50÷25·00 (24·25÷24·75), —II gat. 30÷55% bez notowań, —II gat. A 50÷55% bez notowań, —razowa 0÷95% 19·50÷20·00 (20·00÷20·50), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 10·25÷10·75, —średnie z przemiału standartowego 9·25÷9·75, —miąkie z przemiału standartowego 9·25÷9·75, otręby żytnie z przemiału standartowego 8·50÷9·00, otręby jęczmienne 8·50÷9·00 (9·00÷9·50).

Poznań.—Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 18·00÷18·50, żyto 13·75÷14·00, jęczmień 638/650 grl bez notowań, —nowy 673/678 grl 14·50÷15·00, —700/720 grl 15·15÷15·65, —browarny 16·00÷17·00, owies I standart 14·60÷15·00 (15·10÷15·50), —II standart 14·00÷14·50 (14·50÷15·00), mąka wraz z workiem: pszenka I gat. 0÷35% 35·75÷37·75, —I gat. 0÷50% 33·00÷35·50, —I gat. 0÷65% 30·25÷32·75, —II gat. 35÷50% 29·00÷30·00, —II gat. 35÷65% 26·00÷28·50, —II gat. 50÷60% 24·50÷25·50, —II gat. 50÷65% 23·50÷24·50, —II gat. 60÷65% 22·00÷23·00, —III gat. 65÷70% 18·00÷19·00, —razowa 0÷95% bez notowań, —pastwna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0÷30% 25·50÷26·25, —I gat. 0÷50% 24·50÷25·25 (25·00÷25·75), —I gat. A 0÷55% 23·75÷24·50 (24·00÷24·75), —razowa 0÷95% bez notowań, —II gat. 30÷55% bez notowań, —II gat. A 50÷55% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 10·50÷11·00, —średnie z przemiału standartowego 9·25÷10·25, otręby żytnie z przemiału standartowego 9·00÷10·00, otręby jęczmienne 9·75÷10·75.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 14 do 19 listopada 1938 r.

Na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej w okresie sprawozdawczym panował nastrój niejednorodny. Jeśli chodzi o obroty — to wzrósł popyt i obroty akcjami Banku Polskiego i fabryk metalowo-przetwórczych. Salda tygodniowe poszczególnych akcji (w zł; ze znakiem plus — zysk, ze znakiem minus — spadek) kształtowały się następująco: Banku Polskiego +3·00, Warsz. Tow. Fabryk Cukru —1·75, Warsz. Tow. Kopalni Węgla —0·50, Modrzejowa —1·00, Ostrowca (ser. B) +1·00, Starachowic +0·25 oraz Haberbuscha i Schielego —0·12.

Na giełdach prowincjonalnych panowała w dalszym ciągu martwość, drobne transakcje zawierano jedynie na giełdzie poznańskiej.

GIELDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Ostatni kurs w tygodniu
w z l z a a k c j e				
Bank Polski	zł 100	132'00	129'00	131'00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	36'50	35 70	35'00 -35'50
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	34'50	34 00	34'00
Lilpop	zł 100	88'25	86'25	88'00
Modrzejów	zł 50	20'50	20'00	20'25
Norblin	zł 100	99 00	97'50	99'00

Ostrowiec ser. B . . .	zł 100	65'50	64'30	65'50
Starachowice	zł 100			43'50
Tow. Zakładów Zyrar- dowskich	zł 100	60'50	58'50	60'50
Haberbusch i Schiele	zł 100	53'13	53'00	53 13

GIELDA KRAKOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIELDA LWOWSKA

Akcje — bez notowań.

GIELDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł: Herzfeld i Victorius 70'00, Lubań-Wronki 26'00.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

REJESTROWE PRAWA RZECZOWE
NA POJAZDACH MECHANICZNYCH

Do ustawy z dn. 28/IV 1938 r. o rejestrowych prawach rzeczowych na pojazdach mechanicznych wydane zostały 2 rozporządzenia Ministra Komunikacji, mianowicie rozporządzenie z dn. 9/IX 1938 r. o rejestrze praw rzeczowych na pojazdach mechanicznych i rozporządzenie z dn. 3/XI 1938 r. o opłatach w postępowaniu, wiążącym się z rejestrem praw rzeczowych na pojazdach mechanicznych.

I.—Rozporządzenie z dn. 9/IX b. r. rozwija i uzupełnia przepisy wymienionej ustawy o rejestrze praw rzeczowych na pojazdach mechanicznych, wobec czego ustanawianie rejestrowych praw rzeczowych na pojazdach mechanicznych może już obecnie być dokonywane. Jak wiadomo, celem ustawy o rejestrowych prawach rzeczowych jest zabezpieczenie wiarygodności, powstałych z umowy sprzedaży pojazdu mechanicznego. Zabezpieczenie takie następuje bądź przez umowę sprzedaży z rejestrowym zastrzeżeniem prawa własności, bądź przez umowę zastawniczą (zastaw rejestrowy), przy czym umowa musi odpowiadać ustawowym wymaganiom, a posiada skutek prawny wobec osób trzecich z chwilą wpisania do rejestru praw rzeczowych na pojazdach mechanicznych. Rejestr wraz z dokumentami, złożonymi do rejestru, jest jawny i nikt nie może zasłaniać się nieświadomością rejestrowych praw rzeczowych, ujawnionych w rejestrze.

Rejestr praw rzeczowych prowadzą wojewódzkie władze administracji ogólnej. Rejestr zawiera nagłówek i 6 rubryk. W nagłówku wpisuje się numer bieżący rejestru, rodzaj rejestrowego prawa rzeczowego (rejestrowe zastrzeżenie prawa własności albo zastaw rejestrowy), opis pojazdu mechanicznego według wskazanych cech oraz imię i nazwisko (nazwę) oraz miejsce zamieszkania (siedzibę) zastawcy. W rubrykach wpisuje się kolejno: numer bieżący wpisu, sumę wiarygodności, sumy częściowych spłat, imię, nazwisko (nazwę) i miejsce zamieszkania (siedzibę) osoby, której służy rejestrowe prawo rzeczowe, z podaniem daty umowy i daty wpisu, datę wygaśnięcia rejestrowego prawa rzeczowego, wzmianki o egzekucji, orzeczenia sądu oraz zmiany i wykreślenia. Ponieważ księgi rejestru są dowodem istnienia i rozmiarów prawa rzeczowego, podobnie jak księgi gruntu, przeto muszą być one trwale opatrzone; w każdej księdze poszczególne karty muszą być opatrzone numerami bieżącymi, a na ostatniej stronie każdej księgi musi być poświadczona przez władzę, prowadzącą rejestr, liczba kart.

Wpisy do rejestru skutecznie prowadzący rejestr na podstawie decyzji władzy rejestrowej (wojewódzkiej władzy administracji ogólnej) albo orzeczenia sądu—według kolejności wpływu zgłoszeń lub zawiadomień. Do zgłoszeń, które powinny być składane na piśmie lub do protokołu, powinny być dołączane potrzebne dokumenty, stwierdzające dane, ulegające zarejestrowaniu, jako to: umowa sprzedaży z rejestrowym zastrzeżeniem na rzecz sprzedawcy prawa własności do czasu uiszczenia ceny kupna, umowa zastawnicza, dowód rejestracyjny pojazdu mechanicznego, który podlega następnie zwrotowi po

zamieszczeniu w nim wzmianki o ustanowieniu rejestrowego prawa rzeczowego.

Wpisy, jak wspomniano, są dokonywane na podstawie decyzji władzy rejestrowej lub orzeczenia sądu. Jeśli decyzja odnośnie wpisu jest odmowna—winna być ona, jak każda decyzja władzy, uzasadniona. Od decyzji władzy co do wpisu lub odmowy wpisu w rejestrze służy osobie zainteresowanej zażalenie w ciągu 7 dni od doręczenia decyzji—do sądu okręgowego w siedzibie władzy rejestrowej. Orzeczenie sądu jest natychmiast wykonalne. Władza rejestrowa wykona niezwłocznie orzeczenie sądowe, nakazujące wpis lub wykreślenie wpisu.

Sposób realizacji rejestrowych praw rzeczowych przez osobę, której służy rejestrowe prawo rzeczowe, określają przepisy artykułów 35÷42 ustawy z dn. 28/IV 1938 r. o rejestrowych prawach rzeczowych na pojazdach mechanicznych.

Jeżeli pojazd mechaniczny, na którym ciąży rejestrowe prawo rzeczowe, został sprzedany z licytacji publicznej, wówczas czyni się o tym wzmiankę w rejestrze, a po uprawomocnieniu się planu podziału sumy, osiągniętej ze sprzedaży pojazdu, i po przeprowadzeniu podziału, władza rejestrowa—na podstawie zawiadomienia sądu—zarządza wykreślenie prawa rzeczowego. Również czyni się wzmiankę w rejestrze o zarządzonych środkach egzekucyjnych.

Księgi rejestru mają być utrzymywane przez okres 5 lat po wykreśleniu ostatniego wpisu w danej księdze i dopiero z upływem 5 lat mogą być zniszczone.

II.—Rozporządzenie z dn. 3/XI 1938 r. wprowadza następujące opłaty stemplowe:

a) zgłoszenie o wpis rejestrowego prawa rzeczowego do rejestru podlega opłacie w wysokości 0'5% sumy wiarygodności, jaka ma być zabezpieczona prawem rzeczowym;

b) zgłoszenie wpisu przelewu uprawnień z tytułu rejestrowego prawa rzeczowego podlega opłacie w wysokości 0'25% sumy przelanej jednocześnie wiarygodności, zabezpieczonej rejestrowym prawem rzeczowym;

c) zaświadczenie władzy rejestrowej, że pojazd nie jest obciążony rejestrowym prawem rzeczowym, podlega opłacie w wysokości zł 10;

d) inne podania, dotyczące rejestru, podlegają zwykłej opłacie stemplowej, mianowicie w wysokości zł 5 i po zł 0'50 od załącznika, wypisy z rejestru—zł 2 od każdej strony pełnej lub zaczętej, uwierzytelnienie przez władzę rejestrową odpisu dokumentów, stwierdzających dane, ulegające zarejestrowaniu—w wysokości zł 2 od każdej strony pełnej lub zaczętej, względnie zł 1 od każdej strony pełnej lub zaczętej, jeśli chodzi tylko o uwierzytelnienie odpisu, sporządzonego przez stronę. Powyższe opłaty mają być pobierane z 10%owym dodatkiem.

ROZBUDOWA TARYF, REGULUJĄCYCH OBRÓT TOWAROWY Z RUMUNIA.—W ostatnich „Dz. Tar. i Zarządz. Kolej.” ogłoszono zarządzenia, zmierzające do dalszej rozbudowy polsko-rumuńskich taryf związkowych.

W pierwszej linii—wprowadzono najkonieczniejsze zmiany w związku z przyłączeniem Śląska Zaolzańskiego.

Wprowadzony Dodatek II do polsko-rumuńskiej taryfy Cz. II („Dz. Tar. i Zarządz. Kolej.” Nr 52/1938), obowiązujący z ważnością od dn. 20/XI b. r., zawiera rozporządzenie, skreślające w poszczególnych taryfach artykułowych dotychczasowe granice Państwa pod Zembrzydowicami i Cieszynem, które zastąpiono równocześnie w kierunku do Czecho-Słowacji relacjami: Granica Państwa pod Boguminem w kierunku Hrusov, Granica Państwa pod Gnojnikiem i Granica Państwa pod Szumbarkiem Śląskim.

Dotychczasowej relacji „Granica Państwa pod Zwardoniem” w razie nie zmieniono wobec małej aktualności tej relacji i niezakończonych jeszcze prac nad ustaleniem stawek do pozostałych polsko-czesko-słowackich przejść granicznych.

Istniejące w taryfie przejścia polsko-niemieckie uzupełniono w tymże Dodatku nowym przejściem „Granica Państwa pod Boguminem w kierunku Annaberg”.

Celem zachowania nadal przez stację Bogumin dotychczasowej roli ważnego punktu przeładunkowego dla transportów w obrocie niemiecko-czesko-słowacko-rumuńskim jako miejsca formowania wagonów zbiorowych dla obniżenia kosztów przewozu na P. K. P., a więc czynności, zapewniających poważne zatrudnienie i pokaźne zyski dla polskich przedsiębiorstw spedycyjnych—powołane rozporządzenie zachowuje dotychczasowe odnośne postanowienia, wprowadzając w tym celu stację Bogumin do następujących taryf artykułowych: Nr 1 (towary wszelkiego rodzaju), Nr 141 (przedzie), Nr 160 (wyroby porcelanowe i fajansowe), Nr 170 B (produkty walcowni i walcowni z żelaza i stali), Nr 170 C (blachy i platy z żelaza i stali), Nr 170 D (rury żelazne i stalowe), Nr 170 J (odlewy żelazne i wyroby lane i kute z żelaza i stali), Nr 170 K (drut żelazny i stalowy i wyroby druciane), Nr 170 M (wyroby z blachy żelaznej i stalowej), Nr 170 N (wyroby kowalskie i ślusarskie z żelaza i stali), Nr 170 S (wyroby z żelaza i stali), Nr 170 P (narzędzia z żelaza i stali), Nr 180 A (kotły żelazne, parowe, maszyny parowe i spalnowe), Nr 180 B (obrabiarki do drzewa), Nr 180 C (obrabiarki do metali), Nr 180 D (maszyny włókiennicze), Nr 180 H (maszyny i aparaty elektryczne), Nr 180 J (maszyny, aparaty i pompy), Nr 180 M (maszyny i pompy dla przemysłu betonowego), Nr 181 (maszyny i aparaty rolnicze).

Ponadto—mimo przedłużenia polskiego przebiegu—rozporządzenie powyższe utrzymuje bez zmiany w taryfach artykułowych Nr Nr: 1, 141, 160, 170 G, J, K, N, 180 A, B, C, S, H, J, 181—ulgowe staw-

ki wyjątkowe dla przesyłek, nadanych na stacjach b. Austrii oraz położonych od niej na południe i zachód.

Wprowadzenie najkonieczniejszych zmian do polsko-rumuńskiej taryfy węglowej ogłoszono w „Dz. Tar. i Zarządz. Kolej.” Nr 55, zmieniającym Granicę Państwa pod Zembrzydowicami na Granicę Państwa pod Boguminem w kierunku Hrusov. Omawiane zarządzenie wprowadza równocześnie do tejże taryfy związkowej z ważnością od dn. 22/XI b. r. nowe koksownie: Dąbrowa Śląska, Karwina, Orłowa, Sucha Średnia, Trzyniec, i nowe kopalnie: Postęp, Dąbrowa Śląska, Karwina, Orłowa, Sucha Średnia i Szumbark Śląski wraz z nowymi stawkami na węgiel kamienny i koks odlewniczy od powyższych kopalni wzgl. koksowni do poszczególnych odbiorczych stacji rumuńskich.

Awizowane ostatnio taryfy artykułowe w ramach polsko-rumuńskiej taryfy związkowej dla komunikacji z portami morskimi Gdynia i Gdańsk—weszły w życie z dniem 15/XI b. r. i są już do nabycia. Są to dwie taryfy artykułowe dla przesyłek w kierunku do portów—i to: Nr 57—na wysłodki buraczone suszone, oraz Nr 50—na wyroby młynarskie z pszenicy, żyta i kukurydzy, oraz + taryfy dla kierunku odwrotnego, a więc: Nr 118—na farby chemiczne suche, ultramaryny, lakiery, litopony, Nr 181—na kable elektryczne, drut żelazny, stalowy izolowany i drut izolowany pozostały, Nr 192—na opony i dętki samochodowe, kalosze i śniegowce, Nr 195—na gumę surową.

W ramach taryfy związkowej Polska—rumuńskie porty morskie wprowadzono—z ważnością od dn. 18/XI 1938 r.—nową taryfę artykułową Nr 100 na kwas octowy (esencję octową) i to od stacji Grodzisk Mazowiecki i Wygoda.

Z tą samą ważnością włączono do taryfy artykułowej Nr 155 (wapno i wyroby z wapna) stację Rabsztyn („Dz. Tar. i Zarządz. Kolej.” Nr 54).

Z pozostałych zmian, wprowadzonych ostatnio do polsko-rumuńskich taryf związkowych, należy wymienić: w ramach taryfy związkowej Cz. II—przyznanie 10% ulgi od obowiązujących stawek za przebieg polski dla cementu przy nadaniu tegoż w składach całych pociągów najmniej 600 t—i to od stacji Golezow, Łazy, Szczakowa, Ząbkowice, Zdobunów.

Włączono stację Pińsk do taryfy art. Nr 15 na owoce („Dz. Tar. i Zarządz. Kolej.” Nr 55) oraz nowe stacje rumuńskie do szeregu taryf artykułowych („Dz. Tar. i Zarządz. Kolej.” Nr 52).

Wreszcie należy zaznaczyć, że w oddanej do sprzedaży taryfie aneksovej Nr 213 w kierunku z Jugosławii i Grecji do Polski zaawizowana przez nas ostatnio warunek dopełnienia kontyngentu półrocznego 250 t został zmieniony na kontyngent roczny 500 t.

M. Brz.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

NOWE ZAMÓWIENIE DLA STOCZNI GDYŃSKIEJ

W dn. 24/XI b. r. została podpisana przez Stocznnię Gdyńską umowa z Ministerstwem Przemysłu i Handlu na budowę jednego stalowego ługa motorowego (dla połowów śledzi).

Zamówiony ostatni statek jest już szóstym z kolei ługiem rybackim, budowanym w ostatnim czasie na rachunek Min. Przemysłu i Handlu. Pierwszych 5 statków tego rodzaju, zbudowanych na stoczni niemieckiej w Papenburgu i Stoczni Gdańskiej jako prototypy—pracuje już od szeregu miesięcy, przy czym 3 statki eksploatuje Towarzystwo Połowów Dalekomorskich „Korab”, 2 zaś—Towarzystwo „Delfin”.

Nowy ługer nie wiele odbiega—zarówno swymi wymiarami, jak i urządzeniami—od pierwszych 5 statków, zbudowanych w latach 1937–1938. Dane charakterystyczne nowego statku są następujące:

Długość całkowita	ok. 38 00 m
Długość między pionami	35 70 m
Szerokość na wędze głównej	7 50 m
Wysokość boczna	3 35 m
Zanurzenie bez śępki	2 65 m
Nośność przy zanurzeniu 2 65 m	188 00 tDW
Nośność maksymalna przy zanurzeniu do znaku wolnej burzy	230 00 tDW
Ładowność gwarantowana — beczek szkockich	1 000
Szybkość statku	10 węzłów
Moc motoru głównego	350 KM

Ługer, zamówiony na Stoczni Gdyńskiej, będzie wybudowany wg przepisów i pod nadzorem Towarzystwa Klasyfikacyjnego Bureau Veritas, przy czym statek otrzyma najwyższą klasę dla statków tej kategorii. Zaopatrzone on będzie w wzmocnienia przeciwlodowe, co pozwoli mu na uprawianie żeglugi również w okresie zimowym—podczas lodów.

Zgodnie z postanowieniami umowy, statek będzie, z wyłączeniem motoru głównego i niektórych mechanizmów i urządzeń pomocniczych specjalnych, wykonany z materiałów krajowych.

Motor główny będzie produkcji szwedzkiej, mianowicie znanej firmy Atlas-Diesel w Sztokholmie. Będzie to bezpośrednio zwrotny 4-cylindrowy, 2-suwowy silnik typu Polar Diesel M 44 I, dający przy 350 obrotach na minutę moc 350 KM wzgl. 370 KM przy 375 obr./min.

Jako termin dostawy ługa ustalono zgodnie 12 miesięcy od daty podpisania umowy, co leży w granicach terminów, stosowanych przez dobre i całkowicie zagospodarowane stocznie zagraniczne.

Na tym miejscu należy podkreślić, że ostateczne plany nowozamówionego ługa zostały opracowane przez polskich inżynierów, którzy ulepszyli niektóre urządzenia oraz znaleźli szereg lepszych rozwiązań od zastosowanych na pierwszych 5 statkach polskich tego typu, zbudowanych na stocznich obcych.

Również na podkreślenie zasługuje fakt, że Stocznia Gdyńska uzyskała nowe zamówienie pomimo silnej konkurencji. Proponowane przez tę Stocznnię rozwiązanie techniczne, termin wykonania itp. były na poziomie propozycji stoczni zagranicznych, różnica zaś ceny wykonania statku

leżała w granicach gospodarczo uzasadnionych—toteż została przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu zaakceptowana.

Nowe to zamówienie, uzyskane przez Stocznię Gdynią, jest już czwartym poważniejszym obiektem, oddanym do wykonania tej Stoczni—po przekształceniu jej z warsztatu naprawczego na właściwą stocznię okrętową. Przyczyni się ono, niewątpliwie, do dalszego rozbudowania warsztatów i urządzeń tej Stoczni oraz poważnego zwiększenia zatrudnienia.

G. N.

PRACA PORTU GDYŃSKIEGO W PAŹDZIERNIKU 1938 R.—Wyniki pracy portu gdyńskiego w miesiącu sprawozdawczym są znacznie wyższe od wyników, osiągniętych w poprzednim miesiącu.

Ruch statków wzmógł się w dalszym ciągu. W październiku, mianowicie, zawinęło do Gdyni 612 statków (we wrześniu—570) o łącznym tonażu 586 247 nrt (582 474); wyszło statków 614 (we wrześniu—571) o łącznym tonażu 596 922 nrt (574 494). Jak wynika z powyższego porównania, w październiku zmalał średni tonaż statku, zawijającego do Gdyni; wyniósł on 957,9 nrt (we wrześniu—1 020 nrt). Średnia ilość statków, przebywających jednocześnie w porcie, wzrosła natomiast do 52 (we wrześniu—47); średni postój statku w porcie był w październiku znacznie krótszy i wyniósł 41,3 godz. (60,7). W kolejności bander na pierwszym miejscu utrzymała się Szwecja, na drugim Polska, na trzecim—Finlandia, dalsze zaś zajęły: Niemcy, Dania, Norwegia, Anglia i Włochy.

Ogólny obrót towarowy wyniósł w miesiącu sprawozdawczym 839 231 t (we wrześniu 765 920 t), z czego na obrót zamorski przypada 825 043 t (758 369 t), na obrót przybrzeżny—1 262 t (1 372 t) i na obrót drogą wodną z wnętrzem kraju 12 926 t (6 180).

W obrocie zamorskim przywóz bardzo nieznacznie obniżył się, osiągając 103 442 t (we wrześniu 105 305 t), wywóz natomiast wzrósł do 721 601 t (653 064 t). Na liczby powyższe złożyły się następujące pozycje różnych towarów (w tonach):

Żelazo surowe	734
Metale różne	834
Złom żelazny	24 568
Miedź	3 132
Cyna	245
Cynk	31
Wyroby żelazne i metal.	547
Maszyny, aparaty i części	859
Części wagon. i lokomot.	134
Samochody, motocykle i części	396
Różne	6 063

Razem: 103 442

Żelazo surowe	4 814
„ handlowe	6 951
Blacha żelazna i stalowa	3 038
Metale różne	1
Wyroby żelazne i metal.	345
Szyny kolejowe	1 257
Rury żeliwne i żelazne	2 729
Naczynia emalowane	104
Cynk	980
Blacha cynkowa	1 101
Różne	5 337

Razem: 721 601

W przywozie spadek liczb wykazują pozycje: rud różnych i wypalków pirytowych (12 562 t—wobec 19 759 t we wrześniu), pirytów (brak zupełny—wobec 2 609 t), żużli Thomasa (brak zupełny—wobec 7 851 t), skór (2 543 t—wobec 3 101 t), wełny (1 226 t—wobec 1 518 t), bawełny (5 724 t—wobec 8 221 t), miedzi (3 132 t—wobec 3 999 t). Wzrosły natomiast pozycje: nasion oleistych (3 770 t—wobec 1 777 t), owoców suszonych (1 222 t—wobec 871 t), śledzi solonych (6 260 t—wobec 5 351 t), tłuszczów zwierzęcych surowych (1 933 t—wobec 1 122 t), siarki (1 101 t—wobec 94 t), fosforytów (13 016 t—wobec 5 954 t), kauczuku (1 074 t—wobec 764 t), papieru i makulatury (1 756 t—wobec 1 195 t), celulozy (1 517 t—wobec 915 t), złomu żelaznego (24 568 t—wobec 23 288 t) i zbiorowa „różne” (6 063 t—wobec 4 209 t).

Po stronie wywozu poważny wzrost wykazuje w październiku węgiel eksportowy (514 862 t—wobec 461 033 t), zwiększył się również eksport koksu (11 207 t—wobec 4 615 t), pozycja węgla bunkrowego utrzymała się na niemal niezmiennym poziomie (91 085 t w październiku—wobec 91 530 t we wrześniu). Z innych artykułów wzrosły w miesiącu sprawozdawczym również pozycje: zboża (9 372 t—wobec 2 572 t), cementu (6 015 t—wobec 3 482 t), makuchów (1 807 t—wobec 1 000 t), saletry (4 676 t—wobec 1 796 t), balii i słupów (10 983 t—wobec 7 181 t), drzewa tartego (22 968 t—wobec 19 097 t), żelaza surowego (4 814 t—wobec 2 159 t), blachy żelaznej i stalowej (3 038 t—wobec 1 063 t), rur żeliwnych i żelaznych (2 729 t—wobec 1 283 t) i blachy cynkowej (1 101 t—wobec 569 t). Zmalał natomiast w październiku wywóz przez Gdynię bekonów (1 646 t—wobec 2 036 t), jaj (1 163 t—wobec 3 296 t), cukru (3 240 t—wobec 4 773 t), melasy (brak zupełny—wobec 10 480 t), wyrobów z drzewa (1 629 t—wobec 3 293 t), żelaza handlowego (6 951 t—wobec 8 205 t), cynku (980 t—wobec 0 041 t) i „różnych” (5 337 t—wobec 7 758 t).

W obrocie przybrzeżnym na przywóz w październiku przypada 361 t (100 t), na wywóz zaś—901 t (1 271 t). Zestawienie tego obrotu zawiera wyłącznie nikle pozycje poszczególnych towarów, z których żadna nie osiąga 250 t.

W obrocie drogą wodną z wnętrzem kraju zwiększył się w październiku zarówno przywóz, jak i wywóz. Przywóz osiągnął, mianowicie, 2 927 t (1 109 t), wywóz zaś—10 000 t (5 070 t). Po stronie przywozu główną pozycję stanowi cukier—2 441 t (we wrześniu—856 t), po stronie zaś wywozu—ryż wyluszczonej—4 891 t (1 471 t).

Ruch pasażerów osłabł, co jest zwykłym zjawiskiem w okresie jesiennym i zimowym. Przyjechały w październiku 503 osoby (we wrześniu—834), wyjechało—2 040 (we wrześniu 3 116).

O.

RUCH TRANSOCEANICZNYCH STATKÓW POLSKICH.—W dn. 16/XI zawinął do Gdyni s/s „Pułaski”, który ukończył swoją kolejną podróż z portów Ameryki Południowej. Następna podróż rozpocznie się w dn. 11/XII, do tej zaś daty „Pułaski” pozostanie w porcie gdyńskim. Tego samego dnia opuścił Gdynię m/s „Piłsudski”, który wyruszył do New Yorku, zabierając przeszło 700 pasażerów, pocztę i ładunek ok. 2 000 t drobnicy. Powrót „Piłsudskiego” do portu gdyńskiego przewidziany jest w dn. 9/XII.

WIZYTA NAMIESTNIKA AUSTRII W GDYNI.—W dn. 14/XI zwiedzał port gdyński Namiestnik Austrii Seyss-Inquart, który przyjechał z Gdańska na holowniku „Albert Förster” w towarzystwie adiutantów i przedstawicieli Senatu W. M. Gdańska. Po zwiedzeniu portu, bez wysiadania na ląd, goście powrócili do Gdańska.

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—W okresie pogłębiającego się kryzysu na rynku frachtowym, fachowa prasa angielska zachowywała duży spokój w ocenie sytuacji, usiłując podtrzymać do pewnego stopnia nastroj wśród armatorów angielskich. Każde zapotrzebowanie na tonaż usiłowane podkreślać i oceniać jako zapowiedź zmiany na lepsze, gdy—przeciwnie—liczne dowody pogłębiającego się kryzysu raczej uważano za przemijające, sezonowe itp. Dopiero ostatnio ton tej prasy zalał się zdecydowanie i zarówno przemyśl budownicwa okrętowego jak i przedstawiciele sfer żeglugowych nie tajają rozpacz-

Przywóz	Wywóz
Nasiona różne	15
„ oleiste	3 770
Ryż surowy	53
Owoce świeże	1 679
„ suszone	1 222
Konserwy owocowe	67
Orzechy i migdały	219
Kawa	273
Herbata	172
Kakao	902
Korzenie	189
Rośliny i mater. rośl.	94
Żywica	621
Śledzie świeże	1 179
„ solone	6 260
Rudy różne i wypalki pi.	12 562
Piryty	—
Oleje	499
Smola i smary	16
Asfalt	10
Tłuszcze i oleje roślinne	667
„ zwierzęce surowe	1 933
Tran	388
Napoje alkoholowe i inne	162
Tytoń	255
Siarka	1 101
Przetwory chemiczne	424
Farby	154
Garbniki	919
Fosforyty	13 016
Żuźle Thomasa	—
Sól potasowa	—
Skóry	2 543
Wełna	1 226
Odpadki wełny	119
Przędza wełniana	3
Bawełna	5 724
Odpadki bawełny	226
Przędza bawełniana	309
Len, konopie, sisal i inne	17
Juta	1 454
Szmaty	1 010
Kauczuk	1 074
Wyroby gumowe	96
Papier i makulatura	1 756
Papa i tektura	14
Celuloza	1 517
Zboże	9 372
Strączkowe	561
Nasiona i rośliny	965
Mąka	35
Mąka pastewna	450
Ślód	606
Ziemniaki	671
Warzywa	538
Owoce świeże	—
Konserwy owocowe	51
Szynki i inne peklowane	522
Bekony	1 646
Drób i ptactwo bite	53
Jaja	1 163
Masło	667
Cement	6 015
Sól kuchenna i przemysł.	758
Węgiel kamienny	514 862
„ bunkrowy	91 085
Koks	11 207
Smola i pak smołowy	16
Oleje i parafina	33
Tłuszcze zwierzęce	1
Konserwy warzywne	320
Przetwory mięsne	2 414
Cukier	3 240
Napoje alkoholowe	40
Makuchy	1 807
Wytłoki buraczane	51
Przetwory chemiczne	107
Salmiak	97
Karbid	103
Biel cynkowa	562
Saletra	4 676
Skóry	493
Tkaniny	273
Bawełna i odpadki	390
Bale i słupy	10 983
Drzewo tarte	22 968
Wyroby z drzewa	1 629
Klepki	65
Dykty i formiery	1 679
Meble gięte	370
Wyroby koszykarskie	51
Papier	249
Papa i tektura	130
Celuloza	968

liwej sytuacji oraz poszukują gwałtownie środków zaradczych, które pozwoliłyby przetrwać kryzys w tych tak ważnych dla Anglii gałęziach gospodarstwa narodowego. Znalazienie tych środków jest wcale nie łatwe, gdyż w międzyczasie, tzn. w okresie 1932 ÷ 1936 wypróbowano wiele recept zaradczych i w rezultacie trzeba było skorzystać z efektywnej pomocy Skarbu Państwa — subwencji, które w liberalnej Anglii oceniano jako zło konieczne.

Wymownym dowodem rozpaczliwej oceny sytuacji jest m. in. sprawozdanie z rynku frachtowego w „Fairplay” z dn. 10/XI b. r. (Nr 2 896), w którym możliwość znalezienia zatrudnienia dla statków przyrównano do przysłowiowego poszukiwania „igły w stogu siana”. Po bardzo realistycznej ocenie sytuacji rynku frachtowego, pismo nawołuje do niezwłocznego zastosowania takich środków zaradczych, które przywróciłyby równowagę między popytem i podażą tonażu. Zadanie to wydaje się być jednak w skali międzynarodowej nieosiągalne, przynajmniej tak długo, jak długo tonaż handlowy stanowi jeden z zasadniczych fundamentów obronności krajów na wypadek wojny. W międzyczasie w tej samej prasie angielskiej rzucono już koncepcję, by przystąpić do przygotowania rezerw tonażowych na wypadek wojny w rozmiarach 1 mln. ton, ale nie sprecyzowano bliżej tej koncepcji, w jakim stadium budowy przechowywać tego rodzaju zapasy mobilizacyjne, by nie ciążyły one na rynku i by nie uległy niszczeniu, pomijając już nawet koszty utrzymania takich zapasów, co nawet dla Skarbu Wielkiej Brytanii stanowiłoby poważne obciążenie.

Powracając do aktualnej sytuacji na rynku frachtowym, należy zauważyć, że ostatnie wiadomości, mniej więcej z połowy bieżącego

miesiąca, wskazują na wzrost obrotów, a zatem i pewne możliwości zdobycia ładunków. Nadzieje te wiążą się z zainteresowaniem się kupców europejskich płynącymi już ładunkami kukurydzy z La Plata, które wobec niskich cen znalazły nabywców. O ile ceny utrzymają się nadal na tym poziomie, przewidywane są dalsze transakcje na uzupełnienie wyczerpujących się składów w Europie.

Również i w Ameryce Północnej, głównie w Kanadzie utrzymywała się podaż zboża, z uwagi na zbliżający się sezon zamknięcia żeglugi na rzece Św. Wawrzyńca, z drugiej jednak strony nagromadzony tutaj tonaż zaczyna odpływać pod balastem wobec małych szans uzyskania ładunków.

W innych — zarówno wschodnich, jak i zachodnich portach Ameryki Północnej — istnieje stale możliwość uzyskania ładunków złomu (m. in. zafrachtowano trzy statki z New Yorku do Gdyni po sh 17/- i 17/3 za tonę).

Utrzymująca się dotychczas mocna tendencja na tonaż pod zboża z krajów naddunajskich wykazuje już pewne osłabienie.

Słabnie również tendencja na Bałtyku, gdzie wprawdzie transporty są ożywione, ale wykonywane są tylko zawarte uprzednio kontrakty, natomiast na najbliższą przyszłość zainteresowanie maleje, przy dużej podaży tonażu.

Z Gdyni/Gdańska zainteresowanie na całokształt transporty jest małe. „Hansa” z dn. 19/XI b. r. ocenia gdański rynek drzewny za „zrujnowany” — oczywiście, z punktu widzenia armatorów zagranicznych. Zapotrzebowanie na tonaż pod węgiel również słabe.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

DEKRETY PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Zaniechanie postępowania karnego w sprawach o niektóre przestępstwa — dekret z dn. 18/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 88/1938, poz. 598).

Rozciągnięcie mocy obowiązującej niektórych przepisów prawa cywilnego i handlowego na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego — dekret z dn. 18/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 89/1938, poz. 604).

Obniżenie oprocentowania niektórych wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne, oraz niektórych listów zastawnych i obligacji — dekret z dn. 18/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 89/1938, poz. 607).

Prawo prasowe — dekret z dn. 21/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 89/1938, poz. 608).

Rozciągnięcie przepisów o sztucznych środkach słodzących na obszar odzyskanych ziem Śląska Cieszyńskiego — dekret z dn. 18/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 90/1938, poz. 611).

Rozciągnięcie mocy obowiązującej niektórych aktów ustawodawczych na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego — dekret z dn. 19/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 90/1938, poz. 612).

Rozciągnięcie na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego przepisów o reformie rolnej — dekret z dn. 19/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 90/1938, poz. 613).

Zniesienie niektórych podatków pośrednich na obszarze odzyskanych ziem Śląska Cieszyńskiego — dekret z dn. 19/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 90/1938, poz. 616).

Rozciągnięcie mocy obowiązującej ustawy o spółdzielniach na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego — dekret z dn. 22/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 90/1938, poz. 617).

Bilansowanie w złotych na obszarze odzyskanych ziem Śląska Cieszyńskiego — dekret z dn. 22/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 90/1938, poz. 618).

Spółki akcyjne, spółki komandytowo-akcyjne oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na odzyskanych ziemiach Śląska Cieszyńskiego — dekret z dn. 22/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 90/1938, poz. 619).

Nadzór nad przemysłem złotniczym i handlem wyrobami złotniczymi na odzyskanych ziemiach Śląska Cieszyńskiego — dekret z dn. 22/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 90/1938, poz. 620).

Konwersja 8% pożyczki dolarowej z 1925 r. — dekret z dn. 18/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 91/1938, poz. 621).

Zmiana dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej o ulgach w spłacie zobowiązań spółdzielni rolniczych i ich central — dekret z dn. 22/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 91/1938, poz. 622).

Ochrona niektórych interesów Państwa — dekret z dn. 22/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 91/1938, poz. 623).

Zmiana prawa górniczego — dekret z dn. 22/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 91/1938, poz. 627).

Rozciągnięcie mocy obowiązującej niektórych aktów ustawodawczych na ziemie, odzyskane w październiku i listopadzie 1938 r. — dekret z dn. 22/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 91/1938, poz. 628).

Zmiana rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych — dekret z dn. 23/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 91/1938, poz. 629).

OŚWIADCZENIA RZĄDOWE:

Ratyfikacja i wejście w życie porozumienia polsko-angielskiego, dotyczącego zniżek celnych na pewne artykuły chemiczne — oświadczenie z dn. 5/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 88/1938, poz. 601).

Ratyfikacja i wymiana dokumentów ratyfikacyjnych porozumienia polsko-finlandzkiego, dotyczącego cienia serów pochodzenia finlandzkiego — oświadczenie z dn. 5/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 88/1938, poz. 602).

Ratyfikacja i wymiana dokumentów ratyfikacyjnych porozumienia polsko-szwajcarskiego, dotyczącego cienia blachy ocynkowanej i plecionek do kapeluszy — oświadczenie z dn. 5/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 88/1938, poz. 603).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

10 grudnia:

— Fabr. Płynnego Kwasu Węgl. „Fluid”, S. A. — o g. 17 w kanc. Not. L. Gostyńskiego w W-wie, Miodowa 7.

12 grudnia:

— „Teren” S. A. dla Przem. Bud. — o g. 18 w lok. S-ki w Krakowie, Batorego 15b.

— Zjedn. Fabr. Cykorii „Ferd. Bohm & Co i Gleba”, S. A. — o g. 14 w lok. S-ki we Włocławku, Toruńska 2b.

— „Bank Komercyjny”, S. A. — o g. 12 w lok. B-ku w Krakowie, Rynek Gł. 15.

14 grudnia:

— „Górnośl. Hurt. Piwa i Wódek”, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki w Katowicach, Gliwicka 1.

— „Widzewska Manufaktura”, S. A. — o g. 9 w lok. S-ki w Łodzi, Śródmiejska 13.

— T-wo Cukr. i Raf. „Klemensów”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Żabia 4.

— „Naftamin” S. A. dla Przem. Naft. — o g. 13 w kanc. Not. Dra M. Kosały w Chorzowie I, Wolności 44.

— „Filharmonia Warszawska”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Jasna 5.

— „Wrzosowa” Fabr. Portl.-Cem., S. A.—o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Mazowiecka 7.

— „Bielsko-Bialski Browar”, S. A.—o g. 15 w lok. S-ki w Bielsku, Cieszyńska 80.

15 grudnia:

— Fabr. Portland-Cementu „Klucze”, S. A.—o g. 11 w lok. S-ki w Kluczach, pow. olkuskiego.

— Pol. Zakł. „Siemens”, S. A.—o g. 16 w lok. S-ki w W-wie, Królewska 23.

16 grudnia:

— S. A. Przem. Elektr. „Czechowice”—o g. 16 w lok. S-ki w Czechowicach.

— „Młyny i Tartaki Wągrowieckie”, S. A.—o g. 16½ w lok. P. Szydłowskiego w Wągrowcu (dworzec).

SKARBOWOŚĆ I FINANSY

AKCYZY I MONOPOLE

OPŁATA OD MĄKI I KASZY.—Zarządzeniem z dn. 27/X b. r. Ministerstwo Skarbu wyjaśniło podwładnym urzędom, co następuje:

1) Według § 9 rozporządzenia z dn. 19/VIII 1938 r. w sprawie wykonania ustawy z dn. 5/VIII 1938 r. o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych („Dz. Ust. R. P.” Nr 61/1938, poz. 477)—opłata od mąki i kaszy, wytworzonej w kraju, powinna być uiszczona przed wydaniem tych produktów z zakładu przemiału zboża do obrotu handlowego. Według zaś § 39 powołanego rozporządzenia, magazynowanie mąki i kaszy poza obrębem zakładu przemiału stanowi jedną z faz obrotu handlowego. Wobec tego w przypadku, gdy składnica młynna znajduje się poza obrębem zakładu przemiału, wydanie mąki i kaszy z zakładu przemiału do składnicy uważa się—zgodnie z § 39 przytoczonego rozporządzenia—za wydanie produktów przemiału do obrotu handlowego, a opłata od mąki i kaszy, wydawanej do składnicy, powinna być uiszczona przed wydaniem tych produktów z młyna.

2) Z chwilą wejścia w życie przytoczonych przepisów, tj. z dniem 5/IX b. r., wszelka mąka i kasza, od których ustanowiona została opłata, podlega tej opłacie i zapisaniu do księgi obrachunkowej, chociażby zboże, w zamian którego mają być wydane produkty przemiału, zostało przyjęte przez młyn przed dniem 5/IX b. r.

3) Omawiana opłata od mąki i kaszy nie będzie uważana jako obrót, służący za podstawę do wymiaru podatku przemysłowego.

4) W kartach kontroli gospodarczego przemiału zboża młyn obowiązany jest—według § 37 ust. 8 zacytowanego rozporządzenia—odnotować jedynie rodzaj i ilość przyjętego do przemiału zboża oraz rodzaj i ilość wydanej mąki i kaszy. Wobec tego wykazywanie w powyższych kartach kontroli tzw. „miarki”, zatrzymanej przez młyn tytułem wynagrodzenia za przemiał zboża, jest zbędne.

STOSOWANIE PRZEPISÓW O ŚRODKACH FINANSOWYCH NA KSZTAŁTOWANIE CEN ARTYKUŁÓW ROLNICZYCH.

— Okólnikiem z dn. 20/X b. r. L. D. VI 12025/3/38 Min. Skarbu wyjaśniło, co następuje:

1) Fakt sprzedaży mąki i kaszy w workach z nienaruszonymi zamknięciami (etykiety i plomby) bynajmniej nie stanowi kryterium do rozróżniania sprzedaży hurtowej tych produktów od sprzedaży detalicznej.

§ 40 rozporządzenia z dn. 19/VIII 1938 r. w sprawie wykonania ustawy z dn. 5/VIII 1938 r. o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych („Dz. Ust. R. P.” Nr 61/1938, poz. 477) określa hurtową sprzedaż mąki i kaszy jako sprzedaż tych produktów zakładom detalicznej sprzedaży lub wytwórnim wyrobów mącznych, tj. tym odbiorcom, którzy zwykle zaopatrują się w większe ilości mąki i kaszy. Detaliczną zaś sprzedaż mąki i kaszy § 40 powołanego rozporządzenia określa jako drobną sprzedaż tych produktów bezpośrednio konsumentom.

Zawarte w § 40 ust. 1 przytoczonego wyżej rozporządzenia zastrzeżenie, że hurtowa sprzedaż mąki i kaszy może się odbywać wyłącznie w opakowaniach z nienaruszonymi zamknięciami (etykiety i plomby), nie oznacza, że detaliczna sprzedaż produktów przemiału nie może odbywać się w opakowaniach z nienaruszonymi zamknięciami i że sprzedaż mąki i kaszy w takich opakowaniach nadaje zakładowi cechy hurtowej sprzedaży. Brak wspomnianego zastrzeżenia w ust. 2 § 40 omawianego rozporządzenia wskazuje na to, że detaliczna sprzedaż mąki i kaszy może odbywać się zarówno w opakowaniach otwartych, jak i w opakowaniach z nienaruszonymi zamknięciami. Kwestię zaś, kiedy detalista może sprzedawać mąkę i kaszę w opakowaniu otwartym, a kiedy powinien sprzedawać te produkty w opakowaniach z nienaruszonymi zamknięciami, rozstrzygają postanowienia § 30 ust. 1, 3 i 4 rozporządzenia.

Z postanowień tych wynika, że zakład detalicznej sprzedaży produktów przemiału może wydawać w opakowaniach otwartych (papier-

owych) jedynie ilości mąki i kaszy mniejsze od 5 kg, sprzedaż zaś 5 kg, 10 kg, 50 kg, 80 kg i 100 kg tych produktów oraz ilości, będących wielokrotnościami tych liczb, powinna odbywać się w opakowaniach z nienaruszonymi zamknięciami. Przy sprzedaży ilości mąki lub kaszy, nie mieszczącej się w całkowitych opakowaniach o wadze, określonej w § 30 ust. 1, może być wydana w otwartym opakowaniu tylko ta część sprzedawanej mąki, która jest mniejsza od 5 kg.

Według § 49 omawianego rozporządzenia, zakłady detalicznej sprzedaży mąki i kaszy obowiązane są przechowywać w ciągu 2 lat zdjęte z opakowań etykiety i plomby, tj. pochodzące z opakowań, z których mąka lub kasza została rozsprzedana w ilościach, mniejszych od 5 kg; natomiast postanowienia tego paragrafu nie nakładają na wspomniane zakłady obowiązku zdejmowania etykiety i plomb ze wszystkich sprzedawanych opakowań z mąką i kaszą oraz nie zabraniają zakładom tym sprzedawania mąki i kaszy w opakowaniach z nienaruszonymi zamknięciami.

2) Postanowienia § 36 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego o środkach finansowych na kształtowanie cen artykułów rolniczych, traktujące o osobach, zwolnionych od uiszczenia opłaty od mąki i kaszy, a więc dotyczące wyjątku od zasady prawnej, nie mogą ulegać interpretacji rozszerzającej i powinny być stosowane jak najściślej.

Zresztą rozszerzanie omawianych postanowień (§ 36 ust. 2) na kolejarzy, dróżników, rzemieślników itp., którzy wprawdzie posiadają na terenie gminy miejskiej niewielkie obszary gruntu, lecz dla których głównym źródłem dochodu jest pobierane uposażenie lub zysk z rzemiosła, a uprawa posiadanego gruntu jedynie ubocznym zajęciem—byłoby sprzeczne z intencją ustawodawcy, który, zwalniając od opłaty producentów i pracowników rolnych, miał na myśli rolników w ścisłym tego słowa znaczeniu.

3) Fakt korzystania przez zakład przemiału z kredytu opłaty od mąki i kaszy nie narusza w zasadzie właściwości władz i organów, powołanych w myśl § 50 ust. 1 do wykonywania nadzoru nad zakładami przemiału. Jednakże korzystające z wspomnianego kredytu zakłady przemiału, które podlegają nadzorowi władz administracji ogólnej i zarządów gmin, mogą być kontrolowane również przez urzędników kontroli skarbowej przy okazji pobytu w danej miejscowości.

4) Zakłady przemiału zboża i wytwórnie wyrobów mącznych, które powstaną po upływie 1938 r., powinny być poddane nadzorowi władz i organów skarbowych.

PRZEMIAŁ ZBOŻA NA POTRZEBY WOJSKA.

— Ponieważ przemiał zboża, dokonywany w młynach wojskowych wyłącznie na potrzeby wojska, podlega kontroli władz wojskowych niezależnie od przepisów ustawy z dn. 5/VIII 1938 r. o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych („Dz. Ust. R. P.” Nr 56/1938, poz. 447) i rozporządzenia z dn. 19/VIII 1938 r. w sprawie wykonania powyższej ustawy („Dz. Ust. R. P.” Nr 61/1938, poz. 477), przeto okólnikiem z dn. 6/X 1938 r. L. D. 11215/3/38 Min. Skarbu zarządziło, co następuje:

1) Przypadającą na podstawie powyższej ustawy opłatę od mąki, wytworzonej w młynach wojskowych, uiszczają zarządcy właściwych składnic materiału intendenckiego gotówką w kasach właściwych terytorialnie urzędów skarbowych za każde 10 dni z dołu, przedstawiając w kasie urzędu skarbowego przy dokonywaniu wpłaty 2 egzemplarze wykazu przemiału, prowadzonego w wspomnianych młynach na podstawie osobnych przepisów władz wojskowych.

2) Worki z mąką, pochodzącą z młynów wojskowych i przeznaczoną na potrzeby wojska, nie będą zaopatrywane w etykiety i plomby, przewidziane w §§ 19 i 27 przytoczonego wyżej rozporządzenia, a waga poszczególnych worków z taką mąką może być inna, aniżeli przewiduje przepis § 30 ust. 1 tego rozporządzenia.

3) Zamiast księgi obrachunkowej młyny wojskowe prowadzą wykazy przemiału, o których mowa w punkcie 1 okólnika i „dziennik młyna wojskowego”, przewidziany oddzielnymi przepisami władz wojskowych.

4) Przy kontroli transportu mąki, pochodzącej z młynów wojskowych, organa skarbowe powinny sprawdzać na podstawie zewnętrz-

nych oznaczeń, znajdujących się na workach z taką mąką, lub na podstawie dokumentów przewozowych, czy dana przesyłka mąki rzeczywiście pochodzi z młyna wojskowego i czy jest przeznaczona dla wojska.

Jednocześnie Min. Skarbu wyjaśniło, iż:

a) wojskowe młyny podlegają nadzorowi władz i organów skarbowych na ogólnych zasadach, ustalonych w zacytowanych na wstępie przepisach, z uwzględnieniem postanowień tego okólnika;

b) wojskowe magazyny mąki i kaszy oraz piekarnie wojskowe podlegają nadzorowi władz wojskowych, natomiast nie podlegają nadzorowi władz i organów skarbowych lub administracji ogólnej;

c) do zapasów mąki i kaszy, znajdujących się w dn. 5/IX b. r. w magazynach i piekarniach wojskowych, nie mają zastosowania przepisy § 59 wymienionego wyżej rozporządzenia wykonawczego z dn. 19/VIII 1938 r. (zgłoszenie, przepisowe opakowanie oraz zaopatrzenie w etykiety i plomby);

d) przemiał zboża na potrzeby wojska w młynach prywatnych oraz uiszczenie opłaty od mąki, wytworzonej w tych młynach na potrzeby wojska, ma się odbywać na ogólnych zasadach, ustalonych w przepisach o środkach finansowych na kształtowanie cen artykułów rolniczych.

ODSTĘPOWANIE WYWARU. UZYSKIWANEGO PRZY PRODUKCJI SPIRYTUSU W GORZELNIACH ROLNICZYCH. DO ŻUŻYCIA W GOSPODARSTWACH, NIEPOŁĄCZONYCH Z TYMI GORZELNIAMI.—W związku ze zwiększającym się zapotrzebowaniem na spirytus w ogóle, a na spirytus niekonsumcyjny w szczególności oraz równoległym wzrostem produkcji spirytusu, niektóre gorzelnie rolnicze posiadają nadmiar wywaru, który nie może być racjonalnie zużyty w gospodarstwach, połączonych z tymi gorzelniami.

Wobec tego Min. Skarbu w porozumieniu z Min. Rolnictwa i Ref. Roln. upoważniło izby skarbowe do udzielania, począwszy od kampanii 1938/39 do odwołania, zezwoleń na odstępowanie wywaru do zużycia w gospodarstwach, niepołączonych z gorzelniami rolniczymi, na następujących warunkach:

1) zezwolenia będą wydawane—z powołaniem się na omawiane upoważnienie—na przeciąg jednej kampanii i tylko tym gorzelniom, które oprócz spirytusu na poczet kontyngentu zakupu produkują spirytus bądź na dodatkowe zapotrzebowanie (na tzw. „dług turecki”), bądź na cele niekonsumcyjne, bądź na obydwa cele razem;

2) zezwolenie będzie uprawniało do odstępowania nadwyżki wywaru ponad tę ilość, którą zgłosi przedsiębiorca gorzelnii jako ilość, używaną w gospodarstwie, połączonym z gorzelnią;

3) w podaniu o udzielenie zezwolenia winien przedsiębiorca gorzelnii wymienić: a) wysokość ustaloną dla gorzelnii kontyngentu zakupu w danej kampanii oraz ilość spirytusu na inne cele (dodatkowe zapotrzebowanie, cele niekonsumcyjne i ew. na potrzeby własnego gospodarstwa), b) datę rozpoczęcia odstępowania wywaru, c) stan inwentarza własnego ewentualnie także służby dworskiej.

Dla orientacji Min. Skarbu podało, że norma dzienna zużycia wywaru na 1 sztukę bydła dorosłego wynosi w przybliżeniu 40 l, dla jałowicy powyżej 1 roku—20 l oraz że norma wywaru, otrzymywanego przy produkcji 1 litra 100° spirytusu wynosi przeciętnie 12 l.

4) przedsiębiorca gorzelnii, który otrzymał zezwolenie na odstępowanie wywaru, obowiązany będzie prowadzić ewidencję gospodarstw, otrzymujących wywar, i ilości odstępowanego wywaru;

5) zezwolenie traci swą ważność w razie przekroczenia jego warunków z chwilą stwierdzenia tego przekroczenia. Udzielenie zezwolenia na odstępowanie wywaru gorzelnii, która je utraciła, wymaga zgody Min. Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Ref. Roln.

Podania o odstąpienie wywaru, które nie będą mogły być załatwione pozytywnie w ramach udzielonego izbom skarbowym upoważnienia lub też które nadawałyby się do odmownego załatwienia, Min. Skarbu poleciło przedstawiać do swej decyzji.

Postanowienia omawianego okólnika nie odnoszą się do odstępowania wywaru, otrzymywanego przy produkcji spirytusu z żyta na dodatkowe zapotrzebowanie w kampanii 1938/39. W tym szczególnym przypadku sprawę wydawania zezwoleń na odstępowanie wywaru normuje p. 7 okólnika Min. Skarbu z dn. 12/IX 1938 r. Nr D. VI 11371/2/38.

OBNIŻENIE CEN SOLI RYBACKIEJ.—Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 31/X b. r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 87/1938, poz. 589) została wprowadzona zmiana w cenniku soli i solanki, polegająca na tym, że z dniem 20/XI 1938 r. obniżona została cena soli tzw. rybackiej, przeznaczonej do solenia ryb i krabów, mianowicie: cena soli białej bez opakowania loco wagon stacja załadowania przez żupę solną przy nabyciu nie mniej niż 100 kg została obniżona z gr 4 na gr 3·3 za 1 kg, cena zaś soli białej bez opakowania w hurtowni z gr 7·5 na gr 6·5 za 1 kg.

Okólnikiem z dn. 12/X b. r. L. D. VI G. 692/3/38 Min. Skarbu wyjaśniło w związku z postanowieniami rozdz. IV rozporz. Ministra Skarbu z dn. 14/V 1937 r. o obrocie solą („Dz. Ust. R. P.” Nr 37/1937,

poz. 283), iż sól rybacka, o której mowa w tym rozdziale, może być sprzedawana tylko na potrzeby przedsiębiorstw rybackich i chłodni dla solenia ryb i krabów podczas połowów względnie w bazach połowów. Dla innych celów, w szczególności dla przyrządzania wzgl. przerabiania ryb i krabów, może być używana tylko sól kuchenna.

Wyrażonej powyżej zasady poleciło Min. Skarbu przestrzegać w przyszłości przy udzielaniu zezwoleń na nabywanie soli rybackiej.

Jednocześnie Ministerstwo uchyliło postanowienia okólnika z dn. 19/IV 1934 r. L. D. VI 3893/1/34 w sprawie soli dla przemysłu rybnego („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 12/1934, poz. 159), wydanego z uwzględnieniem nieaktualnego już stanu prawnego i faktycznego.

NOWE PAPIEROSY.—Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 31/X b. r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 87/1938, poz. 588) została uzupełniona taryfa na wyroby tytoniowe przez wprowadzenie dwu gatunków nowych papierosów ustnikowych, mianowicie: „Korale” w cenie po gr 9 za sztukę i „Płaskie Extra” w cenie po gr 6 za sztukę.

PIENIĄDZ I KREDYT

PRZYJMOWANIE OBCYCH PIENIĘDZY TYTUŁEM ZAPŁATY.

—Na podstawie art. 1, 3 i 5 dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 26/IV 1936 r. w brzmieniu, ustalonym obwieszczeniem Ministra Skarbu z dn. 7/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 86/1938, poz. 584)—Komisja Dewizowa okólnikiem Nr 47 z dn. 22/XI 1938 r. zezwoliła generalnie—aż do odwołania—na:

1) przyjmowanie w pasie granicznym i na dworcach linii komunikacyjnych od osób, przybywających z zagranicy, zagranicznych środków płatniczych tytułem zapłaty za sprzedawane im na własny użytek towary, za świadczenia lub usługi—w szczególności w przypadku do maksymalnej wysokości równowartości zł 50;

2) wydawanie reszty w tej walucie, w jakiej nastąpiła zapłata, lub w jej równowartości w złotych.

Pasem granicznym w rozumieniu omawianego zarządzenia jest obszar kraju, określony w art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 23/XII 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 11/1937, poz. 89) oraz w wydanych na jego podstawie rozporządzeniach wykonawczych.

Przyjmowanie obcych pieniędzy ponad powyższe normy wymaga indywidualnego zezwolenia Komisji Dewizowej na zasadzie wniosku, popartego zaświadczeniem miejscowej władzy administracji ogólnej lub samorządowej, stwierdzającym potrzebę udzielenia wspomnianego zezwolenia ze względu na warunki zarobkowe petenta lub stosunki miejscowe.

Zezwolenie powyższe udzieliła Komisja Dewizowa pod następującymi warunkami:

a) otrzymane obce pieniądze muszą być odprzedane w terminie możliwie najkrótszym, najdalej w okresie 10 dni, bankowi lub agentowi dewizowemu. Odprzedaż (wymiana na złote) przyjętych zagranicznych środków płatniczych innym instytucjom lub osobom jest zabroniona;

b) na przyjmujących ciąży obowiązek przechowywania dowodów odprzedaży dla celów kontroli dewizowej.

NOWELIZACJA USTAW ODDŁUŻENIOWYCH—p. str. 1725.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 14 do 19 listopada 1938 r.

W wyniku nadal trwającej słabej tendencji na rynku dewiz — niemal wszystkie notowania obniżyły się; wyjątek stanowią jedynie: dolary amerykańskie (gotówkowe), które rosły z 0·00¼ na \$ 1, oraz floreny holenderskie, zwiększające o zł 0·10 na 100 fl. Straty kursowe pozostałych dewiz przedstawiają się następująco (w zł na 100 jednostkach walutowych): franki francuskie 0·08, franki szwajcarskie 0·40, belgi 0·15, korony szwedzkie 1·00, korony duńskie 1·15 oraz korony norweskie 1·10; poza tym funty szterlingi straciły zł 0·17 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn. . .	\$ 1	5·32	5·31 ³ / ₄	5·31 ³ / ₄
„ „ „ telegr. . .	\$ 1	5·32 ¹ / ₄	5·32	5·32
Funty szterlingi . . .	£ 1	25·22	24·95	25·08
Franki francuskie . . .	100 fr.	14·13	13·97	14·06
Franki szwajcarskie . . .	100 fr.	120·65	120·00	120·30
Belgi	100 blg.	90·20	89·95	89·95
Mirki niemieckie . . .	100 RM			212·54
Korony czesko-słow. . .	100 kor.	18·27	18·25	18·27

Liry włoskie . . .	100 lir.	—	—	—
Floreny holenderskie	100 fl.	289'40	287'10	289'40
Guldeny gdańskie	100 guld.	—	—	—
Korony szwedzkie	100 kor.	130'00	128'40	129'20
Korony duńskie	100 kor.	112'70	111'50	111'75
Korony norweskie	100 kor.	125'70	125'35	125'70

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych tendencja była niejednolita; obroty premiówkami spadły, a pozostałymi papierami nieco wzrosły. Salda pożyczek premiowych (w zł) przedstawiają się następująco: sztuki I emisji 3% Poż. Inwestycyjnej + 1'12, serie tej emisji + 0'25, sztuki II emisji teje pożyczki + 0'75 oraz serie tej emisji - 1'00, 4% Poż. Dolarowa + 0'50; wśród pozostałych pożyczek - 4% Poż. Konsolidacyjna straciła 0'50% nom., 4½% Poż. Wewnętrzna 0'25% nom., 5% Poż. Konwersyjna zyskała 0'25% nom., a 5% Poż. Konwers. Kol. utrzymała swój dotychczasowy stan notowań.

Zainteresowanie rynkiem papierów lokacyjnych prywatnych było słabsze, w następstwie czego obroty spadły poniżej przeciętnych z ostatnich okresów; przy tendencji niejednolitej - 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie zyskały 0'38% nom., 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego we Lwowie - 0'50%, a 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy obniżyły się: zwykle - o 1'75% nom. oraz z 1933 r. - o 0'12% nom.

		Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiry państwowe					
w zł za sztukę					
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna					
I emisja	sztuki	zł w zł. 100	84'75	83'25	84'75
" "	serie	" " " "	93'50	92'25	93'50
" "	sztuki	" " " "	83'75	82'63	83'75
" "	serie	" " " "	92'00	91'25	91'50
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa		\$1)	42'50	41'75	42'50
w % % nominalu					
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł. 100	56'50	66'00	66'50	
4½% " Wewnętrzna	zł	65'25	64'25	64'75	
5% " Konwersyjna	zł	68'25	67'75	68'25	
5% " Konwers. Kol.	zł	.	.	66'25	

		Listy zastawne i obligacje banków			
7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
7%	" " " " "	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7%	L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
7%	" " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8%	" " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
8%	Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	93'00	93'00	93'00
8½%	L. Z. " " "	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
8½%	" " " " "	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
5½%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
5½%	" " " " "	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00

		Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych			
8%	L. Z. Tow. Kred. P.zem. Po'kiez ^o)	£	.	.	89'75
4½%	L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie	zł	64'75	64'00	64'38
4½%	L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego we Lwowie	zł	.	.	64'50
4½%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy	zł	.	.	74'00
5%	" " " " " " "	zł	77'25	76'75	77'00
5%	" " " " " " "	zł	.	.	.
	z 1933 r.	zł	73'75	72'75	72'75
					-73'38
					-73'25
					-74'00 ^{*)}
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Kalisza z 1933 r.	zł	.	.	60'00
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł	62'25	61'88	62'25
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	66'00	64'50	65'50
					-66'00
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1933 r.	zł	.	.	62'75

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)

		31/X ÷ 5/XI			7 ÷ 12/XI			14 ÷ 19/XI		
New York										
4½%	dolarowa	1920	52—48½/8—48½/8	49½—49½—	48—40¼—40¼					
			(4 000)	—49½ (1 000)	(9 000)					
8%	Dillon	1925	42½—42—42½	44¼—44—44¼	43¾—39—39					
			(7 000)	(6 000)	(19 000)					
4½%	stabiliz.	1927	58—57—57¾	59½—57¾—	54—54—54					
			(11 000)	—59½ (17 000)	(1 000)					
4½%	Warszawy	1928	40—40—40	40—40—40	41—41—41					
			(1 000)	(4 000)	(16 000)					
4½%	Śląska	1928	40—39—40	42¼—41—42¼	41—41—41					
			(3 000)	(15 000)	(6 000)					
Londyn										
4½%	stabiliz.	1927	58'76—58'76—	bez transakcyj	61'58—61'58					
			—58'76		—61'58					
Zurych										
7%	stabilizac.	1927	—	—	—					
Paryż ²⁾										
4½%	stabiliz.	1927	43'00—42'51	41'73—41'56	41'17—40'02					
Mediolan										
7%	włoska	1924	—	100'77—100'37—	100'84—200'64—					
				—100'57 (475)	—100'84 (50)					

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

OGÓLNE

ANGIELSKO-AMERYKAŃSKI TRAKTAT HANDLOWY. — W dn. 17/XI b. r. został wreszcie podpisany w Waszyngtonie angielsko-amerykański traktat handlowy. Rokowania, które ten doniosły akt poprzedziły, były niezwykle długotrwałe i żmudne: wystarczy przypomnieć, że rozpoczęto je pod koniec 1935 r., dokładnie zaś przed rokiem nastąpiło w zasadzie porozumienie, umożli-

wiające szczegółowe rokowania co do poszczególnych ustępstw. Przewlekanie się tych rokowań spowodowane zostało — obok ogólnemu wymiany towarowej pomiędzy Stanami Zjedn. i Wielką Brytanią — także bardzo skomplikowanym charakterem tej wymiany, obejmującej wszak również inne części Imperium Brytyjskiego. Jest bowiem rzeczą znaną, że podczas gdy wymiana towarowa z W. Brytanią daje Stanom Zjedn. saldo dodatnie w wysokości prawie \$ 300 miln. i z Kanadą w wysokości \$ 100 miln. — to wymiana z innymi dominiami i posiadło-

ściami brytyjskimi wykazuje saldo ujemne sięgające prawie \$ 200 miln.; pozycję tę zresztą są równoważone w dużej mierze przez kształtowanie się pozycji niewidzialnych bilansu płatniczego anglo-amerykańskie-

¹⁾ Gwarantowane przez S. Arb. Państwa.

²⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

³⁾ Kursy — w % % -ach nominalu, obroty — w jed. iostkach walut wch. danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

⁴⁾ Notowania w stosunku do parytetu pożyczki w guldenach.

go, w ostatecznym wyniku prawie zrównoważone. Dlatego też, jeżeli traktat anglo-amerykański doszedł w ogóle do skutku, zasługa tego przypada w dużej mierze stanowisku dominacji i posiadłości angielskich, a w szczególności Kanady, która jednocześnie zawarła ze swej strony nowy układ handlowy ze Stanami Zjedn. Pod tym względem zawarcie tego traktatu stanowi pewien wyłom w zasadach ottawskiego porozumienia, objawiający się m. in. w ograniczeniu w pewnych wypadkach istniejących dotąd preferencji imperialnych.

Jeżeli chodzi o ogólny układ zawartego traktatu, uderza w nim pozorna przewaga ulg, uzyskanych przez W. Brytanię, których lista jest parokrotnie dłuższa niż lista towarów amerykańskich, korzystających z pewnych ulg przy przywozie do Anglii. Przewaga ta jednak wynika z charakteru wywozu angielskiego do Stanów Zjedn., obejmującego szereg artykułów przemysłowych, sprzedawanych często w stosunkowo małych ilościach, podczas gdy Stany Zjedn. wywożą do Anglii mniejszą ilość, lecz zato masowych towarów.

Za podstawę do rokowań przyjęte zostały obroty w 1936 r.; wyniosły one w wywozie z W. Brytanii do Stanów Zjedn. ok. £ 40 miln., w wywozie zaś ze Stanów do Anglii — ok. £ 93 miln. Przyznane sobie wzajemnie ulgi objęły tak w jednym jak i drugim wypadku ok. $\frac{2}{3}$ ogólnej sumy obrotu towarowego. Tak więc, jeżeli chodzi o przywóz angielski do Stanów Zjedn., ulgi objęły 65% jego ogólnej wartości, z czego najwięcej, bo 22% przypada na zobowiązania utrzymania dalszego przywozu bez cła, 17% — na różnego rodzaju ustępstwa, 15% — na zafiksowanie ceł istniejących, a tylko 11% — na obniżki ceł, przeważnie w granicach 20+40%. Co do przywozu amerykańskiego do W. Brytanii — to ulgi objęły mn. w. 67% jego wartości, a w szczególności obniżki ceł ok. 27%, zobowiązania utrzymania dotychczasowego przywozu bezcłowego ok. 23% i zafiksowanie dotychczasowych ceł 15%.

Co do poszczególnych artykułów, objętych ulgami, Stany Zjedn. uzyskały przede wszystkim ułatwienia w przywozie do Anglii produktów swego rolnictwa. Tak więc zniesione zostało cło od pszenicy w wysokości sh 2, smalcu i szynki, ulgi zaś przyznano przy przywozie owoców kalifornijskich (tych ostatnich jednak tylko w określonych porach roku). Wśród ceł na wyroby przemysłowe obniżone zostały stawki dla pewnych kategorii maszyn, a w szczególności maszyn biurowych i domowego użytku; dla samochodów W. Brytanii zgodziła się zafiksować cło obecne, wynoszące 33 $\frac{1}{3}$ % — z tym jednak, że odnosi się to tylko do maszyn silniejszych. Ograniczenie to pozostaje w związku z zamierzoną podwyżką cła na samochody z silnikami o mocy do 25 KM, mającą za zadanie uniemożliwienie przywozu tanich wozów niemieckich, które już pojawiły się na rynku angielskim, stanowiąc poważną konkurencję dla produkcji krajowej.

Spśród towarów angielskich, wywożonych na rynek amerykański, stosunkowo największe znaczenie posiadają: zafiksowanie cła dla whisky (obniżonego już o 50% w 1935 r.), którego rocznie wywozi się do Stanów Zjedn. za przeszło £ 5 miln., oraz obniżka cła dla tekstyliów, w granicach 20+30%, których wywozi się za przeszło £ 10 miln., następnie ulgi uzyskano dla wywozu artykułów ceramicznych (porcelana i fajans), skórzanym, m. in. dla obuwia i dużej ilości innych towarów, wywożonych w mniejszych ilościach.

Traktat handlowy anglo-amerykański zawarty został na okres 3 lat — z tym, że o ile nie zostanie wypowiedziany na 6 miesięcy naprzód, zostanie automatycznie sprolongo-

wany. Oparty on jest o KNU, zawiera jednak typowe dla Stanów Zjedn. zastrzeżenie, że określone przez traktat stawki mogą ulec zmianie, o ile by z klauzuli tej największą korzyść miała odnieść strona trzecia. Ciekawe postanowienia zawiera następnie traktat w dziedzinie walutowej, mianowicie przewiduje on możliwość rewizji stawek na wypadek poważniejszej zmiany relacji funta do dolara. Dodać należy, że obecność tej klauzuli tłumaczona jest powszechnie jako zapowiedź utrzymania, na najbliższą przynajmniej przyszłość, obecnego stosunku tych dwu walut. Dalej zawiera traktat postanowienia ochronne na wypadek stosowania cen dumpingowych lub wywozu subwencjonowanego i wreszcie przewiduje możliwość reglamentacji przywozu w razie zaprowadzenia reglamentacji produkcji krajowej.

Wiadomość o podpisaniu traktatu handlowego Wielkiej Brytanii ze Stanami Zjedn., oczekiwany od tak dawna, została powitana w obu krajach z dużym zadowoleniem. Pierwsze oceny, jakie ukazały się na łamach prasy, są na ogół jednak dość powściągliwe, sfery gospodarcze bowiem unikają jeszcze wypowiedzania opinii przed dokładnym przestudiowaniem obfitego materiału, jaki stanowią listy ulg. Ponadto zaś nie jest jeszcze znany dokładnie tekst traktatu Stanów Zjedn. z Kanadą, który stanowi naturalne uzupełnienie układu zasadniczego. W każdym razie — zarówno w obu zainteresowanych krajach, jak i w wielu innych — fakt zawarcia traktatu handlowego pomiędzy dwoma krajami, biorącymi tak poważny udział w handlu światowym, powitany został z ogólnym zadowoleniem jako krok — może na razie nieznaczący — ku liberalizacji wymiany międzynarodowej.

(mr)

NIEMCY

UBEZPIECZENIE POLITYCZNEGO RYZYKA EKSPORTU. — Wypadki polityczne w Hiszpanii, Palestynie, na Dalekim Wschodzie itd. dały impuls do zwrócenia szczególnej uwagi na niebezpieczeństwo, na które eksport niemiecki do tych krajów bywa narażony, i zapobieżenie nie tylko szkodom, wynikającym z niewypłacalności dłużnika, ale także tym, które pociągają za sobą zaburzenia polityczne w krajach odbiorczych. Dziedzina ryzyka „politycznego” da się odgraniczyć technicznie od ryzyka „gospodarczego”, chociaż rzeczowo zachodzą one jedna na drugą i często bywają przyczynowo powiązane. Dlatego świadczenia niemieckiego ubezpieczenia kredytów wywozowych rozciągają się zawsze na oba rodzaje niebezpieczeństwa.

Charakter „polityczny” ryzyka wyjaśnimy na przykładzie następującym: Ubezpieczona wierzytelność za dostawę niemieckiego towaru do Iranu, w wysokości RM 10 000, jest płatna dn. 31/XII 1938 r. W międzyczasie Rząd irański wydał zarządzenia, uniemożliwiające krajowemu dłużnikowi punktualne dopełnienie swego zobowiązania płatniczego wobec wierzyciela niemieckiego. Te zarządzenia mogą być różnorodnej natury: a) ogólny zakaz płacenia lub ściągania (moratorium), uniemożliwiający całkowicie zaspokojenie wierzyciela; takie zakazy wydawane są w wypadkach wojny zewnętrznej lub wewnętrznej, czasem także w razie dotkliwych klęsk gospodarczych; b) zakaz płacenia lub ściągania pretensyj w umówionej walucie, lub wreszcie c) nakaz wpłacania długów na rzecz wierzycieli zagranicznych na konto zablokowane lub rozrachunkowe. Ubezpieczenie obejmuje w tym wypadku ryzyko, połączone z niemożnością otrzymania na czas należnej kwoty w reichsmarkach.

Wypadki b i c zdarzają się wszędzie tam, gdzie dany kraj zaprowadza reglamentację dewizową. Ryzyko łączy się tutaj z faktem, że dłużnik, zamiast uiścić się wprost, musi dług swój wpłacać na konto rozrachunkowe, funkcjonowanie zaś clearingu nieraz pozostawia sporo do życzenia (czy to z powodu braku wpłat w kraju partnera, czy też z powodu ociężałości biurokratycznej), przeto krótsza lub dłuższa zwłoka w otrzymaniu należności przez eksportera stanowi regułę.

Stan faktyczny wypadku ubezpieczenia politycznego jest dany, jeśli zarządzenia, wymienione pod a, b i c, istniały już w chwili płatności pretensji i utrzymały się przez 12 miesięcy od dnia płatności, uniemożliwiając wierzycielowi zaspokojenie się. Zgłaszając się po odszkodowanie, winien zatem ubezpieczony dowieść tyłko istnienia tego stanu faktycznego, natomiast kwestia przyczyn jego powstania jest obojętna. Wysokość odszkodowania wynosi w wypadkach a i b 66 $\frac{2}{3}$ %, w wypadku zaś c — 90%. Po wypłacie odszkodowania przechodzi pretensja eksportera względem zagranicznego dłużnika, do wysokości odszkodowania, na zakład ubezpieczeń. Zatem utrzymana jest zasada, że ubezpieczony ponosi także część szkody (w najczystszych wypadkach — utrudnień, wywołanych reglamentacją dewizową — udział ten sięga tylko 10%), przez co zakład ubezpieczeń zapewnia sobie jego współdziałanie w wydobyciu zamrożonych pretensyj.

Do zakresu ubezpieczeń politycznych zaliczyć należy również ubezpieczenia od strat kursowych, powstałych skutkiem spadku wartości kwot w walucie kraju dłużniczego, złożonych na koncie zablokowanym lub clearingowym. Ubezpieczenie pokrywa tutaj ryzyko do wysokości 90% marży straty. A więc w przykładzie, przytoczonym wyżej, jeśli waluta irańska straci połowę swej wartości zewnętrznej w czasie między dn. 31/XII 1938 r. i dniem efektywnej wypłaty wierzycielowi niemieckiemu w reichsmarkach, to otrzymuje on tytułem odszkodowania RM 4 500 (razem więc RM 9 500).

W wypadkach finansowania pośredniego eksportu przez banki (co zdarza się często, zwłaszcza gdy chodzi o długie terminy kredytowe, konieczne przy większych dostawach inwestycyjnych, np. urządzeniach fabrycznych) zawarcie umowy ubezpieczeniowej stwarza nieraz dopiero podstawę i jest warunkiem zawarcia umowy kredytowej. Bank uzyskuje wówczas pewność, że jego kredyty nie będą narażone ani na ryzyko niewypłacalności importera, ani na ryzyko polityczne. Poza tym inne zabezpieczenia zwyczajowe przy kredytach finansowych, jak depozyty papierów wartościowych, hipoteka itp. — stają się tu zbędne, przez co oszczędza się na pracy i kosztach, a ponadto nie zmniejsza się płynności eksportera.

Koszt normalnego gospodarczego i politycznego ryzyka nie przewyższa nigdy 2% za wierzytelności płatne do 5 miesięcy (2%₀₀ za każdy dalszy miesiąc). Ta stawka maksymalna jest liczona jednak tylko eksporterem, którzy nie są stałymi klientami instytucji. Poza tym na wysokość stawki ma wpływ opinia o sytuacji kredytowej importera, sytuacja gospodarcza i polityczna kraju dłużniczego, długość udzielonego kredytu towarowego itd. Na ogół koszty ubezpieczenia eksportowego zniżyły się znacznie w ostatnich 6 latach — i to zarówno w liczbach bezwzględnych, jak i pośrednio, przez rozbudowę działu usług ubocznych, wyswiadczanych eksporterom (porada co do formy i treści kontraktów, przepisów dewizowych, ustawodawstwa wekslowego, hipotecznego, konkursowego, przewozowego itd.).

FINLANDIA

WPŁYWY FLOTY HANDLOWEJ W ROKU 1937. — Wpływy fińskiej floty handlowej wyniosły w 1937 r. ogółem 1116·2 miln. Fmk. (marek fińskich), podczas gdy ogólna wartość floty w tym roku szacowano na 1177·2 miln. Fmk., a w 1936 r. liczby te wyniosły — odpowiednio — 824·5 miln. Fmk. i 905·5 miln. Fmk.

Jeżeli się zważy, że w powyższych latach żaglowce i lichterki stanowiły ok. 8÷10% ogólnej wartości floty fińskiej, a wpływy tej kategorii tonażu są stosunkowo znacznie mniejsze, aniżeli tonażu morskiego o napędzie mechanicznym, to jest jasne, że roczne zarobki brutto tego ostatniego tonażu sięgają co najmniej jego wartości. Świadczy to o olbrzymiej roli floty handlowej w pozyskiwaniu dewiz dla kraju, co winno być dla nas jednym więcej bodźcem w pracy nad rozwojem polskiej floty handlowej.

Jak szacuje „Hansa”, — przeciętne roczne wpływy fińskiej floty handlowej w okresie powojennym kształtowały się następująco: w latach 1921÷25 — 373·5 miln. Fmk., 1926÷30 — 488·6 miln. Fmk. i 1930÷35 — 603 miln. Fmk.

Dodać należy, że tonaż fińskiej floty handlowej wzrósł z 312 statków o pojemności 166 689 brt w końcu czerwca 1920 r. do 388 statków o pojemności 540 146 brt w połowie 1937 r.

Z RYNKÓW
ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie 7÷19/XI 1938 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	7÷12/XI	14÷19/XI	Różnica %
	Pszemica		
Berlin . . .	20·70	20·70	—
Praga . . .	168·30½	168·30½	—
Chicago . . .	—	2·45	—
Buenos Aires . . .	2·05	2·16½	+ 5·6
Liverpool . . .	2·53	2·68	+ 5·9
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	2·91	2·99	+ 2·7

	Żyto		
Berlin . . .	18·90	18·90	—
Praga . . .	139·87½	139·87½	—
Chicago . . .	1·64	1·66	+ 1·2
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	—	—	—
	Owies		
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	120·70	120·70	—
Chicago . . .	1·96	1·96	—
Buenos Aires . . .	1·74	1·72	— 1·2
Liverpool . . .	3·03	2·84½	— 6·2
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	2·40	2·40	—
	Jęczmień browarny		
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	135·00	135·00	—
Chicago . . .	2·27	2·28	+ 0·4
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	—	—	—

BYDŁO I MIĘSO

— Na rynkach bydła i mięsa w październiku panowała w porównaniu z poprzedzającym okresem słabsza tendencja.

W Anglii na rynku bekonowym w miesiącu sprawozdawczym ceny zniżowały przy malejącym zapotrzebowaniu. Pod wpływem osłabienia tendencji rynkowej notowania bekonów wszystkich rodzajów, obniżyły się w końcu miesiąca o sh 4÷6 na 1 cwt. Stosunkowo najpoważniejsza zniżka notowań objęła niższe gatunki bekonu, podczas gdy najwyższa klasa bekonu duńskiego i angielskiego wykazała względnie większą odporność.

Na rynku wiedeńskim bydła i trzody chlewnej przez cały okres sprawozdawczy panowała spokojna tendencja.

Londyn. — Na rynku bekonów notowano oficjalnie w dn. 20/X — w sh za cwt: bekon duński Nr 1 sizeable 95, Nr 2 94, Nr 3 93, Nr 1 ciężkie 95, Nr 2 94, szóstki Nr 1 93, Nr 2 92, holenderskie Nr 1 sizeable 92, Nr 2 91, Nr 3 91, Nr 1 ciężkie 92, Nr 2 91, szóstki Nr 1 90, Nr 2 89, polskie Nr 1 sizeable 86, Nr 2 84, Nr 3 83, Nr 1 ciężkie 86, Nr 2 84, szóstki Nr 1 84, irlandzkie sizeable Nr 1 83÷93, Nr 2 82÷89, prima sizeable 86, chude ciężkie 84÷93, prima ciężkie i chude szóstki 87, prima szóstki 83, litewskie Nr 1 sizeable 87, Nr 2 86, Nr 3 85, Nr 1 ciężkie 87, Nr 2 85, Nr 1 szóstki 85, angielskie sizeable Nr 1 94, Nr 2 93, Nr 3 90, ciężkie

Nr 1 94, Nr 2 93, szóstki Nr 1 92, Nr 2 91, bekon „cesarskie”, wyhodowane w Anglii, Nr 1 sizeable 83, Nr 2 81, Nr 3 78, Nr 1 ciężkie 83, Nr 2 80, Nr 1 szóstki 81, szwedzkie Nr 1 sizeable 92, Nr 2 91.

Wiedeń. — Urzędowe notowania — w fen. niem. za 1 kg żywej wagi — z końca miesiąca: woły prima 55÷99, wyjątkowo 105, stadniki 66÷76, krowy dobre 54÷69, chude 43÷53, świnię słoninowe prima 105, angielskie krzyżówki 105÷103, rumuńskie banater 110, serbskie 105÷106, mięsne ciężkie 108÷110, lekkie 110, stare słoninowe 100÷102, chłopskie 105÷107.

MASŁO

— Na rynkach masła w październiku panowała słaba tendencja.

Londyn. — Na rynku masła notowano urzędowo w połowie października — w sh za 1 cwt: nowozelandzkie 116, australijskie 114, duńskie 129÷130, estońskie i łotewskie 112, polskie 110.

JAJA

— Na rynkach jaj w październiku pod wpływem malejącej w tym okresie produkcji i zwiększającego się spożycia — ceny kształtowały się zwyklowo.

Na rynku angielskim do połowy okresu sprawozdawczego panowała tendencja spokojna, a następnie ujawniła się dość znaczna zwykła notowań i ożywienie.

Londyn. — Urzędowe notowania jaj — w szylingach i pensach za 120 szt.: duńskie 17 lbs 16·0÷16·6, 15·5 lbs 15·6÷16·0, 14 lbs 13·9÷14·0, angielskie specjalne 25·6, standartowe 23·0, średnie 17·0, angielskie 17 lbs 24·0, 15·5 lbs 22·0÷22·6, 15 lbs 21·6÷22·0, 14 lbs 16·6÷17·0, francuskie mieszane 57÷58 kg 14·0÷14·6, irlandzkie extra specjalne 24·0, specjalne 23·6÷24·0, standartowe 22·6, wybrane 17·0, holenderskie brunatne 68÷69 kg 17·3÷17·9, 66÷67 kg 17·0÷17·3, 62÷63 kg 16·3÷16·6, 57÷68 kg 15·6÷15·9, mieszane 68÷69 kg 16·3÷16·6, 57÷58 kg 15·6÷15·9, 15·6÷15·9, polskie o wadze 15·5 lbs 9·6÷10·0, 15 lbs 9·3, 14 lbs 9·0÷9·3, czerwone 7·9÷8·0, litewskie o wadze 18 lbs 14·0, 17 lbs 13·6, 14 lbs 10·6÷11·0, rumuńskie o wadze 53÷54 kg 8·6÷8·9, szwedzkie 15·5 lbs 15·0÷15·3, 14 lbs 12·6÷12·9, 13 lbs 10·0÷10·6.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwyczaj. 1 str. — zł 300, ½ str. — 200, ¼ str. — zł 125, ⅓ str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, ⅓ str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, ⅓ str. — zł 55, ⅓ str. — zł 40, ¼ str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor Naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Likwidator Spółki Akcyjnej „Terem“ Spółka Akcyjna dla Przemysłu Budowlanego w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w Krakowie w biurze przy ul. Batorego 15 b w dn. 12 grudnia 1938 r. o godz. 18 z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie likwidatora; 2) Zatwierdzenie ostatecznych rachunków likwidatora; 3) Wyznaczenie osoby z art. 460 § 2 K. H.; 4) Rozdział ewent. nadwyżki lub pokrycie niedoboru; 5) Wnioski w sprawie wykreślenia firmy z rejestru handlowego.

U w a g a. — Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje przynajmniej 7 dni przed Zgromadzeniem w biurze Spółki w Krakowie, ul. Batorego 15 b. 2011

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Górniczo-Przemysłowego „Saturn“, Spółka Akcyjna

ma zaszczyt zaprosić PP. Akcjonariuszów na

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

mające się odbyć w dn. 5 grudnia 1938 r. o godz. 11 rano w Biurze Głównym Towarzystwa w mieście Czeladzi na kopalni „Saturn“.

Porządek obrad:

Wyjaśnienie treści uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dn. 24 maja 1937 r. w przedmiocie zatwierdzenia bilansu w dn. 31 grudnia 1936 r. oraz rachunku zysków i strat za 1936 r. w związku z odpisem na amortyzację.

Dla uzyskania prawa uczestnictwa i głosu w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu PP. Akcjonariusze obowiązani są — w myśl art. 399 Kodeksu Handlowego — przedstawić Zarządowi przynajmniej na tydzień przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia swoje akcje na okaziciela lub zaświadczenie na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej krajowej, lub w Dresdner Banku w Berlinie i jego oddziałach.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestnictwa w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej przynajmniej na tydzień przed odbyciem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

Jeżeli Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie w dniu tym nie odpowie warunkom § 12 statutu, to powtórne Zgromadzenie będzie wyznaczone stosownie do przepisów, zawartych w tymże § 12. 2053

II OGŁOSZENIE

Polska Spółka Akcyjna „Pharma“ Magister Bolesław Jawornicki w Krakowie, ul. Długa 48

zawiadamia, że na Walnym Zgromadzeniu, odbytym w dn. 22 października b. r. uchwalona została

obniżka kapitału akcyjnego z zł 540 000 na zł 360 000

Po myśli art. 441 § 1 wzywa się wierzycieli Spółki, aby — jeżeli nie zgadzają się na obniżenie, wnieśli swe sprzeciwy w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty ostatniego ogłoszenia.

Kraków, dn. 21 listopada 1938 r. 2052

I OGŁOSZENIE

Zarząd „Widzewskiej Manufaktury“, Spółki Akc. w Łodzi

zaprasza niniejszym PP. Akcjonariuszy Spółki na

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się w siedzibie Spółki w Łodzi, przy ul. Śródmiejskiej Nr 13, w pierwszym terminie w dn. 14 grudnia 1938 r. o godz. 9 z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego Zgromadzenia;
2) Reasumcja uchwał w przedmiocie zatwierdzenia bilansu Spółki za lata 1936 i 1937 operacyjne.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje w kasie Spółki za pokwitowaniem najpóźniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia i nie odbierać ich przed ukończeniem tegoż Zgromadzenia. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w krajowej instytucji kredytowej, względnie — zgodnie z zezwoleniem Pana Ministra Skarbu — w jednej z następujących instytucji kredytowych zagranicznych:

„Schweizerische Kreditanstalt“, Zurych,
„Banca Commerciale Italiana“, Mediolan,
„Crédit Lyonnais“, Paryż oraz
„Westminster Bank“, Londyn.

W zaświadczeniu należy wymienić liczby akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Stosownie do par. 9 statutu Spółki, Walne Zgromadzenie będzie prawomocne w oznaczonym wyżej terminie, o ile obecni będą na nim akcjonariusze lub ich pełnomocnicy, reprezentujący nie mniej, niż 60% kapitału zakładowego.

W razie niedojścia do skutku powyższego Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia w pierwszym terminie, odbędzie się ono w drugim terminie bez względu na ilość reprezentowanych akcji, w tymże dn. 14 grudnia 1938 r. o godz. 10 w tym samym lokalu i z tym samym porządkiem dziennym.

Z a r z ą d

Widzewskiej Manufaktury, Spółki Akc.

w Łodzi

2059-48-49

II OGŁOSZENIE

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Banku Komerccjalnego, Spółki Akcyjnej w likwidacji w Krakowie

odbędzie się w dn. 12 grudnia 1938 r. o godz. 12 w lokalu Banku w Krakowie, Rynek Gł. 15, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zatwierdzenie bilansu likwidacyjnego;
2) Ewentualne wnioski.

Na Walnym Zgromadzeniu ma prawo głosu każdy akcjonariusz, który przynajmniej na 7 dni przed zebraniem Walnego Zgromadzenia złoży swe akcje lub dowody depozytowe w kasie Banku. Każda akcja daje 1 głos.

2023-47-48

Likwidatorzy

Sąd Okręgowy w Gdyni

Do rejestru handlowego Dział B Nr 44 przy firmie:

Rudy i Prażalnie w Gdyni, Spółka Akcyjna

w dn. 12 października 1938 r. dopisano:

Uchwałą Walnego Zgromadzenia z dn. 27 lipca 1938 r. Spółkę rozwiązano. Likwidatorem Spółki ustanowiono Dr Jana Urbanczyka. 2060

**WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW
Młynów i Tartaków Wągrowieckich, Spółki Akcyjnej
w Wągrowcu**

odbędzie się w piątek dn. 16 grudnia 1938 r. o godz. 16 minut 30 w lokalu p. Szydłowskiego w Wągrowcu (dworzec).

Porządek obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz przedłożenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok 1937/38; 2) Potwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok 1937/38, oraz podział zysków względnie strat i udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 3) Wybory do Rady Nadzorczej; 4) Wolne głosy.

Akcjonariusze, którzy pragną brać udział w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej tydzień przed Walnym Zgromadzeniem złożyć akcje swoje w Młynach i Tartakach Wągrowieckich Sp. Akc. w Wągrowcu względnie zaświadczenia złożenia tychże u polskiego notariusza lub w jakimkolwiek Banku w Polsce.

Młyny i Tartaki Wągrowieckie Sp. Akc. w Wągrowcu
Rada Nadzorcza:
Kazimierz Grabowski, prezes
Wągrowiec, dnia 10 listopada 1938 r. 2012-47-48

II OGŁOSZENIE

**Rolej Lokalna „Siersza-Trzebinia-Skawce“, Sp. Akc. w likwidacji
NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZY**

Spółki Akcyjnej w likwidacji „Kolej Lokalna Siersza-Trzebinia-Skawce“ odbędzie się dn. 7 grudnia 1938 r. o godz. 10 przed poł. w Krakowie w sali konferencyjnej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych z następującym porządkiem dziennym:

1) Przyjęcie sprawozdania z czynności oraz zatwierdzenie rachunków za okres czasu od 1/I 1937 r. do 30/IX 1938 r. i udzielenie absolutorium likwidatorom i Radzie Nadzorczej (Komisji Rewizyjnej) za ten okres czasu; 2) Zatwierdzenie dokonanego przez likwidatorów podziału majątku; 3) Stwierdzenie dokonanego zamknięcia likwidacji Spółki i jej rozwiązania.

Warunki prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu określa § 21 statutu Spółki.

Lwów, dn. 15 listopada 1938 r.
2055

Likwidatorzy

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Zakłady Włókiennicze Karol Hoffrichter, Spółka Akcyjna

na zasadzie § 16 statutu ma zaszczyt zaprosić PP. Akcjonariuszów na

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
mające się odbyć w dn. 20 grudnia 1938 r. o godz. 11 przed poł. w lokalu Zarządu Spółki Akcyjnej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr 204.

Porządek dzienny:

Udzielenie Zarządowi zezwolenia na wydanie zabezpieczenia hipotecznego celem uzyskania kredytu.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Zebraniu, winni złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje lub odpowiednie zaświadczenie, napóźniej na 7 dni przed Zebraniem (§ 16 statutu).

Na mocy § 16 statutu akcjonariusze, reprezentujący $\frac{1}{10}$ część kapitału akcyjnego, mają prawo żądać umieszczenia dodatkowych spraw na porządku dziennym Walnego Zgromadzenia w drodze zgłoszenia pisemnego żądania, ze wskazaniem konkretnych wniosków, nie później jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. 2065

Zarząd „Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce“, Sp. Akc.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że poczynając od dn. 25 listopada b. r., będzie

wydawać nowe akcje 100-złotowe

wraz z talonem kuponowym od 1938 r. w zamian za dawne 100-złotowe bez kuponów, we wtorki i piątki każdego tygodnia w godz. 10—12 w Warszawie w lokalu przy ul. Zgoda Nr 8. 2064

**„Wrzosowa“ Fabryka Portland-Cementu, Spółka Akcyjna
w likwidacji**

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

odbędzie się w dn. 14 grudnia 1938 r. o godz. 12 w biurze Spółki w Warszawie, przy ul. Mazowieckiej Nr 7.

Przedmiotem obrad będą:

1) Wybór przewodniczącego Zgromadzenia; 2) Zatwierdzenie dodatkowych wynagrodzeń dla likwidatorów Spółki; 3) Zatwierdzenie ostatecznych rachunków Spółki i sprawozdania likwidacyjnego; 4) Uchwała o rozwiązaniu Spółki i wykreśleniu jej z Rejestru Handlowego; 5) Uchwała, dotycząca przechowania ksiąg i dokumentów Spółki; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w biurze Spółki swe akcje, względnie zaświadczenia notarialne lub instytucyj kredytowych, najpóźniej na 7 dni przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia. 2040-47-48

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Towarzystwa Warszawskich Kolei Dojazdowych
SPÓŁKA AKCYJNA**

zawiadamia Akcjonariuszów, że w dn. 21 grudnia 1938 r. o godz. 12 odbędzie się w lokalu Spółki, Marszałkowska 9

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie budżetu na 1939 r.; 2) Delegowanie do dn. 30 czerwca 1939 r. dwóch członków Rady Nadzorczej do wykonywania nadzoru nad działalnością Zarządu i udzielenie im prawa łącznego podpisu z obecnymi prokurentami; 3) Upoważnienie Zarządu do sprzedaży zbędnych dla eksploatacji gruntów: a) po b. boczny do Zawad i Piud ogólnej powierzchni 8805 m², b) w Jabłonie I ogólnej powierzchni 651 m²; 4) Wolne wnioski.

U w a g i. — 1) Akcjonariuszom przysługuje prawo zgłaszania wolnych wniosków do dn. 6 grudnia 1938 r.; 2) Termin składania akcji do dn. 13 grudnia 1938 r.; 3) W myśl art. 61 Prawa o Spółkach Akcyjnych, Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji. 2061

**Towarzystwo Handlowe Royal Typewriters w Polsce
SPÓŁKA AKCYJNA**

Bilans sporządzony na dz. 31 października 1938 r.

AKTYWA. — Ruchomości i urzędzenia zł 42 785'91; Gotówka w kasie i bankach zł 43 246'87; Papiery wartościowe zł 1 200'00; Weksle zł 142 598'07; Towary zł 169 438'76; Odbiorcy zł 91 550'16; Różni zł 4 688'22; Należności wątpliwe zł 3 354'39; Koszty okresu przyszłego zł 1 473'63; Straty z lat poprzednich, mniej zysk za bieżący okres operacyjny zł 822 146'18; **Razem zł 1 322 482'19.**

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 750 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 19 340'29; Wierzyciele zł 547 098'39; Koszty okresu bieżącego zł 6 043'51; **Razem zł 1 322 482'19.**

Sumy pozabilansowe. — Weksle gwarancyjne oraz różni za gwarancje po zł 57 825'50.

Zobowiązania zagraniczne: \$ 98 528'28 i RM 4 695'12.

Rachunek strat i zysków od 1 XI 1937 r. do 31 X 1938 r.

WINIEN. — Koszty: sprzedaży zł 265 280'70, warsztatu zł 30 650'50, ekspedycji zł 8 986'39, kredytów zł 8 167'85; Podatki zł 19 051'99; Świadczenia socjalne zł 9 616'52; Odpisy amortyzacyjne zł 4 270'16; Inne koszty administracyjne zł 98 381'63; Odpisy na wątpliwych dłużników zł 9 175'25; Strata na obcych maszynach zł 610'00; Strata na różnicach kursu zł 10'91; Zysk zł 33 669'55; **Razem zł 487 871'45.**

MA. — Zysk ze sprzedaży zł 482 702'78; Wpływy od dłużników, spisanych na straty zł 5 168'67; **Razem zł 487 871'45.**

2068

Zarząd Filharmonii Warszawskiej, Spółki Akcyjnej

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 14 grudnia 1938 r. o godz. 12 w poł. w siedzibie Spółki w Warszawie ul. Jasna 5 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz rozpatrzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1937/38 i udzielenie pokwitowania władzom Spółki; 3) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1938/39; 4) Wybór jednego członka Zarządu na miejsce ustępującego oraz 5 członków Komisji Rewizyjnej; 5) Ustalenie wynagrodzenia członków Zarządu oraz członków Komisji Rewizyjnej; 6) Upoważnienie Zarządu do prowadzenia sezonów koncertowych.

2069

I OGŁOSZENIE O LIKWIDACJI SPÓŁKI

Europejskie Towarzystwo Ubezpieczeń Towarów
i Pakunków Podróżnych, Spółka Akcyjna

Niniejszym podajemy do wiadomości, że Europejskie Towarzystwo Ubezpieczeń Towarów i Pakunków Podróżnych, Spółka Akcyjna z dn. 15 października 1938 r. weszło w stan likwidacji, o czym został dokonany wpis w rejestrze handlowym przy Sądzie Okręgowym w Warszawie.

W związku z powyższym

wzywamy wszystkich wierzycieli

Spółki: Europejskie Towarzystwo Ubezpieczeń Towarów i Pakunków Podróżnych, Spółka Akcyjna do zgłoszenia swoich wierzycielskich w siedzibie Spółki w Warszawie, ul. Jasna 4, w ciągu sześciu miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia.

Likwidatorzy Spółki

Dr Marceli Einhorn, Ludwik Kronenberg, dr Henryk Rittermann
Andrzej Sliwiński 2050

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Przemysłu Elektrycznego „Czechowice“
w Czechowicach

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 16 XII 1938 r. o godz. 16 odbędzie się w lokalu administracyjnym Spółki w Czechowicach

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Powzięcie uchwały na podwyższenie kapitału akcyjnego z kwoty 280 000 na 1 000 000 — przez wydanie 7 200 sztuk nowych akcji na okaziciela nominalnej wartości zł 100; 3) Zmiana statutu Spółki § 4 — stosownie do uchwały wg punktu 2 porządku dziennego; 4) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą akcje swoje złożyć najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w Zarządzie Spółki w Czechowicach.

2063-48-49

Zarząd firmy „Towarzystwo Handlowe Royal Typewriters w Polsce“
SPÓŁKA AKCYJNA

podaje do wiadomości — zgodnie z art. 58 Prawa o Spółkach Akcyjnych, że w dn. 19 listopada 1938 r. odbyło się Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki, na którym obecni byli akcjonariusze, reprezentujący cały kapitał Spółki.

Na Zebraniu tym postanowiono jednogłośnie: zatwierdzić sprawozdanie Zarządu Spółki i bilans, zamykający się cyfrą zł 1 322 482 19 wraz z rachunkiem zysków i strat na rok operacyjny 1937/38; udzielić władzom Spółki pokwitowania z działalności w roku sprawozdawczym oraz kontynuować działalność Spółki.

2067

Towarzystwo Mijaczowskich Odlewni Stali
i Zakładów Mechanicznych „Bracia Bauerertz“, Spółka Akc.
Mijaczów, poczta Myszków

Bilans za czas od 1 lipca 1937 r. do 30 czerwca 1938 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 58 033'02; Budynki fabryczne i mieszkalne zł 605 795'22; Urządzenia techniczne zł 1 508 402'91; Dobra „Mijaczów“ zł 249 403'57; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 771 525'90; Papiery procentowe zł 13 667'52; Weksle zł 37 122'17; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 1 931 782'86; Kaucje zł 58 391'80; Zaliczenia kolejowe i inne zł 12 411'29; Materiały: Surowce i materiały zł 453 910'71; Wyroby surowe i niewykończony zł 182 161'86; Dłużnicy: a) należność z tytułu umów kartelowych: 1) z tytułu operacji handlowej zł 410 670'25, b) odbiorcy zł 452 882'72, c) dostawcy zł 3 814'38, d) różni zł 351 329'23; Sumy przechodnie zł 11 298'55; **Ogółem zł 7 112 603'96.**

Gwarancje zł 754 646'66; Kaucje gotówkowe zł 3 759'13; Kaucje w papierach procentowych zł 43 456'00; Kaucje w akcjach zł 11 176'67; Zysa zł 157 126'14.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 2 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 522 354'24; Specjalny fundusz rezerwowy zł 971 290'92; II. Kapitał amortyzacyjny: z lat ubiegłych zł 2 028 775'65, z roku sprawozdawczego zł 24 428'74; III. Wierzyciele: Różni zł 564 014'75; Banki zł 24 219'10; Odbiorcy zł 27 822'75; Dostawcy zł 67 770'85; Długi hipoteczne zł 28 000'00; Fundusz karny zł 6 345'21; Nieodebrana dywidenda zł 36 527'00; Nieodebrana robocizna zł 25'95; Zaliczenia kolejowe zł 2 558'91; Sumy przechodnie zł 214 291'25; Sumy przechodnie kasowe zł 156'55; Sumy przechodnie kasowe — ofiara na F. O. N. zł 2 162'49; Rezerwa na podatki z 1936/37 r. zł 15 862'20; Rezerwa na podatki z roku sprawozdawczego zł 217 000'00; Nadwyżka zł 358 997'60; **Ogółem zł 7 112 603'96.**

Różni za gwarancje zł 754 646'66; Różni za kaucje zł 58 391'80; Zysa zł 157 126'14.

Rachunek zysków i strat
na dz. 30 czerwca 1938 r.

WINIEN. — Koszty administracyjne zł 613 828'08; Koszty eksploatacyjne zł 1 620 960'78; Koszty sprzedaży zł 217 680'38; Koszty handlowe zł 109 852'54; Podatki państwowe i komunalne zł 139 146'19; Świadczenia socjalne zł 102 144'35; Inne straty zł 26 426'39; Amortyzacja zł 24 428'74; Rezerwa na podatek dochodowy zł 217 000'00; Nadwyżka zł 358 997'60; **Ogółem zł 3 430 465'05.**

MA. — Wpływy zł 3 430 465'05; **Ogółem zł 3 430 465'05.**

2062

Towarzystwo Górniczo-Przemysłowe „Będzin-Olkusz“
SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 czerwca 1938 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 312 005'20; Należności górnicze zł 161 105'56; Domy mieszkalne zł 57 592'79; Razem zł 530 703'55; Majątek płynny: Różni dłużnicy: Franko-Polskie Towarzystwo Górnicze, S. A. zł 500'00; Kaucje zł 1 489'40; Papiery wartościowe obce zł 2'00; Razem zł 1 991'40; Zyski i straty: Pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego zł 237 457'35; Strata za rok operacyjny 1937/1938 zł 23 854'63; Razem zł 261 311'98; **Ogółem zł 794 006'93.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny: Kapitał akcyjny: 5 000 akcji po zł 140 zł 700 000'00; Rezerwy: Kapitał zapasowy zł 10 000'00; Amortyzacje: Kapitał amortyzacyjny: pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego zł 2 972'16, odpisano w roku operacyjnym bieżącym —, razem zł 2 972'16; Zobowiązania: Różni wierzyciele: Członkowie Rady Nadzorczej zł 2 687'50; Członkowie Komisji Rewizyjnej zł 312'50; Kasa Urzędu Skarbowego w Sosnowcu zł 7'20; Ubezpieczalnia Społeczna w Sosnowcu zł 7'20; Zarząd Miejski w Olkuszach zł 845'00; Gwarectwo „Hr. Renard“ w Sosnowcu zł 77 173'37; Kaucje zł 2'00; Razem zł 81 034'77; **Ogółem zł 794 006'93.**

Rachunek zysków i strat za rok operacyjny 1937/1938

WINIEN. — Koszty ogólne zł 9 019'05; Podatki państwowe, miejskie i gminne zł 9 383'28; Dzierżawa terenów piaskowych zł 2 067'50; Rachunek procentów zł 3 384'80; **Ogółem zł 23 854'63.**

MA. — Strata za rok operacyjny 1937/1938 zł 23 854'63. Sosnowiec, dn. 6 października 1938 r.

2047

Cukrownia Tuczo, Spółka Akcyjna w Tucznie

Bilans na dz. 30 czerwca 1938 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Posiadłość ziemska z 53 471'35; Budynki: fabryczne murowane z 1 154 685'33, mieszkalne murowane z 407 441'96, gospodarcze murowane z 33 873'27, razem budynki z 1 596 000'56; Maszyny i aparaty z 2 491 437'75; Nowe urządzenia z 53 862'31; Urządzenia zewn. ziemne i wodne z 5 275'66; Bocznicza kolejowa do st. Jaksice: tory z 60 174'14, tabor z 42 802'59, razem z 102 976'73; Kolejki wąsko-torowe: tory z 340 695'91, tabor z 172 379'95, razem z 513 075'86; Kolejka polna z 552'50; Odstojniki z 99 169'53; Ruchomości z 6 702'62; Inwentarz: żywy z 6 473'50, zaprzęg z 1 723'40, razem z 8 196'90; Ogółem majątek stały z 4 930 721'77; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie z 27 426'98; Banki z 365 759'90; Papiery procentowe (pożyczki państwowe) z 60 977'21; Akcje i udziały z 390 839'91; Razem z 845 004'00; Remanenty: cukier z 1 035 079'52, melas z 10 358'23, wysłodki suszone z 14 552'00, opał, koks, kamień wapienny z 113 089'63, worki, szpagat, tkaniny z 31 867'56, efekty magazynowe z 102 545'75, nasiona buraczane z 64 759'20, razem z 1 372 251'89; Dłużnicy: odbiorcy z 110 811'53, dostawcy z 4 337'00, różni z 46 835'20, razem z 161 983'73; Plantatorzy z 223 736'25; Ogółem majątek płynny z 2 602 975'87; **Ogółem stan czynny z 7 533 697'64.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy z 1 700 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ub. z 262 822'22, dopisano z zysku 1936/37 r. z 13 089'25, razem z 275 911'47; Specjalny fundusz rezerwowy: saldo z roku ub. z 165 509'33, dopisano z zysku 1936/37 r. z 149 026'35, razem z 314 535'68; Razem kapitały własne z 2 290 447'15; II. Fundusz amortyzacyjny: saldo z roku ub. z 3 500 971'82, dopisano w roku sprawozdawczym z 182 797'73, razem z 3 683 769'55; III. Zobowiązania: Zobowiązania długoterminowe krajowe z 107 226'88; Zobowiązania krótkoterminowe zagraniczne z 53 109'76; Banki z 393'16; Wierzyciele: dostawcy z 232 955'44, różni z 299 687'68, razem z 532 643'12; Weksle: kredytowe z 184 600'00, towarowe z 140 090'00, razem z 324 690'00; Plantatorzy z 6 651'21; Fundusze i zobowiązania specjalne: Kasa Pomocy Urzędników i Robotników z 21 839'21; Niepodniesiona dywidenda z 612'00; Rezerwa podatkowa (pozostałość z roku 1936/37) z 56 618'14; Fundusz dobroczynności z 1 384'40; Razem z 80 453'75; Razem zobowiązania z 1 105 167'88; Sumy przechodnie: wydatki do poniesienia (pod. doch. 1937/38) z 242 000'00; Dopłata za buraki kampa. 1937/38 r. z 31 131'27; Razem z 273 131'27; IV. Zyski i straty: Zysk z 1937/38 r. z 181 181'79; **Ogółem stan bierny z 7 533 697'64.**

Rachunek strat i zysków na dz. 30 czerwca 1938 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej z 79 184'53; Koszty personelu urzędniczego z 122 009'57; Robocizna z 333 825'79; Koszty fabrykacji z 1 984 231'17; Remont z 105 621'02; Ubezpieczenie od ognia, odpow. cywilnej i ogólne z 16 020'97; Opakowanie i ubezpiec. od ognia cukru z 143 215'02; Koszty sprzedaży i organiz. zawod. z 81 845'99; Koszty handlowe z 42 093'58; Odsetki i prowizje z 10 179'41; Koszty umownych świadczeń z tyt. przejęcia akcji Banku Handlowego z 3 298'50; Podatki państwowe i komunalne z 411 902'58; Opłaty stemplowe z 4 737'91; Świadczenia socjalne z 44 795'86; Gospodarstwo rolne z 3 660'95; Odpisy bezpośr. zużycia z 1 072'13; Kapitał amortyzacyjny z 182 797'73; Remanenty z dn. 1/VII 1937 r.: cukru z 953 142'03, melasu z 4 057'13, wysłodków z 4 594'50, razem z 961 593'66; Zysk z 181 181'79; **Ogółem straty z 4 713 268'16.**

ZYSKI. — Osiągnięto ze sprzedaży cukru z 4 555 704'63; Osiągnięto ze sprzedaży melasu z 26 207'11; Osiągnięto ze sprzedaży wysłodków z 65 028'07; Osiągnięto ze sprzedaży wapna defekacyjnego z 8 539'86; Procenty od papierów wartościowych z 45 938'15; Różnica kursu na obcych walutach z 195'78; Różne przychody z 11 654'56; **Ogółem zyski z 4 713 268'16.**

Dywidenda w wysokości 6% płatna — począwszy od dn. 15 stycznia 1939 r. w Banku Cukrownictwa w Poznaniu oraz w kasie naszej Spółki za przedłożeniem talonu, przy czym równocześnie wydane zostaną nowe talony wraz kuponami na lata 1938.39—1947/48. 2080

I OGŁOSZENIE

Zarząd Likwidacyjny Polskiej Centrali Importu Kawy

Spółka Akcyjna w Warszawie w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 20 grudnia 1938 r. o godz. 17 w lokalu Spółki przy ul. Moniuszki 6 w Warszawie, z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie likwidatorów; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu na dz. 31 grudnia 1937 r. oraz rachunku strat i zysków. 2077

Zarząd Spółki Galicyjskie Towarzystwo Nafte „Galicia”

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w wykonaniu uchwały XXXVII Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 21 listopada 1938 r.

dywidenda za rok obrotowy 1937/1938 po z 3 od akcji będzie wypłacana, począwszy od dn. 1 grudnia 1938 r. w kasie Spółki we Lwowie, ul. Kościuszki Nr 8 za złożeniem kuponu za rok obrotowy 1937/1938 Nr 29 — przy akcjach emisji z roku 1910 oraz kuponu Nr 15 — przy akcjach emisji z roku 1924. 2073

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Syndykat Plantatorów Chmielu w Warszawie

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 17 grudnia 1938 r. o godz. 6 po poł. w lokalu Spółki w Warszawie przy ul. Rozbrat Nr 34/36, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zażalenie obrad i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1937/1938; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1937/1938, powzięcie uchwały w sprawie wyników bilansowych i udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej i Zarządowi; 4) Budżet wydatków na rok operacyjny 1938/1939; 5) Wybory członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 6) Określenie wynagrodzenia dla Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 7) Upoważnienia dla Zarządu; 8) Wnioski PP. Akcjonariuszów, złożone ustawowo, tj. przynajmniej na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia; 9) Wolne wnioski.

Właściciele akcji na okaziciela, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed terminem Zebrania złożyć w biurze Spółki swe akcje lub zastępujące je świadectwa. 2074

Zarząd Spółki Acyjnej „Unia” Zjednoczone Fabryki Maszyn dawniej A. Ventzki i Peters, Spółka Akcyjna w Grudziądzu

zawiadamia wierzycieli Spółki, że Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki w dn. 15 listopada 1938 r. uchwaliło

obniżenie kapitału akcyjnego

z kwoty z 1 375 000 do kwoty z 250 000, a następnie

podwyższenie go do kwoty z 1 200 000

Zarząd Spółki wzywa wierzycieli Spółki, aby — jeśli nie zgadzają się na obniżenie — wnieśli swe sprzeciwy w ciągu trzech miesięcy, licząc od dn. 24 grudnia 1938 r. na ręce Zarządu Spółki, w Grudziądzu przy ul. Ventzkiego 14. 2071

Zarząd

Cukrownia „Kujawy“, Spółka Akcyjna

w Janikowie

Bilans na dz. 30 czerwca 1938 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Janikowo: Grunty zł 88 028'53; Budynki: fabryczne murowane zł 973 039'34, drewniane zł 26 095'00, mieszkalne murowane zł 502 049'12, gospodarcze murowane zł 245 987'38, drewniane zł 50 343'00, razem budynki zł 1 797 513'84; Urządzenia techniczne: maszyny i aparaty zł 3 853 103'26, nowe urządzenia zł 94 555'73, koleje, kolejki, bocznice i tabor kolejowy zł 123 283'14, żegluga zł 104 426'30, urządzenia ziemne i wodne zł 36 215'77, urządzenia zewnętrzne zł 29 738'07, narzędzia i utensylia zł 12 605'67, razem urządzenia techniczne zł 4 253 927'94; Inwentarz zakładowy i biurowy: martwy zł 76 012'53, żywy zł 5 087'00, razem inwentarz zł 81 099'53; Razem Janikowo zł 6 220 569'84; Pakość: Grunty zł 12 007'44; Budynki: fabryczne murowane zł 88 489'02, fabryczne drewniane zł 12 078'12, mieszkalne murowane zł 46 900'58, gospodarcze murowane zł 7 776'91, gospodarcze drewniane zł 3 767'36, razem budynki zł 159 011'99; Inwentarz żywy zł 800'00; Razem Pakość zł 171 819'43; Ogółem majątek stały zł 6 392 389'27; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 14 764'40; Rachunki bież. w bankach zł 174 486'51; Papiery procentowe (pożyczki państwowe) zł 101 112'27; Akcje i udziały zł 1 732 247'73; Remanenty: cukier zł 1 672 471'96, melas zł 52 897'00, opał zł 76 474'84, koks i kamień wapienny zł 46 724'44, worki, szpagat, tkaniny zł 80 530'47, efekty magazynowe zł 130 144'37, nasiona buraczane zł 109 318'44, wapno defekacyjne zł 800'00, wysłodka suszone zł 4 909'20; Dłużnicy: odbiorcy zł 105 836'06, dostawcy zł 107 451'73, różni zł 101 531'57, wątpliwi dłużnicy zł 3 777'41, plantatorzy zł 443 055'41; Razem majątek płynny zł 4 958 533'81; **Ogółem stan czynny zł 11 350 923'08.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 3 600 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ub. zł 316 258'80, dopisano z zysku 1936/37 r. zł 28 327'49; Kapitał rezerwowy (Fund. Dr Reimanna) zł 100 000'00; Razem kapitały własne zł 4 044 586'29; II. Fundusz amortyzacyjny: saldo z roku ub. zł 4 127 956'21, dopisano w roku sprawozdawczym: odpisy bud. maszyn i urządzeń za 1937/38 r. c. J. zł 457 051'07, odpisy budyn. c. P. zł 4 078'04, reakt. odpisy bezp. z lat ub. c. J. zł 336 490'17, c. P. zł 1 026'02; Odpisano w roku sprawozdawczym: zniesiono maszyny i urządzenia w likwidującej c. Pakość zł 633 193'45; Pozostaje fundusz amortyzacyjny zł 4 293 408'05; III. Zobowiązania: zobowiązania długoter. krajowe zł 247 416'91, zobowiązania krótkoterminowe zagraniczne zł 89 163'52; Wierzyciele: rachunki bieżące w bankach zł 727'50, odbiorcy zł 652'88, dostawcy zł 229 147'96, różni zł 305 927'26, razem wierzyciele zł 536 455'60; Weksle: kredytowe zł 421 300'00, towarowe zł 236 850'00, razem weksle zł 658 150'00; Plantatorzy zł 16 602'24; Fundusze i zobowiązania specjalne: fundusz urzęd. i robotn. zł 135 000'00, niepodniesiona dywidenda zł 19 322'40, rezerwa podatkowa, utworzona z zysku 1936/37 r. zł 209 130'39; Razem fundusze i zobow. spec. zł 363 452'79; Sumy przechodnie: wydatki do poniesienia (pod. dochod.) zł 450 000'00, wynagrodzenie Delegatów R. N. zł 30 000'00, dopłata za buraki kimp. 1937/38 r. zł 121 659'78, razem sumy przechodnie zł 601 659'78; Razem zobowiązania zł 2 512 900'84; IV. Zysk i straty: zysk na 1937/38 r. zł 469 750'06, pozostałość z 1936/37 r. zł 30 277'83, razem zyski i straty zł 500 027'89; **Ogółem stan bierny zł 11 350 923'08.**

Rachunek strat i zysków na dz. 30 czerwca 1938 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 118 551'57; Koszty personelu urzędniczego zł 157 066'88; Robocizna zł 531 179'42; Koszty fabrykacji zł 3 407 972'35; Remont zł 125 403'79; Ubezpieczenie od ognia, odpow. cywilnej i ogólne zł 17 135'31; Opakowanie i ubezp. od ognia cukru zł 237 834'38; Koszty sprzedaży i organiz. zawod. zł 133 882'38; Koszty handlowe zł 47 337'26; Odsetki i prowizje zł 28 405'81; Koszty umownych świadczeń z tyt. przejęcia akcji Banku Handlowego zł 5 550'00; Podatki państw. i komunalne zł 650 683'83; Opłaty stemplowe zł 9 489'92; Świadczenia socjalne zł 67 591'96; Strata na żywym inwentarzu zł 296'25; Kapitał amortyzacyjny: cukrownia Janikowo zł 457 051'07, cukrownia Pakość zł 4 078'04, razem kapitał amortyz. zł 461 129'11; Remanenty z dn. 1/VII 1937 r.: cukru zł 1 447 835'15, melasu zł 24 669'87, razem remanenty zł 1 472 505'02; Zysk zł 500 027'89; **Ogółem straty zł 7 972 043'13.**

ZYSKI. — Pozostałość per 1/VII 1937 r. zł 30 277'83; Osiągnięto ze sprzedaży cukru zł 7 473 661'71; Osiągnięto ze sprzedaży melasu zł 170 140'88; Osiągnięto ze sprzedaży wyśledków zł 76 498'01; Osiągnięto ze sprzedaży wapna defekacyjnego zł 8 585'56; Procenty od papierów wartościowych zł 100 562'00; Gospodarstwo rolne zł 1 891'94; Różnice kursu na obcych walutach zł 1 042'24; Wpływy z likw. filii w Pakość: zł 82 127'02; Zwroty od spisanych dłużników zł 3 704'00; Różne przychody zł 23 551'94; **Ogółem zyski zł 7 972 043'13.**

Dywidenda w wysokości 8% płaćna — począwszy od dn. 15 stycznia 1939 r. w Banku Cukrownictwa, Poznań, w Poznańskim Banku dla Handlu i Przemysłu, Oddział w Inowrocławiu oraz w kasie naszej Spółki. 2079

I OGŁOSZENIE

Kolej Lokalna Kraków-Kocmyrzów, Spółka Akc. w likwidacji

Stosownie do postanowień §§ 11—21 statutu, ogłasza się, że **NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY**

Spółki Akcyjnej w likwidacji „Kolej Lokalna Kraków—Kocmyrzów” odbędzie się w dn. 21 grudnia 1938 r. o godz. 9 przed poł. w Krakowie w sali konferencyjnej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych.

Przedmiotem obrad będą:

1) Przyjęcie sprawozdania z czynności oraz bilansu likwidacyjnego, sporządzonego na dz. 31 października 1938 r., za twierdzenie rachunków za okres czasu od 1 stycznia do 31 października 1938 r. i udzielenie absolutorium Likwidatorom i Radzie Nadzorczej (Komisji Rewizyjnej) za ten okres czasu;

2) Uchwała co do uregulowania zobowiązań Spółki w stosunku do akcjonariuszy z tytułu pożyczki na inwestycje i z tytułu zaległej dywidendy za 1934 r. oraz co do uregulowania zobowiązań względem Skarbu Państwa z tytułu zaliczek gwarancyjnych i odsetek od nich;

3) Podział majątku Spółki;

4) Stwierdzenie ukończenia likwidacji Spółki oraz upoważnienie Likwidatorów do dokonania końcowych czynności, związanych z likwidacją i rozwiązaniem Spółki, a w szczególności upoważnienie Likwidatorów do przekazania kolei wraz z gruntami i urządzeniem Skarbowi Państwa (Przedsiębiorstwu „P. K. P.”) i przeniesienia prawa ich własności na rzecz Skarbu Państwa (Przedsiębiorstwa „P. K. P.”) tytułem przypadającego udziału w majątku likwidowanej Spółki, oraz do zgłoszenia Sądowi rejestrowemu wniosku na wykreślenie Spółki z rejestru handlowego skutkiem jej rozwiązania;

5) Uchwała co do oddania w przechowanie ksiąg i dokumentów Spółki.

Według postanowień § 20 statutu, każda akcja daje prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostanie złożona przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Kasie Spółki, mieszczącej się w Biurze Małopolskich Kolei Lokalnych we Lwowie, ul. Jagiellońska Nr 1, i nie będzie odebrana przed ukończeniem teżej

Ewentualne dodatkowe wnioski do porządku dziennego lub jego uzupełnienia mogą być zgłoszone najpóźniej w dn. 6 grudnia 1938 r. w Zarządzie we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej Nr 1, II p.

2082

Likwidatorzy

I OGŁOSZENIE

Zarząd Fabryki Wyrobów Metalowych „Pelikan”, Spółka Akc.

w Warszawie

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 16 grudnia 1938 r. o godz. 17 w lokalu Nr 5 przy ul. Bielańskiej Nr 2 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej z czynności za okres od dn. 1 czerwca 1937 r. do dn. 31 maja 1938 r., rozpatrzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za ten okres i budżetu na 1938/39; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 4) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej. 2075

„Pollux“ Fabryka Żarówek, Spółka Akcyjna we Lwowie

Bilans od 1 IV 1936 r. do 31 III 1937 r.

AKTYWA. — Maszyny i urządzenia zł 134 219'08; Urządzenia fabryczne z drzewa zł 3 051'35; Urządzenia fabryczne ze szkła zł 407'21; Przyrządy i naczynia pomocnicze zł 1 630'86; Narzędzia pomocnicze fabryczne zł 239'79; Instalacje zł 14 668'55; Ruchomości zł 1 497'91; Wpłaty na akcje zł 86 918'60; Interesenci zł 15 383'77; Koszty założenia zł 35 923'55; Rachunek strat i zysków do roku 1936/37 zł 178 040'63; Straty w 1936/37 r. zł 8 714'09; **Razem zł 480 695'39.**

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 360 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 45 328'97; Akcepty zł 10 815'00; Podatki zł 27'52; Interesenci zł 59 818'02; Zaległe świadczenia społeczne zł 4 705'88; **Razem zł 480 695'39.**

STRATY. — Koszty administracji zł 5 827'84; Odsetki zł 1 079'65; Amortyzacja zł 15 416'75; Fundusz Pracy zł 1 277'94; **Razem zł 23 602'18.**

ZYSKI. — Czynsz dzierżawny zł 13 262'54; Interesenci zł 1 625'55; Straty 1936/37 r. zł 8 714'09; **Razem zł 23 602'18.**

Bilans od 1 IV 1937 r. do 31 III 1938 r.

AKTYWA. — Maszyny i urządzenia zł 140 296'22; Instalacje zł 15 009'33; Ruchomości zł 1 497'91; Wpłaty na akcje zł 86 918'60; Interesenci zł 16 283'67; Koszty założenia zł 23 949'04; Rachunek strat i zysków zł 186 754'72; Straty w 1937/38 r. zł 24 361'27; **Razem zł 495 061'76.**

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 360 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 61 008'41; Akcepty zł 9 115'00; Podatki zł 27'52; Interesenci zł 60 661'60; Zaległe świadczenia społeczne zł 4 199'23; Pozyccje przenośne zł 50'00; **Razem zł 495 061'76.**

STRATY. — Koszty administracji zł 5 575'27; Odsetki zł 635'96; Amortyzacja zł 15 679'44; Interesenci zł 0'05; Koszty założenia (amortyzacja) zł 11 974'51; **Razem zł 33 865'23.**

ZYSKI. — Czynsz dzierżawny zł 9 401'44; Interesenci zł 82'52; Zaległe świadczenia społeczne zł 20'00; Straty w 1937/38 r. zł 24 361'27; **Razem zł 33 865'23.**

2054

Zarząd

I OGŁOSZENIE

Akcyjne Towarzystwo Kurlandzkiej Olejarni w Wilnie, Sp. Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 20 grudnia 1938 r. o godz. 2 po poł. w lokalu Zarządu przy ul. Kurlandzkiej 3 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok 1937/38; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok 1937/38; 4) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Przeniesienie siedziby Spółki na ul. Kurlandzką 3; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej na 7 dni przed jego terminem złożyć swe akcje lub kwity depozytowe w biurze Zarządu Spółki w Wilnie, ul. Kurlandzka 3. 2051-48-50

I OGŁOSZENIE

Likwidator firmy Dom Handlowy „Elma“, Spółka Akcyjna

ogłasza

o otwarciu likwidacji

i wzywa wierzycieli do zgłoszenia swych wierzytelności w ciągu 6 miesięcy od daty III ogłoszenia.

2076

Likwidator

Sąd Okręgowy w Gdyni

Do rejestru handlowego Wejherowo Dział B Nr 2 przy firmie

Fabryka Krzesel Gościcino, Spółka Akcyjna

w dn. 4 października 1938 r. dopisano:

Wpis przeniesiono z urzędu do rejestru handlowego Sądu Okręgowego w Gdyni Dział B Nr 512.

Następnie pod tymże numerem dopisano: Oddział przedsiębiorstwa w Warszawie, Złota 9. 2066

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy Angielsko-Polski Przemysł Gumowy „Gentleman“

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że w dn. 19 grudnia 1938 r. o godz. 6 po poł. odbędzie się w lokalu siedziby Zarządu w Łodzi przy ul. Gdańskiej Nr 89

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1937/38 rok operacyjny; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1937/38 rok operacyjny, podział zysku oraz udzielenie Zarządowi absolutorium; 4) Budżet i plan działania na 1938/39 rok operacyjny; 5) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć i brać udział w głosowaniu na Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub dowody depozytowe i zastawowe instytucyj kredytowych najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem w lokalu Spółki w Łodzi przy ul. Limanowskiego Nr 156. 2078-48-49

Towarzystwo Przemysłowo-Górniczne Praszka-Pilawa, Sp. Akc.

Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7

Bilans zamknięcia w dn. 30 czerwca 1938 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 486 482'46; Budynki zł 273 130'00; Nadania górnicze zł 72 000'00; Razem zł 831 612'46; Kopalnia „Rozerk“ — urządzenia zł 1 194'19; Inwentarz żywy zł 16 955'00; Inwentarz martwy (ruchomości) zł 44 183'79; Razem majątek stały zł 893 945'44; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 2 058'27; Gotówka w bankach zł 15 373'00; Razem zł 17 441'27; Papiery procentowe zł 82 744'21; Materiały pomocnicze zł 2 557'60; Remanenty: a) drzewo w lesie zł 2 281'83; b) cegła zł 14'65; razem zł 2 296'48; Kaucja w Gł. Dyr. Zakł. Górn. Hutn. zł 24'50; Dłużnicy zł 73 206'39; Razem majątek płynny zł 178 280'45; Straty za rok op. 1937/38 zł 6 947'28; **Ogółem aktywa zł 1 079 173'17.**

Depozyty zł 155 040'00; Gwarancje zł 30 000'00.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 490 000'00; Kapitał zapasowy zł 83 213'33; Nadwyżka wpływów z parcelacji: saldo z roku ub. zł 122 267'77, dopisano w roku sprawozd. zł 6 748'93, razem zł 129 016'75; Razem kapitały własne zł 702 230'08; II. Kapitał amortyzacyjny zł 171 187'50; III. Nadwyżka bilansowa z przerachowania: saldo z roku ub. zł 53 402'32, odpisano w roku sprawozd. zł 8 923'43, razem zł 44 478'89; IV. Zobowiązania: Wierzycciele: a) Tow. Kredytowe Ziemskie zł 158 641'84; b) różni zł 2 634'86, razem zł 161 276'70; **Ogółem pasywa zł 1 079 173'17.**

Depozyty zł 155 040'00; Gwarancje zł 30 000'00.

Rachunek strat i zysków za 1937/38 r. op.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej: a) koszty likwidacji kopalni zł 26 376'22; b) koszty gospodarstwa rolno-leśnego zł 22 670'96, razem zł 49 047'18; Koszty kredytów: odsetki bankowe i T. K. Z. zł 8 529'80; Straty: a) na likwidacji nieruchomości zł 3 700'00; b) na likwidacji ruchomości zł 1 183'25; c) na likwidacji materiałów pomocn. zł 18'14; d) na likwidacji częśc. urządzeń kop. „Rozerk“ zł 5 867'36, razem zł 10 768'75; **Ogółem zł 68 345'73.**

MA. — Dochód ogólny: a) z gospodarstwa rolno-leśnego zł 53 981'44; b) z drobnych dzierżaw zł 60'00, razem zł 54 041'44; Odsetki zł 6 511'71; Zyski: a) na różnicy kursu papierów procent. zł 332'30; b) na likwidacji ruchomości zł 513'00, razem zł 845'30; Strata za 1937/38 r. op. zł 6 947'28; **Ogółem zł 68 345'73.** 2072

Wysyłajcie listy
pocztą lotniczą

Gwarectwo „Hrabia Renard”

Rok operacyjny 1937/38

Bilans na dz. 30 czerwca 1938 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 1 818 755'13; Nadania górnicze zł 306 938'68; Budynki przemysłowe: Kopalnia zł 4 502 017'46; Elektrownia zł 1 174 114'84; Browar parowy zł 1 155 789'94; Cegielnia zł 642 107'87; Walcownia zł 4 320 757'86; Razem zł 11 794 787'97; Budynki gospodarcze: Zarząd Główny zł 56 560'00; Walcownia zł 82 605'98; Gospodarstwo rolne zł 177 905'39; Szpital w Sielcu zł 446 378'47; Razem zł 763 449'84; Domy mieszkalne: Przemysł węglowy zł 7 128 528'32; Przemysł metalurgiczny zł 1 932 538'48; Razem zł 9 061 066'80; Urządzenia przemysłowe: Kopalnia zł 16 743 952'30; Elektrownia zł 5 279 313'87; Browar parowy zł 714 032'10; Cegielnia zł 229 252'95; Walcownia zł 8 024 491'54; Gospodarstwo rolne zł 193 413'99; Kolej żelazna Sosnowiec—Jezor—Ostatok zł 6 617 775'76; Bocznicza kol. drogi żel. Dęblin zł 370 173'66; Razem zł 38 172 405'17; Inwentarz żywy zł 28 262'80; Ruchomości: Zarząd Główny zł 73 699'32; Razem majątek stały zł 62 019 366'71; Majątek płynny: Kasa i banki zł 471 256'53; Papiery wartościowe własne: o oprocentowaniu stałym zł 7 213'00, o oprocentowaniu zmiennym zł 157 000'00, razem zł 164 213'00; Dłużnicy handlowi i dłużnicy różni: Udział w kapitale zakładowym organizacji kartelowej zł 11 250'00; Odbiorcy zł 2 393 450'95; Dostawcy zł 14 132'35; Dłużnicy różni zł 53 156'41; Razem zł 2 477 039'71; Materiały i produkty: Materiały różne zł 988 216'44; Produkty zł 227 004'22; Razem zł 1 215 220'66; Razem majątek płynny zł 4 327 729'90; Zyski i straty: pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego zł 3 275 595'59; **Ogółem zł 69 622 692'20**

STAN BIERNY. — Kapitał Gwarectwa: Rachunek kapitału Gwarectwa zł 25 000 000'00; Rezerwy: Kapitał rezerwowy zł 2 832 191'98; Amortyzacje: Kapitał amortyzacyjny nadań, budynków, urządzeń przemysłowych, inwentarza żywego i ruchomości: pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego zł 28 509 683'17, odpisano w roku sprawozdawczym zł 2 409 589'35, mniej: stornowana poprzednio kwota amortyzacji: zł 183 662'38 — zł 2 225 926'97, razem zł 30 735 610'14; Zobowiązania: Banki zł 235 875'80; Wierzyciele zł 3 710 071'50; Dostawcy zł 419 172'40; Odbiorcy zł 55 484'35; Robocizna i różni wierzyciele zł 698 106'38; Sumy przechodnie: Rezerwy opodatkowane zł 515 196'64; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 5 416 078'41; Razem zł 11 049 985'48; Zyski i straty: Zysk za rok operacyjny 1937/1938 zł 4 904'60; **Ogółem zł 69 622 692'20**.

Zobowiązania wobec Towarzystw zagranicznych zł 3 772 788'88.

Banki zł 235 875'80.

Sumy pozabilansowe. — Weksle w obiegu żyrowane przez nas zł 1643 504'24.

Rachunek zysków i strat na dz. 30 czerwca 1938 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej i Zarządu Głównego zł 1 880 056'61; Utrzymanie domów mieszkalnych, podwórzy, ogrodów i przynależności zł 454 103'15; Podatki państwowe i komunalne zł 605 380'05; Razem zł 2 939 539'81; 1% wynagrodzenie zł 45 351'04; Koszty własne produktów, sprzedanych przez Gwarectwo zł 9 316 480'09; Razem zł 9 361 841'13; Koszty nabycia kontyngentów kartelowych zł 470 432'83; Koszty sprzedaży zł 166 108'43; Razem zł 636 541'31; Odsetki i skonta zł 9 182'53; Odpisy nieściągalnych należności zł 407'11; Straty, powstałe wskutek zburzenia lub sprzedaży budynków, domów mieszkalnych i starych materiałów, niezamortyzowanych w całości zł 83 652'38; Węgiel wydany Komitetowi Pomocy Żimowej Bezrobotnym zł 25 572'40; Strata na sprzedaży kostki szwedzkiej zł 2 874'37; Amortyzacja nieruchomości zł 2 409 589'35; Zysk za rok sprawozdawczy zł 4 904'60; **Ogółem zł 15 474 104'99**.

MA. — Kwota uzyskana ze sprzedaży i przychód z eksploatacji zakładów zł 14 887 208'21; Wynagrodzenie za oddanie w dzierżawę zakładu przemysłowego i kolonii mieszkalnej zł 136 152'00; Różnice kursowe zł 391 458'66; Wpływy z tytułu nieściągalnych wierzytelności zł 31 355'95; Storno amortyzacji na budynkach i materiałach sprzedanych w okresach poprzednich zł 27 930'17; **Ogółem zł 15 474 104'99**.

Sosnowiec, dn. 6 października 1938 r.

2049

III OGŁOSZENIE

Zgodnie z art. 466 K. H.

Zarząd Generali-Port-Polonia Zjednoczonych Towarzystw Ubezpieczeń SPÓŁKA AKCYJNA

podaje do wiadomości, że w związku z wpisaniem w dn. 25 sierpnia 1938 r. do rejestru handlowego Nr RHB LVII 8175 Sądu Okręgowego w Warszawie połączenia Towarzystwa Ubezpieczeń „Polonia” Spółki Akcyjnej, jako przejmującej, z Towarzystwem Ubezpieczeń „Port” Spółka Akcyjną, jako przejętą, pod firmą: „Generali-Port-Polonia” Zjednoczone Towarzystwa Ubezpieczeń Spółka Akcyjna”, zamierza złączyć majątki połączonych Spółek. 2057

Franko-Polskie Towarzystwo Górnicze, Spółka Akcyjna

Rok operacyjny 1937/38

Bilans na dz. 30 czerwca 1938 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 279 551'37; Nadania górnicze zł 3 954 200'99; Budynki przemysłowe zł 1 797 273'16; Budynki gospodarcze zł 38 260'38; Domy mieszkalne zł 389 269'71; Urządzenia przemysłowe: Kopalnia Reden zł 3 128 578'35; Sztolnia Czartoryska zł 133 553'81; Kopalnia „Ulisses” zł 1 875 328'20; Maszyny zł 6 208 109'45; Piece i urządzenia huty „Konstanty” zł 750 048'77; Razem zł 12 095 618'58; Razem majątek stały zł 18 554 174'19; Majątek płynny: Kasa i banki zł 8 664'49; Weksle w portfelu zł 14 000'00; Papiery wartościowe własne: o oprocentowaniu stałym zł 3 330'06, o oprocentowaniu zmiennym zł 2 694'45, razem zł 6 024'51; Dłużnicy handlowi i dłużnicy różni: Udział w kapitale zakładowym organizacji kartelowej zł 250'00; Odbiorcy zł 230 357'39; Dostawcy zł 182'84; Dłużnicy różni zł 20 068'08; Należności wątpliwe zł 883'28; Razem zł 251 741'59; Materiały i produkty: Materiały różne zł 169 383'47; Półprodukty zł 1 120 609'00; Produkty zł 20 011'00; Razem zł 1 310 003'47; Razem majątek płynny zł 1 590 434'06; Zyski i straty: pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego zł 4 053 482'88, strata za rok operacyjny 1937/1938 zł 229 462'99, razem zł 4 282 945'87; **Ogółem zł 24 427 554'12**.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy: 12 000 akcji po zł 500 każda zł 6 000 000'00; Rezerwy: Fundusz zapasowy ustawowy: pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego zł 804 545'77, dopisano w roku sprawozdawczym zł —, razem zł 804 545'77; Fundusz rezerwowy zł 1 974 786'08; Razem rezerwy zł 2 779 332'85; Amortyzacje: Kapitał amortyzacyjny nadań, budynków, urządzeń przemysłowych, inwentarza żywego i ruchomości: pozostałość z ubiegłego roku operacyjnego zł 14 979 211'01, odpisano w roku sprawozdawczym zł 202 329'51, razem zł 15 181 540'52; Zobowiązania: Dostawcy zł 5 579'27; Odbiorcy zł 10 697'96; Robocizna i różni wierzyciele zł 163 710'46; Sumy przechodnie: rezerwy opodatkowane zł 282 167'15; Specjalny r-k przejściowy różnic kursowych zł 4 525'91; Razem zł 466 680'75; **Ogółem zł 24 427 554'12**.

Papiery wartościowe złożone przez nas tytułem kaucji zł 8 524'51.

Rachunek zysków i strat na dz. 30 czerwca 1938 r.

WINIEN.—Koszty administracji ogólnej i Zarządu Głównego zł 251 711'53; Utrzymanie domów mieszkalnych, podwórzy, ogrodów i przynależności zł 25 857'33; Podatki państwowe i komunalne zł 8 235'65; Koszty unieruchomienia i utrzymania kop. Reden zł 61 629'79; Koszty utrzymania kopalni gąłmanu zł 33 190'24; Koszty utrzymania huty cynkowej Konstanty zł 5 302'00; Razem zł 385 926'54; Olbora, należna Skarbowi Państwa za dzierżawę nadań zł 37 837'35; Koszty własne produktów, sprzedanych przez T-wo zł 3 896'90; Odszkodowanie za niedotrzymanie umowy dostawy zł 170 000'00; Amortyzacja budynków i urządzeń przemysłowych w roku operacyjnym 1937/1938 zł 202 329'51; **Ogółem zł 799 990'30**.

MA. — Kwota, uzyskana ze sprzedaży, i przychód z eksploatacji zakładów zł 3 074'36; Wynagrodzenie ze strony Gwarectwa „Hrabia Renard” zgodnie ze specjalną umową zł 470 432'88; Razem zł 473 507'24; Olbora, uzyskana od dzierżawców nadań zł 62 000'00; Różnice kursowe zł 21 285'41; Procenty i skonta zł 4 170'39; Kasa Skarbowa w Kielcach — zwrot przez Izbę Skarbową w Kielcach nadpłaty podatku przemysłowego od obrotu za 1934 r. zł 9 564'27; Strata za rok sprawozdawczy 1937/1938 zł 229 462'99; **Ogółem zł 799 990'30**.

Sosnowiec, dn. 6 października 1938 r.

2048

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki

Spółka Akcyjna w Warszawie

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: 1) Wytwórnia w Pruszkowie: grunty zł 369 655'20, budynki i ogrodzenia zł 1 169 025'64, urządzenia techniczne zł 2 322 785'46, inwentarz zakładowy i biurowy zł 261 580'87; 2) Wytwórnia w Porębie: grunty zł 328 900'79, budynki i ogrodzenia zł 3 035 674'43, urządzenia techniczne zł 3 587 572'88, inwentarz zakładowy i biurowy zł 122 100'75, inwestycje w robocie zł 17 037'05, nadania górnicze zł 13 898'00; 3) Biuro w Warszawie: Inwentarz biurowy zł 5 777'65; Razem majątek stały zł 11 284 008'72; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 2 008 161'34; Papiery procentowe zł 72 752'86; Weksle w portfelu i w inkasie zł 446 212'64; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 18 502'00; Materiały i surowce zł 1 276 253'31; Półfabrykaty zł 2 929 561'27; Gotowe wyroby i towary zł 665 474'40; Urządzenia techniczne, przeznaczone do likwidacji zł 40 737'63; Dłużnicy: a) akcjonariusze za należne opłaty na kapitał zakładowy zł 2 217 600'00, b) należności z tytułu umów kartelowych z operacji handlowych zł 103 320'07, c) odbiorcy zł 925 526'86, d) dostawcy zł 439 016'45, e) różni zł 142 000'52, f) wątpliwe należności zł 185 295'52; Kaucje w gotowiznie zł 28 612'59; Sumy przechodnie zł 444 081'66; Razem majątek płynny zł 11 943 109'12; **Razem aktywa zł 23 227 117'84.**

Sumy pozabilansowe. — Gwarancje, kaucje hipoteczne i depozyty zł 2 854 929'96; Różni za kaucje, za kaucje hipoteczne i za akcepty gwarancyjne zł 282 396'43; Weksle zdyskontowane zł 318 991'00; **Razem sumy pozabilansowe zł 3 456 317'39.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: I. Kapitał zakładowy zł 4 950 000'00; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 3 464 578'44, b) dopisano w drodze o racji sanacyjnej zł 801 902'34, c) odpisano w roku sprawozdawczym zł 361 590'63, d) dopisano w roku sprawozdawczym zł 1 559 930'78, e) saldo zł 5 464 820'93; III. Kapitał obligacyjny zł 1 351 200'00; IV. Zobowiązania: Wierzyciele: a) banki zł 5 107 187'00, b) dostawcy zł 995 773'85, c) odbiorcy zł 2 723 002'97, d) różni zł 337 374'91, e) zobowiązania z tytułu umów kartelowych z operacji finansowych zł 4 645'63; Fundusze i zobowiązania specjalne: a) fundusze szkolne zł 110 000'00, b) fundusz odszkodowawczy dla założycieli Spółki zł 750 000'00, c) kredyt inwestycyjny zł 433 889'79, d) rezerwa na wątpliwe należności zł 182 224'56, e) rezerwa podatkowa zł 227 500'00; Sumy przechodnie zł 201 322'30; V. Czysty zysk zł 388 175'90; **Razem pasywa zł 23 227 117'84.**

Sumy pozabilansowe. — Różni: za gwarancje, za kaucje hipoteczne i za depozyty zł 2 854 929'96; Kaucje, kaucje hipoteczne i akcepty gwarancyjne zł 282 396'43; Obligatoryjne zł 318 991'00; **Razem sumy pozabilansowe zł 3 456 317'39.**

Zobowiązania zagraniczne zł 74 826'46.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Straty z lat ubiegłych zł 7 689 544'67; Straty z przeszacowania majątku na dz. 31/XII 1936 r. zł 3 142 433'88; Świadczenia na rzecz założycieli Spółki, przewidziane uchwałą Nadzw. Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy z dn. 20/XII 1937 r. zł 2 101 200'00; Koszty administracji fabryk i centrali zł 1 079 943'42; Koszty sprzedaży zł 251 200'15; Koszty kredytów zł 457 477'83; Podatki państwowe i komunalne zł 343 264'94; Rezerwa podatkowa zł 227 500'00; Różnice kursowe zł 1 067'37; Odpisy amortyzacyjne zł 1 559 930'78; Straty na wycofanych obiektach majątkowych zł 138 437'75; Różne wydatki, odpisy i straty zł 248 977'38; Czysty zysk zł 388 175'90; **Razem zł 17 719 154'07.**

MA. — Spisanie rezerwy na odsetki, utworzone w latach ubiegłych zł 163 653'85; Spisanie dotychczasowego kapitału zakładowego zł 7 875 000'00; Bonifikata części zadłużenia przez B. G. K. zł 4 393 324'70; Zysk brutto na sprzedaży zł 5 058 556'03; Odsetki i skonta zł 108 422'43; Różnice kursowe zł 1 486'04; Wpływ należności, odpisanych w latach ubiegłych na straty zł 52 236'62; Różnice na wartości remanentów zł 30 209'87; Różne dochody zł 36 264'53; **Razem zł 17 719 154'07.**

Korzystajcie z Poczty Lotniczej!

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Bracia Lange, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza

Sp. Akc., z siedzibą w Łodzi przy ul. Andrzeja Nr 21

podaje do wiadomości, że Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki uchwałą z dn. 26 kwietnia 1937 r., ogłoszoną w „Monitorze Polskim” z dn. 10 maja 1937 r., oraz w „Polsce Gospodarczej” z dn. 15 maja 1937 r., uchwaliło, celem pokrycia strat bilansowych

obniżyć kapitał akcyjny Spółki

wynoszący zł 1 200 000, o zł 420 000 do sumy zł 780 000, przez zmniejszenie nominalnej wartości każdej akcji o zł 350 do zł 650.

Na zasadzie art. 441 Kod. Handl. Zarząd Spółki wzywa wierzycieli, aby — jeżeli nie zgadzają się na obniżenie — **wnieśli swe sprzeciw** w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty trzeciego ogłoszenia.

2042-47-48-49

„Lubań-Wronki” Przemysł Ziemniaczany, Spółka Akc. w Poznaniu

Bilans na dz. 30 czerwca 1938 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Grunty zł 264 776'02; Budynki zł 4 246 684'10; Maszyny i urządzenia fabryczne zł 7 261 288'31; Bocznicie i tory kolejowe zł 440 346'58; Zaprzęg zł 18 985'00; Ruchomości zł 90 038'12; Beczki żelazne i bębny zł 549 003'55; Samochody zł 63 000'00; Licencje zł 10 600'00; Majątek płynny: Gotówka w kasach i bankach zł 152 205'21; Papiery procentowe zł 63 189'81; Weksle zł 1 330 437'16; Udział w innych przedsiębiorstwach zł 65 500'00; Materiały zł 354 401'46; Półfabrykaty zł 31 560'32; Gotowe wyroby i towary zł 4 337 627'63; Dłużnicy: Odbiorcy zł 1 039 353'94; Dostawcy zł 272 894'37; Różni zł 423 022'01; Wątpliwe należności: Weksle protestowane zł 9 497'67; W postępowaniu rewindykacyjnym zł 17 792'93; Inne zł 47 391'03; Sumy przechodnie zł 67 432'25; Wątpliwe pretensje — 126 pozycy pro memoria a zł 1'00 zł 126'00; **Razem zł 21 157 153'47.**

Sumy pozabilansowe. — Dłużnicy z poręczeń i kaucy zł 32 022'00; Depozyty zł 66 750'00.

PASYWA. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 6 000 000'00; Fundusz rezerwy ustawowej zł 241 156'35; Fundusz rezerwy nadzwyczajnej zł 2 080 218'71; Kapitał amortyzacyjny zł 3 231 998'19; Zobowiązania: akcepty z transakcji handlowych i kredytowych zł 522 000'00; Akcepty, zabezpieczone kaucją hipoteczną dla Banku Handlowego (w myśl umowy) zł 500 000'00; Wierzyciele: Banki: zabezpieczony kaucją hipoteczną kredyt długoterminowy skonwertowany w Banku Akceptacyjnym zł 1 365 000'00, kredyt średnioterminowy zł 3 860 967'41, niezabezpieczony kredyt średnioterminowy zł 409'00; Podatki i akcyza zł 138 877'03; Świadczenia zł 26 557'50; Dostawcy zł 145 678'02; Odbiorcy krajowi zł 15 474'99; Odbiorcy z tytułu sprzedaży komisowej zł 872'88; Odbiorcy zagraniczni z tytułu wpłat za sprzedany towar zł 844 124'61; Różni zł 549 430'21; Różni za sprzedaż komisowe zł 92 402'26; Fundusz dla urzędników i robotników zł 9 452'61; Hipoteki zł 152 833'00; Redyskonto weksli zł 1 253 466'87; Sumy przechodnie zł 120 780'36; Zysk z roku gosp. 1936/37 zł 3 553'67; Zysk z roku sprawozdawczego zł 1 899'80; **Razem zł 21 157 153'47.**

Sumy pozabilansowe. — Zobowiązania z tyt. udzielonych poręczeń i kaucy zł 32 022'00; Różni za swoje depozyty zł 66 750'00.

Suma zobowiązań zagranicznych zł 1 046 941'40.

Rachunek zysków i strat za rok 1937/38

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 864 542'77; Koszty fabrykacji zł 2 114 516'68; Zakup surowca i towarów zł 5 575 457'36; Koszty sprzedaży zł 523 270'15; Straty na klientach zł 80 555'15; Straty na aktywach zł 41 372'90; Koszty kredytów zł 690 352'49; Różnice kursowe zł 19 895'93; Podatki państwowe i komunalne zł 163 794'95; Akcyza (podatek od cukru skrobiowego) zł 879 797'31; Świadczenia socjalne zł 122 620'16; Manko na materiałach technicznych zł 647'09; Amortyzacja zł 877 255'82; Zysk z roku gosp. 1936/37 zł 3 553'67; Zysk z roku sprawozdawczego zł 1 899'80; **Razem zł 11 959 532'23.**

ZYSKI. — Pozostały zysk z ubiegłego roku zł 3 553'67; Rachunek sprzedaży towarów własnych zł 11 925 612'68; Rachunek sprzedaży towarów komisowych zł 29 333'54; Rachunek wpływów sum spisanych na straty zł 1 032'34; **Razem zł 11 959 532'23.**

Komisja Likwidacyjna Banku Handlowo-Przemysłowego we Włocławku
Spółka Akcyjna w likwidacji

ogłasza, że z dniem 15 września 1938 r.

otwarta została likwidacja Spółki

Jednocześnie Komisja wzywa niniejszym: a) wierzycieli rze-
czonego Banku do zgłoszenia swych wierzytelności w preklu-
zywnym terminie do dn. 1 lipca 1939 r. oraz b) akcjonariuszów
tegoż Banku do złożenia swych akcji nie później jak do dn.
1 lipca 1939 r. 2083

Towarzystwo Ubezpieczeń „Polonia”, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Kasa zł 32 024 09; Instytucje kredytowe
zł 42 115 00; Papiery wartościowe z kuponami bieżącymi
zł 551 086 10; Nieruchomości zł 1 198 451 07; Należność z ty-
tułu rezerwy składek, zatrzymanej przez zakłady ubezpieczeń
zł 359 192 42; Oddziały zł 211 619 66; Ajenci zł 236 916 63; Różni
z tytułu zaległej składki zł 611 212 71; Zakłady ubezpieczeń
zł 1 366 674 29; Inni zł 209 609 89; Ruchomości biurowe zł 1 000;
Inne aktywa zł 111 433 44; Dłużnicy z tytułu gwarancji
zł 12 265 00; Strata zł 1 574 021 40; **Razem zł 6 516 622 70.**

STAN BIERNY. — Emitowany kapitał akcyjny (akcyj 20 000
po zł 100) zł 2 000 000 00; Kapitał zapasowy zł 10 433 71; Ka-
pitał rezerwowy zł 7 100 83; Fundusz na należności wątpliwe
zł 218 330 03; Fundusz ubezpieczeniowy zł 923 346 73; Rezerwa
na nieuregulowane szkody na udział własny zł 497 821 70; Na-
leżność z tytułu zatrzymanej reasekuratorom rezerwy składek
zł 701 172 41; Ajenci zł 197 021 18; Zakłady ubezpieczeń
zł 1 063 116 25; Inni zł 715 222 63; Niepodniesiona dywidenda
przez akcjonariuszów zł 1 000; Nieuiszczone podatki i opłaty
zł 38 474 07; Inne pasywa zł 132 317 16; Gwarancje wydane
zł 12 265 00; **Razem zł 6 516 622 70.**

Rachunek zysków i strat za 1937 r.

ZYSKI. — Zysk w roku sprawozdawczym na rachunku ubez-
pieczeń: A) od kradzieży zł 232 61; B) auto-casco zł 202 81;
C) od odpowiedzialności prawno-cywilnej zł 19 874 79; Razem
zł 20 310 21; Czysty dochód z majątku Zakładu zł 67 711 70;
Zwroty z odpisów na straty w latach poprzednich zł 3 279 23;
Inne zyski, nieobjęte poszczególnymi rachunkami: A) zysk na
różnicy kursów papierów procentowych zł 3 185 00; B) zysk
na wygranych z papierów wartościowych zł 1 000 00; C) zwrot
funduszu na należności wątpliwe z lat ubiegłych zł 270 592 23;
Razem zł 274 777 23; Strata: z roku poprzedniego zł 482 024 75,
z roku bieżącego zł 1 091 996 65; Razem zł 1 574 021 40; **Ogółem
zł 1 940 099 77.**

STRATY. — Strata z roku poprzedniego zł 482 024 75; Stra-
ta na rachunku ubezpieczeń: A) od ognia zł 332 8 401; B) szyb
od rozbicia zł 11 351 95; C) transportów zł 89 563 97; D) od
gradobicia zł 118 210 10; Razem zł 552 000 03; Strata na kursie
walut obcych zł 3 071 70; Odpisano z wartości domów
zł 505 114 99; Inne odpisy i straty, nieobjęte poszczególnymi
rachunkami: A) odpisano z wartości ruchomości zł 85 469 56;
B) strata na różnicy kursów pap. wart. zł 16 880 12; C) nie-
ściągalne salda z lat ubiegłych zł 77 208 59; D) fundusz na na-
leżności wątpliwe zł 218 330 03; Razem zł 397 888 30; **Ogółem
zł 1 940 099 77.**

Uwaga. — Zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia
z dn. 7/XI 1938 r. strata została pokryta w wysokości
zł 456 334 83 drogą wpłaty gotówkowej, dokonanej przez głów-
nych akcjonariuszów, i zł 1 117 686 57 — przez obniżenie ka-
pitału akcyjnego, a następnie jego podwyższenie do sumy
zł 2 500 000 — drogą wypuszczenia nowej emisji akcji, która
została w całości pokryta. 2081

BANK

M I E S I Ę C Z N I K
POŚWIĘCONY BANKOWOŚCI I
ZAGADNIENIOM FINANSOWYM

ADRES REDAKCJI
i ADMINISTRACJI
W A R S Z A W A
NOWY ŚWIAT 7
KONTO P.K.O. 27

ZAWIERA

artykuły, sprawozdania, kronikę, przegląd
bibliografii i prasy z zakresu pieniążnictwa
i kredytu, organizacji i techniki bankowej

PODAJE

systematyczny przegląd i oświetlenie wszy-
stkich wydarzeń i zagadnień, mających zwią-
zek z bankowością i rynkiem pieniążno-
kapitałowym w Polsce i z a g r a n i c ą

PRENUMERATA:

ROCZNA WYNOŚI zł 18, PÓŁROCZ. zł 9
NUMER POJEDYŃCZY zł 1 50
DLA PRACOWNIKÓW BANKOWYCH
PRENUMERATA ROCZNA zł 12
PÓŁROCZNA zł 6

Ponad 125 000 osób

odbyło podróże polskimi samolotami

SAMOLOTY KURSUJĄ CODZIENNIE!
NISKIE CENY BILETÓW!

**PODRÓŻUJCIE
SAMOLOTAMI**

TARYFA CELNA

wydana w formie kartkowej
stałe uzupełniana
według aktualnego stanu

Cena taryfy zł 40.—

Cena „Uzupełnień” zł 7.—

■■■■■■■■■■■ kwartalnie ■■■■■■■■■■

Nakładem Tygodnika

„POLSKA GOSPODARCZA”

280 STRON DRUKU

8 ILUSTRACIJ WIELOBARWNYCH

48 ILUSTRACIJ JEDNOBARWNYCH

JANINA ORYNŻYNA

PRZEMYSŁ LUDOWY W POLSCE

NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA

Cena zł 10'00, z przesyłką pocztową zł 11'00

Do nabycia w Administracji tyg. „Polska Gospodarcza” w W-wie,
Elektoralna 2, oraz w księgarniach, bazarach przemysłu ludowego itp.

POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH
CENTRALA LWÓW AKADEMICKA 7

D O S T A R C Z A BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE.

NAFTĘ OSWIETLENIOWĄ,
PRYMUSOWĄ I SILNOPEŁ-
MIENNĄ, ETER NAFTOWY.

O L E J E

KOŹYSKOWE, CYLINDROWE,
SILNIKOWE, GARDARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SIANOCHODOWE, BEZBARWNE.

S M A R Y

STARE I PŁYNNIE, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWNE DO WSZYSTKICH TYPÓW MASZYN.

PARAFINĘ I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOWE

KOPALNIE WŁASNE.

RAFINERIA W DROHOBYCZU

ODZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.

STACJA BUNKROWA W GÓRNI.

STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.